

Uvodnik

Danijel Devetak

Komu koristijo predsodki?

Lepo sveto z njegovimi različnimi ljudmi in kulturami opazujemo z modrostjo in ljubeznijo! Modrost namreč omogoči vplod v resnično naravo stvari.

Lepa misel, kajne? Avtorja dveh stavkov sta sicer dva, ki se spoštujeta in imata v svojih prizadevanjih za dobro sveta in človeka tudi marsikaj skupnega. Zelo različna pa sta očitno v očeh ljudi. V digitalnem svetu, ki je sicer virtualen, a po svojih učinkih še kako realen, saj močno vpliva na vsakdanje življenje ljudi, se množijo negativni predsodki do papeža Benedikta XVI., avtorja prvega stavka. Raziskava, ki so jo objavili pred nekaj tedni, namreč dokazuje, da ima skoraj polovica najrazličnejših vsebin o svetem očetu na spletnem omrežju izrazito negativen in žaljiv ton. Njegovo sporočilo se očitno z veliko težavo prebija do ljudi, še predvsem na internetu, še predvsem v Italiji. Obratno se npr. dogaja z avtorjem drugega stavka, s tibetanskim duhovnikom in verskim liderjem Jetsunom Jamphelom Ngawangom Lobsangom Yeshejem Tenzinom Gyatsom, ki ga morda bolje poznamo pod imenom Dalajlama. Raziskavo in primerjavo dveh "digitalnih identitet" na spletu so opravili na osnovi enakih parametrov. Upoštevali so življenjepis, knjige, nagovore, mnenja in potovanja. Ugotovili so, da se Dalajlama prikazuje "na uravnovešen način", papež pa "čustveno, v glavnem ne pozitivno". Skoraj polovica vsebin (48,74%) ima negativen prizvok in žali njegovo čast, samo 7% jih je pozitivnih, čeprav dokaj mlačnih in ne pretirano navdušenih. Dalajlama je na webu očitno dosti bolj popularen in priljubljen, odzivi ljudi so številnejši, pa tudi dosti bolj naklonjeni: negativnih - in nikakor ne žaljivih - je le 8%, pozitivnih kar 26%. Ko gre za moža v belem, se najde na pretek ostrih komentarjev, zlobnih kritik in ciničnih parodij; ko pa gre za budističnega meniha, ki se oblači v rdeče in rumeno, se najdejo zlasti njegovi izreki in biseri modrosti. Podobno je na družbenem omrežju Facebook, kjer ima Dalajlama več kot štiri milijone oboževalcev, papež pa le 260 tisoč, ki ga v veliki večini primerov prav radi črni in blatijo. Če poenostavimo, ga imajo za "zelo togo osebo", protiislamsko naperjeno (po govoru v Regensburgu); o njem lažno trdijo, da je bil v mladih letih pristaš nacizma (o tem naj bi "pričala" fotografija mladega Ratzingerja, ki blagoslavlja: ker so odrezali levo roko, se zdi, da z desno pozdravlja kot esesovci...), pa še glavni inkvizitor in tisti, ki je prikrival zloglasne primere duhovnikov pedofilov (v resnici sta Janez Pavel II. in kard. Ratzinger leta 2001 prva zahtevala, naj o vseh primerih, ki so bili dotlej znani le krajevnim škofom, izve Vatikan. Benedikt XVI. pa je po svoji izvolitvi ustanovil poseben urad, ki takoj ukrepa v korist žrtev takih početij).

Tendenciozno, neutemeljeno in pristransko poročanje o papežu torej ne sloni na preverjanju dejstev, temveč na puhlih govoricah in okostenelih predsodkih, ki jih je težko izkoreniniti. Predsodki o katoliški Cerkvi so "nacionalni šport" ne le v Italiji, temveč prav tako v Sloveniji (!) in številnih drugih državah. Njihov namen je z lažjo spodbujati proticerkveno razpoloženje v javnosti, moralno diskreditirati Cerkev, jo šibiti in vnašati občutek razdora v njej. Vprašanje je, komu koristijo, saj nimajo nič skupnega s poštenostjo, strpnostjo in dostojanstvom. Če nam le kaj pomeni iskanje resnice, se torej znebimo ovir predsodkov, odprimo se drugemu in ga osebno spoznamo. Samo bomo lahko z modrostjo in ljubeznijo cenili resnično naravo stvari...

Vtisi s srečanja 31. Stične mladih

Veselite se v Gospodu, zmeraj!

Tako se je glasilo geslo letošnjega festivala Stična mladih, ki smo se ga udeležili tudi mladi iz tolminske in kobariške dekanije.

Ne morem torej govoriti o dogodku, pravzaprav o dnevu samem, drugače, kakor smo ga doživeli vsi tisti, ki smo se na pot v Stično odpravili ob 7. uri zjutraj izpred tolminske župnijske cerkve. Prav tako ne morem, da ne bi podal tudi kakega svojega vtisa in misli ob tem, kar sem doživel. Poleg nas, ki smo se na pot odpeljali z avtobusom, jih je nekaj prišlo tudi s svojimi avtomobili, tako da nas je vseh skupaj bilo iz naših dekanij na severu Primorske kakih 40. Na dogodek sam nismo prišli pravočasno, saj smo bili nekoliko naprej od Dolenje Trebuše vpleteni v prometno nesrečo, ko je v ostrem ovinku v bok našega avtobusa priletel avtomobil, ki je svojo pot nato končal v skalnatem bregu ob cesti. K sreči ni bil poškodovan nihče, je pa nekaj časa trajalo, da smo vse uredili - avto smo namreč morali poriniti na stran ceste, voznika sta morala napisati poročilo o nesreči, nazadnje pa je bilo treba še zvezati močno poškodovana vrata avtobusnega prtljajnika, da smo lahko nadaljevali vožnjo.

Ko smo končno vendarle prispeli v Stično (v Spodnji Idriji smo vrata prtljajnika morali še trdno zvezati z žico, da bi lahko varno peljali po avtocesti), so se že začele delavnice. Še nekaj, da ne pozabim - letos smo morali plačati prispevek za organizacijo, kdor je mogel, in sicer v višini 5 evrov. Od tega pa je šel po 1 evro za družine v stiski, in sicer so v vsaki od šestih slovenskih škofij izbrali po eno - več kot pohvalno! A naj nadaljujem. Meni in našim mladim se je zdelo nekoliko čudno to, da je londonski gost

John Pridmore, nekdanji kriminalca, ki je srečal Jezusa in postal goreč pričevalec ter evangelizator, svojo zgodbo predstavil v eni izmed delavnic, ne pa vsem udeležencem - teh se nas je na 31. srečanju mladih zbralo več kot 5000. Vseeno je spregovoril pred nabito polno cerkvijo, kar je tudi nekaj sto ljudi. Spregovoril je o tem, kako je Bog radikalno spremenil njegovo življenje. Posebej je podčrtal soočenje s svojo temno preteklostjo, s katero je prekinil preko spovedi, ki je po njegovih besedah odkrit pogovor z Jezusom. "Vedel sem, da je Jezus v vsej svoji božanskosti name izlival svojo dušo in svojo kri", je Pridmore opisal občutke pri maši, pri kateri je začutil, da ga Jezus kliče na pot spreobrnjenja. "Moja zgodba je resnična zgodba", je dejal ter vse spomnil, da ima Bog načrt za vsako življenje. "Bodite odprti za ta Božji načrt in tako, kot je poudarjala Mati Terezija: Bodi nekaj lepega za Boga. Vedite, da ste lepi. In bolj ko svoje srce izročate Jezusu, bolj vam Jezus kaže tisto čudovito podobo, kdo v resnici ste. Bog vas blagoslovi!" Vesel sem bil, da sem spreobrnjenega londonskega gangsterja, čigar zgodbo sem bral že v italijanskem jeziku, kasneje na kratko srečal tudi v živo. To željo sva namreč oba izrazila že pred časom na FB, kjer sem tudi že spomladi izvedel, da pride septembra k nam. Poleg nje go so mladim spregovorili ostali, kot recimo: igralka Milada Kalezić, igralec Gregor Čušin, škofa Lipovšek in Jurij Bizjak, s. Marjeta Pija Cevc, Katarina in Tomaž Erzar, Anamarija Jemec, p. Toni Brinjevec, Štefka Klemen, Mica in Nejc Škoberne ter številni drugi. Skoraj takoj ob prihodu sem na notranjem dvorišču samostana srečal tudi našega škofa Jurija, ki me je takoj vprašal, kako je, pa sem mu odgovoril kar z letošnjim geslom dneva v izvirniku, kar je naš ordinarij takoj zagrabil in izkoristil za eno od svojih že legendarnih modrosti. "Veselite se v Gospodu" (Flp 4,4) namreč ni najboljši prevod, ker bi bilo bolje

reči: "Radujte se"! Pa to seveda nima nič opraviti z organizatorji dneva mladih, ki so izbrali zelo dobro geslo. Kot najbrž že veste, je dr. Jurij Bizjak tudi bibličist in prevajalec Svetega pisma, zato je dejal približno takole: "Mislim, da so Filipijani zelo dobro razumeli, kaj jim je želel Pavel povedati, kakšno veselje je imel v mislih. Razumeli so, da je to tisto globoko veselje, ki ga lahko da samo Gospod. Nam niso pustili, da bi prevedli z "Radujte se", češ da se to več ne uporablja. Torej imamo Slovenci zgolj en sam izraz za veselje, ki pa še zdaleč ne pove vsega, ker pojmuje veselje zelo površinsko. Judje imajo za to kar štiri izraze. Tudi jezik je pokazatelj tistega, kar neki narod je. Mi Slovenci smo očitno zelo površinski". Zato srčno upam, da so udeleženci doživeli kaj tistega globokega veselja oz. radosti - ni me sram uporabiti te besede. Prav naši mladi so namreč termometer naše družbe - ker so bili tu zbrani mladi katoličani, jih moremo torej pojmovati kot lakmusov papir stanja v naši Cerkvi. Kot so pravilno organizatorji poudarili na tiskovni konferenci, je Stična mladih enodnevni dogodek, nisem pa prepričan, da so razumeli, kako je to nekaj izrednega, ni pa to redno delo z mladimi.

/ stran 5
Andrej Vončina

NOVI GLAS

Obiščite nas na našem portalu
www.noviglas.eu
in na družbenem omrežju
www.facebook.com/noviglas

Višješolci
pozor!

prijave na razpis sprejemamo do 20.9.2012

Podrobnejše informacije na

www.zssdi.it

ali v uradih Zdrženja slovenskih športnih društev v Italiji

Veronika Martelanc, funkcionarka UNHCR

Tudi Slovenka na posvetu o Afganistanu

Fotografinja Monika Bulaj, ki razstavlja svoje reportažne in umetniške fotografije iz Afganistana, je predlagala tržaški občini, da se ob razstavi NUR-SVETLOBA priredi še poglobitveni posvet o raznih - zgodovinskih, duhovnih, antropoloških, geopolitičnih - razsežnostih in tudi o vsakdanu čudovite in nesrečne dežele, ki je s svojimi puščavskimi ravninami in večina hriboviti reliefi vpeta med Iranom in Pakistanom, na severu med islamskimi državami nekdanje SZ in Kitajsko na skrajnem Vzhodu. Bulajeva je bila tudi glavna usk-

dopolnil mlad italijanski raziskovalec Fabrizio Foschini, ki deluje v Kabulu; poudaril je za nas težko dojemljivo dialektiko in soočanje med tam prisotnimi narodi in verstvi.

Drugi dan posveta je uradni glasnik islamskega centra iz Trsta in FJK, Sergio Ujcich, spregovoril o zmernejši muslimanski frakciji Sufi, francoski raziskovalec in zgodovinar islama, Alexandre Pappas, pa o muslimanskem mysticismu v Afganistanu. Monika Bulaj je predstavila intimno pripoved, ki se rodi iz njenih fotografij, tokrat o Afganistanu.

di svoje emancipirane države. Druga se je poročila kot 13-letno dekle, in ko je bila na poti v Evropo, je bila žrtev možnega nasilja, zato se je ločila in vprašala, da bi ostala v Italiji, sicer bi doma tvegala maščevanje sorodnikov in nazadnjaškega okolja.

Veronika Martelanc, ki živi na Opčinah in dela na goriški prefekturi, smo vprašali, naj nam predstavi svoje delo in vlogo. Po diplomski izpravi je delala prostovoljno za nevladno organizacijo, bila je v Bosni v Zvorniku od 2003 do 2005 za Organizacijo za varnost in sodelovanje EU (OVSE). Ko se je vrnila domov, je sodelovala na razpisu organizacije UNHCR in dobila službo na njenem sedežu za Južno Evropo v Rimu. UNHCR je prisotna s svojimi predstavniki v 10 področnih komisijah vzdolž celega italijanskega polotoka in Veronika je članica Komisije za mednarodno zaščito pri goriški prefekturi, ki je pristojna za FJK, Veneto in Južno Tirolsko.

Ta komisija ima pri obravnavi vlog pribežencev tri možne poti. Prvič lahko sprejme prošnjo in prizna "status begunca", če se tujec ne more več vrniti v lastno državo, ker tvega preganjanje zaradi rase, vere, nacionalnosti, pripadnosti socialni skupini (služba, spol, študent) ali politične opredelitve. Druga možnost je, da komisija prizna pribežniku "subsidiarno zaščito" (protezione sussidiaria), če le-ta tvega v primeru vrnitve v lastno državo, da ga tam usmrtijo oz. mučijo; ali tvega doma življenje, ker je vojna. Obstaja še tretja, "humanitarna zaščita", ki velja za primere diskriminacije, npr. za Kurde v Turčiji, in omogoča bivanje v Italiji za krajše obdobje (eno leto).

V 80. in 90. letih prejšnjega stoletja je šest milijonov Afganistanc zapustilo svojo državo: štiri milijoni so pribežali v Pakistan, dva v Iran. V tem obdobju se jih je približno 5 milijonov vrnilo domov prostovoljno, sedaj prebiva v Pakistanu 1,7 milijona in v Iranu 1 milijon Afganistanc. Leta 2011 je vprašalo za azil v 44 najbolj industrializiranih državah 35.700 Afganistanc, kot najštevilnejša skupina, in 33.317 v Evropi. Od tega jih je največ v Nemčiji, na Švedskem (4.100) in v Italiji (800).

Veronika je svoj poseg sklenila iz javno, ki jo je izrekla afganistanska žena na adviciji komisije na goriški prefekturi: "Zahvaljujem se vam, moram se zahvaliti italijanski vladi in policiji, ki sta nam pomagali in še pomagata našim otrokom, kot bi bili njihovi otroci. V Italiji ravnajo z mojo hčerko, kot ne bi nihče v Afganistanu. Upam, da bo prišel dan, ko bodo vsi moji sinovi lahko opravi univerzo in bodo tako pomagali Italiji". Skratka, zelo zanimiva izkušnja, ki bi jo veljalo natančneje predstaviti v naši skupnosti. Razstava NUR je odprta do 30. t. m., ob delavnikih od 17. do 23. ure, ob sobotah in nedeljah od 10. ure dalje. Vodeni obiski s Moniko Bulaj so 23. in 30. t. m. ob 18. uri. Info: tel. 0403226862, info_expescheria@comune.trieste.it, www.triestecultura.it.

Davortin Devetak

GORICA Zasedanje občinskega sveta

Skupaj za zdravstvo, odprtih vprašanj pa je še veliko

Tudi zasedanje goriškega občinskega sveta, ki je potekalo 10. in 11. septembra, je pokazalo, da stoji mestna uprava pred številnimi odprtimi vprašanji, na katera s težavo najde primerne odgovore.

Najpomembnejša točka dolgega ponedeljkovega zasedanja je zadevala zaščito goriškega zdravstva. Večina in opozicija sta končno le sestavili skupen dokument in prvič enotno - z izjemo Gibanja pet zvezd - nastopili z jasnimi stališčem v bran krajevnega zdravstvenega podjetja. Podobno stališče bi morali zavzeti za zaščito goriškega sodišča, a glasovanje so žal odložili na 24. september. V drugi točki je svet obravnaval pravilnik za javni razpis, prek katerega bi dodelili občinsko blagajno bančnemu zavodu. Šlo je za pretežno tehnične zadeve, ki so jih svetniki soglasno odobrili. V tork je bil občinski svet sklepčen samo zaradi prisotnosti opozicijskih svetnikov, saj je bilo v večini kar nekaj praznih stolov. To je s kritično opazko podčrtal tudi nekdanji podžupan Fabio Gentile. "Dejstvo je, da so večinski svetniki pogosto odsotni, ko so na dnevnem redu svetniška vprašanja", nam je povedala občinska svetnica Slovenske skupnosti Marilka Koršič. Posegov je bilo res veliko, slovenski svetniki so - drug za drugim - postavili celo vrsto vprašanj.

Koršičeva je župana Ettoreja Romolija že spet seznanila z zadevo o dostopu do parkirišča pred otroškimi vrtcem v Pevmi, ki še vedno ni rešena. Šolska vrata so se po poletnih počitnicah odprla, povečal se je promet in z njim tudi nevarnost na cesti. Župan je zagotovil, da bo dostop v kratkem urejen. Svetnica nam je povedala, da ji je inž. Ussai potrdil, da se bodo dela res kmalu začela. Marilka Koršič je spregovorila tudi o de-

lih, ki zadevajo gradnjo dvigal na Goriški grad. Na panoju pred Bombijevim predorom (na sliki) namreč piše, da bi se morala dela končati v roku 520 dni (začetek del 23.11.2010), "v resnici pa jih je preteklo že več kot 650! Ne moremo imeti za praviti". Romoli je minimiziral, nato pa le obljubil, da bo poskr-

lo izkoriščen, je še povedala Koršičeva, saj primanjkuje primerne sence, kar se je še najbolj poznalo v vročih poletnih mesecih. Cestišče je v stalnem popravilu, ker se tlak neprestano kvira. Na problem Travnika in predora je spomnil tudi svetnik DS David Peterin, ki je predlagal drugačno ureditev prometa v bližnjih ulicah.

Tretje vprašanje je Koršičeva naslovila na odbornico Silvano Romano, saj še vedno ni prejela odgovora glede deželnega prispevka za enake možnosti, ki ga občina pričakuje. "Odbornica je povedala, da je vprašanje izgubila in zato ni mogla odgovoriti... Dala sem ji fotokopijo in sedaj pričakujem odgovor". Romanova je tudi zadržala, da te prošnje ni vložila nobena druga občina, "v resnici pa sem se informirala in izvedela, da je občina Zagraj naredila ta korak; nekatera tamkajšnja združenja žensk so predstavila projekt deželni upravi".

Božidar Tabaj je med drugim opozoril na krožišče v Štandrežu, ki še ni dokončano in je slabo narejeno, sploh pa po načrtu, ki se ni niti ozrl na nasvete in zahteve krajevne skupnosti. Prav tako je neurejeno "megalomansko" krožišče pri mejnem prehodu Štandrež-Vrtojba. Tabaj je povabil Romolija, naj pride pogledat, da sam presodi. Walter Bandelj je spregovoril o sredstvih EZTS za slovensko narodno skupnost, pa tudi o sredstvih, ki so bila namenjena krajevnim skupnostim. Opozoril je tudi, da je v novem naselju ob cesti, ki pelje proti Ločniku, okrog 250 stanovančev še vedno brez metana, razsvetljave in pločnikov. / DD

Tržaški župan Roberto Cosolini, predstavnik mednarodnega rdečega križa Alberto Cairo in fotografinja Monika Bulaj

lajevalka tridnevnega posveta, naslovljenega *Afganistan - Onkras Velike igre*, od 7. do 9. septembra, na isti lepi lokaciji tržaškega Salona degli Incanti, v funkcionalnem avditoriju razstavnega prostora, kjer si bo moč ogledati Monikine fotografije do konca meseca. Živahne barve narodnih noš gorskih lepotic ali pa črno-bele igre teme in svetlobe njenih skupinskih portretov, pejsažev, značilnih vasi, otroke, ki se igrajo, ki hodijo v šolo in ležijo v Emergency bolnišnicah, vse to in druge sugestivne motive si je tržaško občinstvo lahko brezplačno ogledalo vse tri dni posveta.

Na uvodnem srečanju je ob županu Cosoliniju in Bulajevi nastopil še italijanski fizioterapevt in pisatelj Alberto Cairo, ki živi že 20 let v Kabulu in dela za Mednarodni Rdeči križ. Povedal je, kako so, mimo pravilnika, razširili svojo zdravstveno pomoč ne samo ranjenecem in žrtvam vojne, a tudi ostalemu prebivalstvu, ki potrebuje zdravniško nego, kako usposablja domače bolničarje, da se stalno odpirajo nove bolniške strukture, kako je moral prepričati fundacionaliste, da je Rdeči križ mednarodni simbol zdravniške pomoči in ne krščanski križ...

Cairo je avtor dveh knjig, *Diari di Kabul* (Kabulski dnevniki) in *Mosaico afgano*, obe v založbi Einaudi, ki sta bili zelo koristni Bulajevi na njenem nevarnem potovanju po afganistanski deželi, kot je sama povedala.

Profesor ekonomske geografije iz berlinske Freie Universität, Hermann Kreutzmann, je slikovito prikazal, z zgodovinskimi zemljevidi, demografskimi grafikoni in etnografskimi fotografijami, kako so bila okrog leta 1850 afganistanska območja in njihova ljudstva ukleščena od zavojevalnega pritiska vesil, Velike Britanije in njenih azijskih kolonij, carske Rusije in Kitajske, v veliko igro imperializma, ki se danes z drugimi "igralci" spet obnavlja, včeraj sovjetski "osvajalci", danes pa ameriško - britanski zavezniški "osvoboditelji" po 11. septembru ...

Veronika Martelanc

Genni Fabrizio za Tenda per la pace e i Diritti in Slovenka Veronika Martelanc za UNHCR.

Martelancova je funkcionarka Visokega komisariata a Begunce (UNHCR) s sedežem v Ženevi, ki zastopa UNHCR v Komisiji za mednarodno zaščito na goriški prefekturi. Skupaj z drugimi člani komisije (podprefekt, predstavnik policije in goriške občine) ima zahtevno nalogo obravnavati prošnje pribežnikov, ki pridejo v naše kraje in hočejo bivati v Italiji. Komisija je od leta 2005 obravnavala 7.000 takih primerov in od tega 500 Afganistanc. Večinoma so bile prošnje beguncev iz Afganistana sprejete, pri tem je Martelancova povedala, da je bilo le kakih 5-6 begunck. Spomnila se je časnike, ki je šla v izgnanstvo v Iran, in ko se je vrnila v Afganistan, je morala spet v izgnanstvo, tokrat v Italijo, zara-

Povejmo na glas

Véliko dejanje Renza Češčuta

Pred nekaj tedni smo se poslovili od Renza Češčuta, ki smo ga še posebej v njegovem kraju dobro poznali. Poznali kot nekoliko posebnega človeka, redkobesednega ali v pogovoru zelo temeljitega, na njemu lasten način odmaknjene in pravzaprav nekako izven nas. Bil je bolj podoba kot oseba, ki bi nekomu pripadala, in kot taka zelo izrazita in v svoji nenavadnosti nadvse prijazna. Zgodilo pa se je v življenju tega človeka nekaj, kar se zdi, da je bilo pozabljeno ali prekrito z leti in desetletji, ki mu sicer niso prizanesla. In to, kar se je zgodilo v njegovem življenju, bolje, kar je on storil, nikakor ne more in ne sme biti zamolčano. Bili bi osiromašeni za nekaj velikega in upravičeno nam bi v svojem spominu to zameril. Bili bi obeleženi s krivdo zato, ker bi prepustili neusmiljeni pozabi nekaj tako lepega in pomembnega. Zgodilo se je to pred dobrimi tremi desetletji, ko se je na skupinski izlet na Dunaj odpravila tudi Renzova teta Angela, neskončno prijazna preprosta ženica, ki je imela tedaj okrog sedemdeset let. Naj se je zgodilo zaradi tega ali onega razloga, tega ni mogoče vedeti, skupina se je vrnila na Goriško brez Angele, ki se je očitno v velikem svetu izgubila. Ali je skupina obupala, da bi Angela našla, ali je bila prepričana, da je šla njihova sopotnica mogoče na svoje in je takšne, kakršna je vsa raztresena bila, ne bo mogoče najti, ali je zaupala dunajski policiji, da jo bo slej ko prej našla, končno vse to ni pomembno, pomembno je, da se Angela ni vrnila. In ko je naš Renzo to izvedel, si ni dal mi-

ru, skoraj gotovo je člane izleta spraševal, kje so nazadnje bili in od kod so se proti domu odpeljali, in tudi to ne bi bilo nič posebnega, saj tudi nas zanimajo okoliščine, ki so kdaj botrovale naši nesreči. Posebno, enkratno, čudovito in veličastno je to, da je Renzo nemudoma sedel v svoj avto in se odpeljal na Dunaj. In v parku nedaleč od kraja, kjer so se izletniki pred odhodom mudili, je našel Angelo, ki je sedela na klopi in čakala, ali pa niti ni več čakala in se je samo bala in bala. Renzo jo je živo in zdravo srečno pripeljal domov in tako se ta naša oziroma njegova lepa zgodba konča. O zgodbi se je seveda govorilo, polagoma pa so jo, kot se vedno dogaja, prekriili drugi dogodki, ki jih nikoli ne zmanjka, saj stalno prihajajo novi in na ta način je tudi zgodba o Renzu in Angeli postala navadna in z vse manj leska najnovejše novice. Šele Renzov odhod jo je ponovno obudil, medtem ko je Angela odšla od nas že pred petindvajsetimi leti. Ob njegovem odhodu je ta zgodba oživela, je oživelo to veliko dejanje, ki ga nikakor ni mogoče pozabiti. To pogumno dejanje za sočloveka, to takojšnje dejanje, ki se ne razblija v brezplodnih mislih, ampak deluje, ukrepa in rešuje. Rešuje. Hvala ti, Renzo, za to, kar si storil, iskrena hvala. In množica ljudi tvojega kraja in tudi od drugod je vse razumela in se je poslovila od tebe v tako velikem številu, da je bil tvoj odhod pretresljiv in istočasno enkratno tolažil.

Janez Povše

POGOVOR Msgr. Franc Bole, direktor Ognjišča o največjem katoliškem mediju v Sloveniji

“Vedno bomo pozorni na znamenja časov”

Msgr. Franc Bole je legenda slovenskega časnikarstva. Direktor in soustanovitelj revije in radia Ognjišče je avgusta letos praznoval visok življenjski jubilej. Ob osemdesetletnici mu je čestital tudi papež Benedikt XVI., z intervjujem pa mu voščimo tudi prijatelji Novega glasa. Njegovo zgodbo in zgodbo Ognjišča si velja zapomniti, ker je od samega začetka v koraku s časom!

Začniva kar osebno. Oče mi je pripovedoval o dedu Ivanu Ščeku, s katerim ste v povojnih letih ob katoliških vrednotah oživljali Koper. Kako je bilo takrat v tem prostoru?

Vašega nonota se seveda spominjam, saj je vodil zbor v stolnici in pod psevdonomom Štefan Kovač objavljaj pesmi s cerkveno vsebino. Koper je doživel velike politične spremembe, predvsem potem, ko so optanti od leta 1954 odhajali v Italijo. Pred tem so maše bile v italijanščini, nato pa so koprsko župnijo prevzeli frančiškani in začeli slovensko bogoslužje. Leta 1960 je začel delovati kaplan Bojan Ravbar. Bil je zelo priljubljen med mladino, najmlajše je motiviral, jih vodil na tabore, tako da so se mnogi približali veri. Pomislite, da je bilo takrat v Kopru tudi po 120 prvoobhajancev.

Takrat ste vi bili še v Postojni...

Tako je in z Bojanom sva imela sorodne probleme. Srečevala sva se z mladino in njihovimi težavami. Na pogovore v Koper sem nekoč prinesel idejo, da bi začeli izdajati časopis za mlade. Veliko problemov so imeli in pri verouku nam jih ni uspelo vse reševati. Leta 1965 smo se odločili za izdajanje Farnega Ognjišča, nekakšnega župnijskega lista za Postojnsko in Koprsko, prva številka je izšla 18. aprila. Besedilo smo pripravljali v Postojni, ker nam je pomagal podkaplan, slavist in jezikoslovec z enciklopedičnim znanjem Silvester Čuk. Z nami je še danes. Nobena tiskarna ni hotela tega sprejeti v tisk, zato smo prvo leto, trmasti, kot smo bili, izdali 1300 izvodov na domačem ciklostilu. Veliko potrebe in žeje je bilo po tovrstnem branju, tako da smo že leta 1966 v Kopru našli tiskarno in s tem razširili domet na celo Slovenijo. Naklada revije Ognjišče je silovito rasla, od 5 tisoč izvodov smo konec leta dosegli 20 tisoč, v dveh letih tiskarna ni več zmogla zdržati naklade, zato smo se s 40 tisočimi izvodi premaknili v Ljubljano, kjer so nas sprejeli zaradi donosnosti.

Nekaj spominov iz študijskih let.

Italijansko semenišče sem štiri leta obiskoval na Reki, nadaljeval pa sem v hrvaščini v Pazinu. Kljub temu da se vse življenje ukvarjam z mediji, nisem preselel niti ene šolske ure v slovenskem jeziku. Na srečo sem veliko bral, župančiča in Gregorčiča sem imel rad, obdelal sem Ušeničnika in Kocbeka. Kljub temu da sem glede slovenske samouk, nam je leta zatem celo Mladina priznala, da imamo na Ognjišču najlepšo slovenščino z najmanj tujkami.

Kako ste izbirali vsebine in tematike za Ognjišče?

Od nekdanj smo delali z mladino in slutili smo, kaj potrebuje. Mladina ne potrebuje pridig, ampak čim več zgodb iz življenja. Ognjišče smo osnovali na tem, na domačih ljudeh, resničnih zgodbah, življenjskih zgledih, tematikah iz tujine, ki spodbujajo mlade. Nobenih pridig, nobenega filozofiranja in uvodnikov, zato pa veliko primerov iz življenja. Gostili smo zanimive posameznike, intervjuvali invalide, kar je bilo odlično sprejeto. Mladi so župnike hodili spraševati, ali ni še izšla nova številka Ognjišča, medtem ko je bila Družina zanje neprivlačna. Mladina je bila želna verskega znanja in tovrstnih vsebin, potrebovali so gradiva za branje, ki pa danes vidno peša.

Razvoj Ognjišča se je povzpelo celo čez 80 tisoč naklade...

V nekaj letih smo preko 80 tisoč izvodov prišli do 104 tisoč, kar je naša največja naklada nasploh. Sledilo je številkam primerno računovodstvo, ekipa in predvsem sodelavci. Na srečo smo dobili prave.

Kdo so stebri časnikarstva na Ognjišču?

Z Bojanom Ravbarjem sva to pot začela, gotovo pa ne bi nič naredil brez pravih ljudi. Silvester Čuk skrbi za slavistično plat mesečnika in knjižnih izdaj, z njegovim znanjem in ljubeznijo do jezika gojimo dobro slovenščino. Pridružil se nam je Božo Rustja, ki je bil prej kaplan v Sežani, danes pa je odgovorni urednik. Z nami je stopil takrat, ko smo začeli izdajati knjige z evangelijem, berili, pesmimi, da bi ljudje lažje spremljali liturgično dogajanje. Publikacije "Molimo s cerkvijo" danes še mnogi uporabljajo ob maševanju, posvečenih in ljudskih praznikih. Veliko je pisnih sodelavcev, po

računalniški revoluciji smo se okrepili tudi z vrhunskimi tehničnimi strokovnjaki, oblikovalci in grafiki, s katerimi je Ognjišče samostojno. Knjige so zato poceni, mi pa lahko čim več stopimo med ljudi.

Še nekaj besed o začetnem vzdušju in delovni vnevi v jugoslovanskem kontekstu, prosim. Kako ocenjujete razvojno parabolo do današnjih dni?

Bili smo trn v peti našim oblastnikom, predvsem zato, ker se je časopis ukvarjal z mladimi. Starejšim so dovolili hoditi v cerkev, mlade generacije pa so sistematično "vzgjajali" proč od nje. Na vse načine so se trudili, da bi onemogočili časopis z verskim predznakom, ki so ga mladi radi brali. V Postojnskih letih sem bil zaprt in ustrahovan, a

ugotovili so, da me to samo še bolj spodbuja k resničnemu delu med ljudmi. Najprej smo imeli težave s tiskarno, kasneje so Ognjišče blatili v šolah, revije večkrat zaplenili, dolga leta prepovedali prodajo v kioskih. Na srečo smo Ognjišča prinesli ljudem na dom tudi preko zaslužnih župnikov, ki so razpečevali pakete. Še danes 60% naroč-

nikov prejema Ognjišče preko župnijskih uradov. V prvih časih je bil problem stik s svetom: z veliko težavo sem dobil potni list ter prepustnico za čez mejo. Želeli smo videti, kaj drugi delajo, brati tuje časopise je bilo v Sloveniji težko. Famiglia Cristiana nam je bila takrat za vzor s svojim milijonom 700 tisoč naklade.

Približali ste se mladim, denimo z intervjuji in objavljanim njihovih pismem.

Zgledne vsebine smo posredovali na pravi način. Približali smo se bralcem s temami iz življenja, še danes je veliko prostora, namenjenega pogovorom. Namesto filozofiranja v uvodniku smo odprli prostor za pismo meseca, po zgledu Famiglie Cristiane. Dobrih stvari se lahko nalezemo. Nikoli pa nisimo poceni prevajali iz tujega tiska, kot je delal marsikdo. Vse naše pisanje je bilo izvirno in sad odločitev številnih sodelavcev.

Ob pismu meseca je znamenita tudi vaša rubrika "Naši preizkušeni bratje in sestre".

S pismi in z bližino invalidov smo ustvarili stike, ki so nam pokazali, kakšno je dejansko stanje med mladimi. Vsakdo iz svojih izkušenj rešuje probleme, za revijo pa so problemi bralcev zelo pomembni, saj omogočajo orientacijo. Na te probleme smo neposredno odgovarjali, to sem delal tudi sam kot urednik, drugič pa smo videli, kaj mlade resnično žuli, kje so v težavah, kje pa se počutijo dobro. Pisni stik z mladimi je bil odločilnega pomena. Sodelovanje z invalidi je obrodilo celo tradicionalno romanje invalidov in ostarelih na Brezje. Tretja sobota v juniju je tudi uradno postala dan bolnikov. Objavljali smo pisne prispevke veroučnih skupin, zelo uspešno je bilo objavljanje romanov v nadaljevanjih. Prave

izbire so potrdili bralci, ki so spraševali po novi številki, da bi lahko prebrali, kako se zgodba nadaljuje. Danes se poleg mladih oglašamo družinam, čemur prilagajamo tudi vsebino.

Kaj je prinesla osamosvojitve? Z osvoboditvijo Slovenije smo mislili, da bo naklada rasla, medtem ko se je medijski prostor tako nasičil, da so izdane

kdor se ustavi, je pogubljen.

Poskus televizije TV3 ni uspel.

TV3 je bil poskus, da bi Cerkev tudi na tem področju dobila svoj prostor. Pravijo, da je televizija sedemkrat dražja od radia, TV3 je naletela na problem financiranja, ki pri tem mediju prvenstveno izhaja od oglaševanja. Oglasov niso dobili, ker

stavljena in cenejša. 20 knjig in ponatisov na leto ne zmanjka. Velik uspeh dosegajo kratke knjižice svetovnih avtorjev, ki jih za naš trg prireja Božo Rustja. Usmerili smo se tudi v literaturo za otroke, ker smo na tem področju čutili pomanjkanje. Uspeva nam obdržati nizke cene, knjige pa so prijetne za branje in oko, pograbijo jih predvsem ob božičnih praznikih.

Ognjišče že vrsto let domuje v Kopru in Ljubljani...

Prostori in koprski škofiji so nam zelo dragoceni, lani smo jih obnovili in posodobili ter dodali tudi lastno knjigarno. Prodajna mesta imamo še v Kranju in Ljubljani, kjer domujejo radio in pisarne. Z našim delom, knjigami in nabožnimi predmeti skušamo priti do ljudi in jim tako pomagati na njihovi življenjski poti.

Spregovoriva o Poštnem predalu dobrote. S tem zmetkom Slovenske Karitas ste pri Ognjišču začeli karitativno delovanje, ki je bilo takrat z zakonom prepovedano...

S to rubriko smo uvedli karitativno organiziranje Slovencev, ki ga takratna oblast ni dovoljevala. V Ljubljani smo si pomagali s kombijem, ki je revežem in potrebnim župnikom prenašal oblačila, pohištvo in druge življenjske potrebščine. Slovenska Karitas je bila prej mednarodna, kot pa državno priznana, kar smo dosegli šele ob osamosvojitvi. Ker sem imel na tem področju veliko izkušenj, sem tri leta kot direktor vodil njeno delovanje.

Čeprav se Ognjišče na srečo s tem ne ukvarja, vas lahko vprašam za komentar politične situacije v Sloveniji?

Vzdušje danes ni najboljše. Ko se je slovenski človek ravno postavil na noge, ga danes na tla potiskajo recesija in globoke afeze. Obljubljali so, da bo komunizem sestopil, dejansko pa je le stopil v tovarne, da bi si veljaki pobrali čim več materialne moči. Škoda, da je slovenski narod tako polariziran in neenten. Imamo globoke verske korenine, mediji pa danes tega ne upoštevajo. Spremeniti moramo to, kar lahko spremenimo, sprejeti pa tisto, česar spremeniti ne moremo. Pri Ognjišču smo vedno bili in vedno bomo pozorni na znamenja časov, kot nam je priporočal Jezus. Vedno bomo odkrivali nove medijske možnosti in sledili sodobnim "tabličnim" težnjam. Prisotni smo na spletu, pred kratkim je izšla brezplačna knjiga v digitalni obliki. Biti v koraku s časom ni enostavno, a nam ne manjka volje in sposobnih ljudi. Upajmo, da ne bomo zamudili nobene priložnosti.

Jernej Šček

številke močno padle. Poplava sporočil je neizbežno raztreščila bralstvo, kljub temu pa je Ognjišče v absolutnem pomenu še vedno najbolj bran mesečnik v Sloveniji. Danes smo pri 50 tisoč naklade, kar je za dvamilijonski narod velik uspeh. Problem čitimo v tem, da mladi premalo iščejo. Njihovo pozornost sta očarala televizija in internet, za branje ostane malo časa. Naša preizkušnja je premostiti nezainteresiranost mladih za ideale, kot jim pravimo. Vera brez idealov pa je, seveda, brez smisla.

Ognjišče se prilagaja novim časom...

Novembra 1994 smo z dvema studiomoma v Kopru in Ljubljani začeli po vsej Sloveniji oddajati Radio Ognjišče, ki je od leta 1997 slišen po vsem svetu preko spleta. S svojim oddajanjem 24 ur na dan je gotovo najbolj vpliven katoliški medij pri nas. Brez Ognjišča ne bi bilo Radia Ognjišče, z obema pa rastejo bogate internetne strani, polne informacij in dodatkov, npr. filmskih. S časi gremo naprej:

so bila največja podjetja v rokah lastnikov, ki Cerkve ne podpirajo. Nekdanji komunisti so se prelevili v menedžerje, potem pa vemo, kaj je bilo s tajkuni. Sedaj obstaja poskus internetne televizije Exodus TV, ki pa je v težavah.

To pa ne velja za Založbo Ognjišče.

Ob prvih številkah mesečnika Ognjišče smo že začeli tiskanje prvih knjig. Omislili smo si zbirki Žepna knjižnica Ognjišče in Mala knjižnica Ognjišča. Potrebe po verskem čitvu je bilo ogromno. Uspešna je bila že prva knjiga Življenje papeža Janeza XXIII. Dobra, bralci veliko povprašujejo po romanu Pesem dveh src, preko osem izdaj je doživel npr. Dnevnik Ane-Marije Michela Quoista, ogromno nemških in francoskih romanov je izšlo s 30 tisočimi izvodi naklade in številnimi ponatisi.

Kako pa je s knjižnimi izdajami danes?

Vsaka knjiga danes izide v mnogo nižji nakladi, izdajamo pa veliko več kot nekoč, ker je pripravna na tisk z računalniški poeno-

V Grudnovi hiši v Nabežini se je v ponedeljek, 17. septembra, na povabilo deželnih svetnikov Igorja Gabrovca in Igorja Kocijančiča zbrala skupina izvoljenih upraviteljev slovenske narodnosti, da bi skupno razmislili o vladnem predlogu glede ukinitve oz. zmanjšanja števila pokrajini. Ta poteza bi globoko prizadela slovensko narodno skupnost, ki je na ravni goriške in tržaške pokrajine trdno prisotna v obih skupščinah. Temeljnega pomena bo prihodnje stališče dežele FJK. Več prihodnjč.

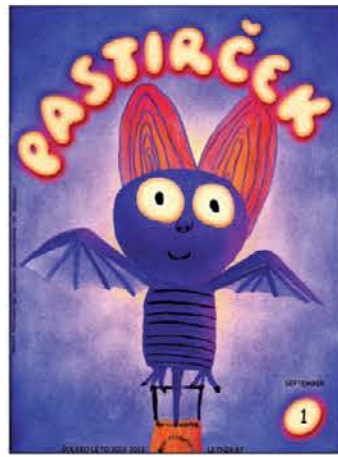
Prva številka otroške revije Pastirček

Spet v šolo z dobrim prijateljem

Brzskrbni počitniški čas se je žal iztekel. Šolska poslopja so se zdrnila, ker so se vanje spet razigrano vrnili šolarji. Z njimi se je med šolskimi klopmi spet pojavil njihov prijatelj Pastirček. Kljub temu da je v letošnjem šolskem letu stopil v 67. letnik, je iskrih in poln drobnih življenjskih modrosti, ob katerih bodo mladi bralci bolj samozavestno stopali po poti zorenja. S svojo prvo letošnjo brezplačno številko vabi šolarje, naj postanejo njegovi bralci in naročniki. Njegovo povabilo ob koncu šolskega leta, naj pošljejo čim več pisanih, domišljijko bogatih risbic za novo naslovno stran, je padlo na zelo plodna tla. Na Pastirčkovo uredništvo je prispelo 978 (!) risbic iz zamejskih šol, Slovenije in z drugih koncev Evrope. Največ so jih poslali učenci iz OŠ Špeter (126). Vsem pridnim risarjem iskrene čestitke! Pastirček je obljubil, da jih bo čim več objavil. Risbica je bil zelo vesel, komisija pa je bila v veliki zadregi pri izbiranju najboljših. Odločila se je za simpatičnega netopirja z na široko razprtimi očmi in krili, kot da bi hotel pri prči odleteti proti novim obzorjem. Narisal ga je Davide Podorieszsch, 4. A OŠ Špeter. Dve drugi nagradi sta

prejeli Mija Škerlavaj, 3. r. OŠ Bevk, Opčine, in Dorotea Giugovaz, 3. r. OŠ F. Venturini, Boljunec; dve tretji nagradi pa Samuel Nali, 4. r. OŠ P. B. Domen, Sovernje ob Soči, in Anna Battistel, 4. r. OŠ P. Voranc, Doberdob. Noel Boneta, 4. r. OŠ J. Jurčič, Devin, Janiki Cingerli, 3. r. OŠ F. Erjavc, Štandrež, Isabel Bracco, 3A OŠ A. Černigoj, Prosek, Martin Trevisan, Doberdob, Nastja Ferluga, 2. r. OŠ K. D. Kajuh, Bazovica, in Vida Cotič, 4. r. OŠ Vrh Sv. Mihaela, so si zaslužili javno pohvalo. Pastirčkovo dinamični urednik Marijan Markežič želi, da bi otroci pridno uporabljali Pastirčka in po lastnih vzgibih dopolnili njegove ilustracije, saj šele tako bo zabavljive in najlepših barvah. Prispevke za septembrsko številko so napisala Pastirčkovim bralcem že znana peresa; skozi vse leto bodo prisotna v tej otroški reviji, ki jo izdaja Zadruga Goriška Mohorjeva. Pesmica ABC solata je duhovita spodbuda V. T. Arharja za začetek šolskega leta. Ilustracijo zanjo je prispevala Zlata Volarič, tudi avtorica risbice, ki spremlja poučno basen Janeza Trdine Pomisli, preden storiš, o modri lisički in zaletavem medvedu. Poleg te je še basen Ne podcenjuj izkušnje, o mali lisički, ki ni

upoštevala modrega nasveta izkušene lisice. Novo rubriko Drobci davne zgodovine so za znanje in spomin prispeva dvojica Berta Golob in Marjan Manček. Tokrat predstavljata sv. Modesta. Pastirček se bo tudi letos ob pomoči Ane Rupil in Danile Komjanc zaustavljal

ob rastlinah in našteval njihove vrline. Prva na vrsti je leska, ki daje sladke lešnike. Štiri strani z velikimi ilustracijami in črkami, ki jih pripravljata Danila Komjanc in Tatjana Ban, so namenjene najmlajšim bralcem. Mariza Perat s svojimi zgodbami spodbuja k branju in domišljijemu poletu. S Tomažkom bodo otroci odšli v "strašljivo" deželno lutk. Vrnila se je tudi Dojenčica, s katero se mali bralci zlahka istovetijo. Njene dogodivščine piše Barbara Rustja, ilustrira pa jih Svetlana Breclj. Pastirček bo seveda še naprej skrbel za duhovno "hrano" svojih prijateljev. Walter Gru-

dina jim bo z besedo razkrival zgodbe Sv. pisma, Paola Bertolini pa s čopičem. Stric Maks, ki nadvse ljubi domovino in njene nam bližnje kraje, bo še naprej - po nasvetih Marijana Markežiča - vabil na izlete v odkrivanje lepote, ki jih večkrat ne opazimo, čeprav so nam tako blizu. Tjašo in Pastirčka ter tržaške prijatelje je popeljal na Goče, strnjeno naselje na griču med vinogradi blizu Štanjela oz. Vipave, pa še do cerkvice Marije Snežne na Obeluncu (409m) in do Erzelja ter naselja Tabor. Ker je Pastirček veseljak in rad poje, bo tudi letos ponujal vedre pesmice in notne zapise, da jih bodo šolarji lahko zapeli med urami glasbene vzgoje. Za začetek je izbral Pastirčkovo himno Domika Krta in narodno Jaz sem muzikant. Otroci se bodo lahko z novimi in starimi prijatelji šli skupinskih iger, ki jih zanje piše Hema ob ilustracijah Polone Kosec. Pastirček se rad posladka: tokrat se je s češpljevimi cmoki, katerih recept predstavlja bralcem. Pastirčkovo notranjo stran platnice bo še naprej s svojo obupno makaronščino "kazil" nemarni Pacek Walterja Grudine in čakal na popravo marljivih učencev. Središčne strani so namenjene mail dopisnikom in risarjem. Med septembrsko pošto so tudi tri velike barvne fotografije s tabora goriške VV v Srednjem nad Kanalom in iz poletnih središč v Štandrežu in Srečanja v Zavodu Sv. Družine. Do 25. septembra Pastirček pričakuje pisano pahljasto spisek in vtisov s počitniških dni. Mali pisci, kar veselo na delo!

Msgr. De Antoni v Zavodu Sv. Družine Iskrena hvaležnost

Foto P. Spazzapan

V nedeljo, 16. septembra, se je odhajajoči goriški nadškof Dino De Antoni želel zahvaliti sestram in sodelavcem Zavoda Sv. Družine za vsestransko trinajstletno dragoceno pomoč z daritvijo sv. maše. Pristrčno hvaležnost nadškofu je s svojo prisotnostjo in sodelovanjem pri maši izrazilo veliko ljudi v polni kapeli. V zraku je ves čas bilo čutiti obojestransko navezanost. Nadškof je sestram izročil lesen relief s podobo Sv. Družine. Po maši je vzgojiteljica Mirjam Pahor (alt) s svojo glasbeno

skupino presenetila nadškofa s koncertom komorne klasične glasbe (Charpentier, Händel, Vivaldi in Galuppi). V tistem času so nadškofe naslavljali s "knezi". Ob zahvali umetnikom je naš nadškof poudaril, da se še nikoli ni tako počutil v vlogi "kneza" kakor ob tej glasbi. Baročno glasbo so doživeto izvedli še: Marjetka Luznik (sopran), Doris Kodelja (flavta), Tina Grego (violina), Eva Dolinšek (čembalo) in David Šuligoj (kontrabas). Prijetno prijateljsko vzdušje med prisotnimi je velo še pozno pod večer.

Foto P. Spazzapan

Mirenski Grad

Vsako tretjo nedeljo v mesecu septembru poteka na Mirenskem Gradu praznovanje godovnega dne Zalostne Matere Božje, ki ji je posvečena tamkajšnja cerkev. Praznovanje letošnje Kvaternice bo hkrati tudi začetek praznovanja stoletnice prihoda lazarisov na Mirenski Grad. V ta namen se bo ob letošnji Kvatrnici vrstilo kar nekaj dogodkov:

- **21. septembra**, ob 20. uri sakralni koncert, na katerem bodo nastopali: Zdravko Perger - bariton, Gregor Klančič - orgle, Zoran A. More - dramski igralec
- **22. septembra**, ob 19. uri mladinska maša, ki jo bodo oblikovali mladi iz Grada v sodelovanju z mlajšo skupino Vipavskih Tamburašev, po maši bo procesija z lučkami in pete litanije Matere Božje; ob 20.30 odprte razstave FOTOOKO MLADIH v dvorani Gnidovčevega doma
- **23. septembra** KVATRNICNA na Mirenskem Gradu in začetek praznovanja stoletnice prihoda lazarisov na Mirenski Grad 2013 Svete maše:
 - ob 7.00 sveta maša s petjem
 - ob 10.00 slovesna maša župnije Miren
 - ob 15.30 pete litanije Matere Božje
 - ob 16.00 sveta maša, ki jo bo vodil goriški apostolski administrator Dino De Antoni s somaševanjem domačih in okoliških duhovnikov, slavnostni nagovor bo imel koprski škof Jurij Bizjak.

Vi sprašujete, duhovnik odgovarja

Andrej Vončina

Ali ni nevarno, da se krst razvrednoti, če ga preveč "širokosrčno" podeljujemo? Mnogi starši ga namreč imajo za nekaj precej samoumevnega ali ga želijo zaradi neke tra-

dicije, morda vraževerja...

V tem oziru velja najprej povedati, da imamo danes na krst priprave, ki jih nekoč ni bilo, kjer skušamo predstaviti staršem vsebino tega zakramenta, pa tudi krščanskega življenja. Seveda obstaja vedno nevarnost, da starši pridejo na priprave nekako "zaprtoga srca", da pač zgolj zdržijo na teh predavanjih, kakor tudi na krstu samem, potem pa naredijo po svoje, kakor bi ne obljubili ničesar. V kar nekaj primerih je to znamenje pomanjkanja vere, pomanjkanja tistega "pogleda čez", ki ga vera zagotavlja. Le tako lahko razumemo te obljube pred samim Bogom "s figo v žepu". Vsi zakramenti imajo dve razsežnosti: da delujejo sami po sebi (ex opere operato) in, da delujejo tudi po dejav-

nem sodelovanju tistega, ki ga je prejel oz. tistih, ki so, v primeru krsta, sprejeli odločitev v imenu krščenca (ex opere operantis). Krst podeljujemo v veri staršev, na njihovo besedo. Če pa te vere ni, potem krst ne deluje v vsej svoji polnosti, ampak zgolj sam po sebi. Kot smo zadnjič videli, imajo starši pravico, da se odločijo za krst, toda vsaka pravica predpostavlja najprej dolžnost. V "dobi pravice" smo na dolžnosti kar malo pozabili. Kakor je don Camillo lepo odgovoril don Chichíju, ko mu je ta govoril o pravicah: "Pred Bogom ljudje nimamo nobenih pravic, ampak samo dolžnosti". Če na to pozabimo, potem Cerkev postane neki servis, pa tudi Boga - oz. bi lahko zapisali z malo začetnico, ker Bog postane neki naš malik, ki ga preoblikujemo, kakor nam najbolj ustreza - napravimo za neki avtomat. V Cerkvi seveda nikogar v nič ne silimo, kakor tudi nima mo neke policijske službe, da bi preverjala, kako ljudje svoje obljube dejansko izpolnjujemo, vsakdo pa, ki pred Bogom nekaj obljubi, ima "moralno dolžnost", da se obljubljenega tudi drži, sicer je bolje, da ne izreka nikakršnih obljub, zlasti ne pred Bogom. Pri krstu namreč starši in botri obljubijo, da bodo tudi sami versko vzgajali otroka, pa tudi, da mu bodo za zgled v ver-

skem življenju. Če potem otrok pride k verouku, ker ima pač "pravico" do njega, pa še osnovnih molitev ne zna, je to odgovornost staršev in botrov, ki ga tega niso naučili, niso mu pa tudi pokazali, da je vera zaupljiv odnos z Bogom. Potem pa otroci vse skupaj pojmujejo kot nekaj, v kar so primorani, kar so dolžni storiti iz neke ne natančno določene tradicije ali ne vem še česa. Nič čudnega ni, da se marsikdo potem upre, svoje starše krivi za to, da je moral hoditi v cerkev in k verouku, krivi Cerkev in duhovnike za krivico, ki se mu je zgodila. Lahko bi rekli, da je to neke vrste versko nasilje, česar zagotovo ne moremo podpirati. Praktično vsako leto moramo posredovati pri komu izmed staršev, da bi svojega otroka ne silil več hoditi k verouku, ker nima doma nobenega zgleда. Nima smisla izgovarjati se na razne "none", ki so prisilile v to, da krstimo otroka, ker je to vselej odločitev staršev. Pri krstu seveda dobimo na razpolago pravo orožje za to, da se borimo proti grehu in proti zlu, nas pa mora nekdo naučiti to orožje tudi uporabljati. Če nas doma tega ne naučijo, potem kdo nas bo? Zdi se, da je boljše počakati - v teh primerih, da ne bo pomote - na odraslo dobo, ko se sami odločimo za prejem zakramentov.

Propad Cerkve

V vseh časih zgodovine je imela Cerkev preizkušnje

Zgodovinarja dr. Jožeta Pirjevca spoštujem, čeprav se z marsičim, kar napiše, ne strinjam. Do tega imam pravico, kot ima on pravico ne-strinjanja s stvarmi, ki jih ne odobrava. To je normalno miselno komuniciranje, ki ga moramo spoštovati pa tudi upoštevati. So ljudje, ki imajo določeno znanje na določenem področju, za katere smo jim hvaležni in za to tudi zaslužijo pohvalo. Prav tako tudi priznam, da sem prebral kar nekaj Pirjevčevih del, čeprav se z vsem, kar je napisal, ne strinjam - le kdo pa se z vsem?! Cenim pa ga, ker bo zanamcem zapustil kar lepo bero, čeprav bodo zanamci ob branju njegovih del, če bodo brali tudi s svinčnikom v roki in

ne samo z očmi - tega branja mlajši rod skoraj ne pozna več! - velikokrat marsikje naredili en ali več vprašajev. Njegovi zapisi pa tudi pogledi na

Cerkve so velikokrat, ne vedno, vsaj zame, napačni. Priznam, opiše stanje, spodbujajo, napake pa tudi nepotrebna ribarjenja, ki so in bodo v Cerkev sami. To je dobro, vendar se take stvari dogajajo tudi drugod, ni pa nobena ovira ali zapreka, da se o njih ne bi pisalo, če gre za Cerkev. Končno pa, zakaj bi moral neverni vedeti, kaj je "zakuhal" Bog, na katerega on

nič ne da, in kaj njegovi podaniki? In če ne veruje v Boga, je logično, da ne razmišlja o Cerkev kot božji ustanovi! To je dokaz, da je Cerkev tudi človeška ali da je v Cerkvi tudi človeški element. Ta je bilo in bo! Ne smemo pa pozabiti, da je Cerkev tudi božja. To pa premalo upoštevamo, ker nihče od nas ne ve, kakšne klance in ovinke v tej ljubi, pa tudi naši slovenski Cerkvi dopušča ali pa celo postavlja Bog. To so s preprosto besedo preizkušnje, skozi katere mora Cerkev v vseh časih svoje zgodovine, kar velja tudi za sedanjí čas. Ali slovenska Cerkev res propada? Če površno pogledamo, da! Kup afer, ki so nastale po človekovi zaslugi. Tege nihče ne

zaničuje. Vendar so te afere v glavnem lokalne, razen finančne, ki se je dotaknila vse države. Vsaka škofija se je in se bo spopadala tudi s človeškim elementom. Kjer smo ljudje, so tudi problemi in vsaka škofija jih po svojih zmogljivostih skuša reševati. Napačno pa je te probleme naphovati in prikazovati, kot da je Cerkev samo to, vse ostalo pa ni nič! V Cerkvi so tudi dobre stvari, kar nekaj jih je, obstajajo pa tudi slabe in te se morajo rešiti čim prej. Pri tem pa pomagajmo vsi, ker tu ne gre samo za vero vetujočih, ampak tudi za narod sam, saj so verni tudi del naroda. Če pa želimo priti do tega spoznanja, je potrebna, ne glede pri kom, kultura srca. Prepričan sem, da je velika večina slovenskih cerkvenih voditeljev pripravljena priznati, česar že niso, napake in skupaj iskati pot iz vsega tega. Batenje in podtikanje vseh, še zlasti iz sredstev družbenega obveščanja, pa prikazuje nekaj, kar nam vsem ni

v čast. Zapisi so v glavnem pisani privoščljivo, ne pa objektivno. V tem je jedro vsega tega. Prevladal je gon po osebnih uveljavitvi, kar nekateri strokovno upravičujejo z raziskovalnim novinarstvom. V Spieglu so zapisali: "Naši raziskovalni novinarji stikajo tudi po tem, katero znamko parfuma ima v torbici naša Angelca (Angela Merkel) in če ni doma pozabila šminke". Še huje si je privoščila španska revija: "Pod raziskovalnim novinarstvom pojmujejo nekateri raziskovanje, kakšne spodnjice nosi ta in ta dama; so roza ali rdeče barve". - Tako zdrknemo na zelo nizko stopnjo, na kateri se res ne moremo več pošteno pogovarjati. Končno, komu služi takšno pisanje? Da, služi nekemu! Ne prezrite! S takšnim informiranjem nas določeni pisniki skušajo še bolj razdvajati, kot smo! Zakaj pa se to počenja? Odgovor prepuščam vam! Zase ga imam!

Ambrož Kodelja

Dr. Jožeta Pirjevca

S 1. strani

Veselite se ...

To so besede duhovnika Gregorja Kuneja, voditelja društva SKAM, glavnega organizatorja dogodka: "Veseli nas, da je Stična mladih kot enodnevni dogodek prerasla ta okvir in da se razvija in širi ter se krepi v tem, da postaja celoletno dogajanje". Kakšno je resnično stanje mladih v slovenski Cerkvi? Je teh "več kot 5000" res vsako nedeljo pri maši? Se resnično zavedajo in čutijo, kdo podarja tisto pravo veselje, da je to Gospod Jezus Kristus? Celjski škof Lipovšek je na tiskovni konferenci izrazil prepričanje, da tovrstna srečanja pomagajo pokazati pot do resničnega veselja. V določeni meri goto-

vo, saj je duhovnik Janez Rus v nagovoru pri maši, kjer je podal tudi svojo življenjsko zgodbo, lepo poudaril, kako iskati pravo ve-

selje: "Kaj delaš v svojem življenju pa ob tem nisi vesel? Kaj delaš? Kaj delaš vsako dopoldne, vsak dan, ko greš v šolo, ko se vračaš iz nje, ko si doma pri starših, ob popoldnevih, kaj delaš za vikende, kaj delaš na interne-

tu, kaj delaš s svojimi elektronskimi napravami, računalnikom? Ob vsem tem nisi vesel! Jezus ti danes pravi pusti, pusti in splezaj dol, lahko je danes dan, ko je v tvoje srce prišlo odrešenje", je mladim dejal duhovnik Rus. "So prijatelji, ki so nam v veselje, in so takšni, ki nam v veselje niso. Če ti je tvoj prijatelj v veselje, ga blagoslovljaj, veseli se, in če ti ni, zakaj je tvoj prijatelj, zakaj ga ne zamenjaš? In če nimaš moči, da bi ga zamenjal, prosí Jezusa. Jezus, danes je dan, ko lahko najdem novo prijateljstvo". Povedal je tudi, da je sam tisti pravi mir in veselje dobil pri sveti spovedi, kar je poudaril tudi Pridmore v svojem pričevanju. Koliko pa mladi danes še izkoristijo to priložnost? To je zelo resno vprašanje, ker je v Stični, recimo, le nekaj odstotkov udeležencev izkoristilo to velikodušno ponujeno priložnost, če že govorimo o številkah. Podobno vprašanje se mi postavlja tudi ob sveti maši, kjer je sicer letos sodeloval poleg Stična banda tudi pevski zbor s kakimi petdesetimi

pevci. To je namreč bila "posebna", "izredna" maša, z nekakšno crossover glasbo, takšno torej, v kateri je bilo pomešanih več različnih vrst glasbe. Bodo mladi prišli potem k maši tudi v svoji domači župniji, kjer bo "navadna" nedeljska maša? Je to res način, da bi mladi v globini vsaj malo doživeli, kaj je to sveta maša? Ni namreč težava biti kataličan tu, med somišljeniki, veliko težje je to v vsakdanjem življenju, kjer nam številka "5000 mladih v Stični" prav nič ne pomaga, saj predstavljamo manjšino, ki je kamen spotike za slovensko družbo. To je nekaj pomislekov in vprašanj, ki se mi ob tem porajajo. Seveda pa je vedno praznik, ko se mladi dobijo skupaj, ko pokažejo, da predstavljajo še kako pomemben del družbe, ki ga je treba jemati zelo resno. Si pa najbrž vsi želimo, da bi mladi kristjani, zdaj in ko odrastejo, bili v slovenski družbi "luč sveta", "sol zemlje" in "kvas družbe". Zato se ne ustavljajmo samo pri številkah, ki so pomembne, a le do določene mere.

Kratke

Delavnice molitve in življenja v Sloveniji

Delavnice molitve in življenja, ki so se po zaslugi bratov kapucinov in br. Štefana Kožuha v Sloveniji pričele pred 18 leti, bodo v kratkem pridobile 11 novih voditeljev. Njihovo enoletno usposabljanje, ki je potekalo v Vipavskem Križu, se končuje s praktičnim preverjanjem. Voditelji prihajajo pretežno iz koprške škofije, njihove prve delavnice pa so se v začetku septembra pričele med drugim tudi v Sežani in na Kapeli v Novi Gorici. Na prvih treh srečanjih se je mogoče še pridružiti programu, ki sicer traja 15 tednov. Kot nam je povedala lokalna koordinatorica za koprsko in ljubljansko škofijo Lojzka Bajc, se je po lanskoletnem obisku ustanovitelja br. Larranaga, ko je pri sv. Jožefu v Celju vodil seminar Izkušnja Boga, zanimanje povečalo. Zaradi aktualnosti nove evangelizacije tudi ponudba delavnic molitve in življenja v župnijah vedno pogosteje naleti na odprta vrata. Zato so za njihovo izvajanje novi voditelji zelo dobrodošli. Delavnice molitve in življenja so odprte za vse vernike, ki želijo poglobiti odnos z Bogom. So nekakšna šola molitve, ki učijo, kako stopiti v odnos z Bogom. Velik podarek dajejo tudi rednemu branju Svetega pisma, za kar je ustanovitelj br. Larranaga razvil kratko pedagoško za branje Božje besede. V združenju so ponosni na svojega voditelja br. Štefana Kožuha, ki je na 84. generalnem

Ustanovitelj br. Ignacio Larranaga in br. Štefan Kožuh

kapitlju v Rimu postal generalni vikar reda manjših bratov kapucinov. Prepričani so, da bo tudi ob novi službi ostal zvest duhovnosti delavnic molitve in življenja ter še naprej podpiral združenje, njegov obisk iz Rima pa pričakujejo ob naslednji izvedbi seminarja Izkušnja Boga. / jba

Počitnice na Kefaloniji

Že nekaj let hodimo na počitnice v Grčijo. Letos sem prosil starše, da bi šli na otok Kefalonijo, to pa zato, ker bi rad videl skrivnostne kače. Dne 15. avgusta je pri nas praznik Marijinega vnebovzeta. Grki ta praznik imenujejo Kimisis tis Theotoku, kar pomeni Marijin spanec. Grki zelo častijo Marijo in jim ta praznik veliko pomeni. Po slovesnem bogoslužju gredo v procesiji po okolici, nato pa praznujejo z obilno pojedino ter plešejo do jutra. Nekaj posebnega se na tem otoku dogaja v vasi Markopoulo, ki je na pobočju gore Enos. Tu je bil znan ženski samostan. Leta 1705 je znani pirat Barbarossa napadel otok. Pridrveli so tudi do samostana. Sestre so prosile Marijo, naj jih reši. Prošnja je bila uslišana in redovnice so se spremenile v kače, da bi jih gusarji ne mogli ugrabiti. Od tedaj Grki imenujejo to Marijo "Panagina me ta fadakia, ali Božja Mati s kačami". Ob tej cerkvi se srednj avgusta pojavijo male kače. Tudi jaz sem jih videl. Takoj, ko

zapustijo gnezda, jih Grki polovijo in jih v steklenih posodah postavijo pred Marijino ikono v cerkvi. Potem se vsak vernik pred ikono prekrži in jo poljubi. Domačinom so te kače v veliko veselje. Ljudje od kač ne zahtevajo nobenih čudežev. Če pa bi se kače ne prikazale, bil bil to znak, da bo prišla na otok kakšna katastrofa. To se je nekoč že zgodilo. Leta 1943 jih ni bilo in istega leta je Grčija stopila v vojno. Prav tako jih ni bilo leta 1953, ko je kefalonski potres uničil ta otok in sosednje otoke. Če bi kdaj šli na letovanje v Grčijo, vam priporočam, da obiščete tudi otok Kefalonijo in to cerkev 15. avgusta. / Thomas Peric

Po raziskavi v šoli trpinčena več kot petina mladostnikov

Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju 2010 je pokazala, da se je več kot 13 % mladostnikov, starih 11, 13 in 15 let, v letu pred anketiranjem pretepało vsaj trikrat, skoraj 8% je dvakrat mesečno ali pogosteje v šoli sodelovalo pri trpinčenju drugega. Več kot 20 % jih je bilo žrtev trpinčenja. Med mladostniki je v obdobju med leti 2002 in 2010 opazna težnja naraščanja sodelujočih pri trpinčenju vrstnikov in upadanja deleža tistih, ki so jih v šoli trpinčili, kaže raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC). Delež tistih, ki so se v zadnjem letu pred izvedbo raziskave pretepało, se niso dosti spreminjali. Raziskava kaže, da je med 13-letniki več tistih, ki trpinčijo druge, so žrtve trpinčenja in tistih, ki se pretepało. "Čeprav je med fanti na splošno več tistih, ki trpinčijo druge, tistih, ki so žrtve trpinčenja, in tistih, ki se pretepało, pa je v obdobju 2002\2010 tudi med dekletih za dva in pol odstotka narasel delež sodelujočih pri trpinčenju drugih", je povedala Nina Scagnetti z Inštituta za varovanje zdravja (IVZ). "Mednarodni podatki HBSC raziskave kažejo, da se Slovenija po deležu 13-letnikov, ki se pretepało, uvršča na deseto mesto med 36 državami. Podatki pa razkrivajo tudi, da se pretepa skoraj 24% slovenskih 13-letnikov in le 7% 13-letnic", je povedala Nina Scagnetti. Vrstniško nasilje je v življenju mladostnika lahko pomemben vzrok za težave z duševnim zdravjem, slabši učni uspeh in odsotnost od pouka, pitje alkohola, kajenje tobaka in poseganje po drugih prepovedanih sestavinah ali zdravilih ter preostale oblike tveganih vedenj, navajajo v IVZ, ki je tudi izvedel raziskavo, ministrstvo za zdravje pa jo je financiralo.

STIČNA Muzej krščanstva na Slovenskem
Odprtje stalne razstave
Rastoča knjiga Stična

V prostorih Muzeja krščanstva na Slovenskem v cistercijskem samostanu v Stični bodo v četrtek, 20. septembra 2012, ob 18.00, odprli stalno razstavo z naslovom Rastoča knjiga Stična. Slavnostni govornik bo predsednik Državnega sveta Republike Slovenije mag. Blaž Kavčič. Projekt Rastoča knjiga Stična V Sloveniji je veliko krajev, ki so zelo pomembni v znanstvenem in kulturnem smislu. Eden takih krajev je tudi Stična. S svojo cistercijsko opatijo in stiški rokopiši, Muzejem krščanstva na Slovenskem in dragocenostmi v njem, razstavami, zeliščnimi in ovacijami, z delovanjem številnih društev in drugimi dosežki je postala znana po vsej Sloveniji in tudi širše. Kulturno in vsestransko duhovno bogat kraj bo od 20. septembra dalje plemenitila tudi stalna razstava Rastoča knjiga Stična, ki se bo pridružila Rastoči knjigi Slovenije (domuje v NUK-

u), Rastoči knjigi naših izseljencev (domuje v predverju Slovenske maticе) in Rastočim knjigam v Trebnjem, Šentruperu, Velikem Gabru in Brusnicah. Stalna razstava Rastoča knjiga Stična bo na enem mestu prikazovala bogastvo duhovnega snovanja kraja na Dolenjskem s knjigami, ki so jih napisali predstavniki kulture, umetnosti, gospodarstva in znanosti iz Stične in ki so pustile globoko sled v slovenski zgodovini. Avtorji so bili rojeni v Stični, so tu delovali oz. delujejo ali pa so o njej pisali oz. o njej pišejo. Zaradi omejitve s prostorom v vitrini bo predstavljen izbor knjižnih del. Razstavo bodo vsako leto obogatili z novimi avtorji in knjigami. Rastoča knjiga Stična želi biti mesto navdiha in ustvarjalnosti. Zlasti mladi naj bi se ob svojih pomembnih prednikih navduševali ter ob njih iskali moč in energijo za svojo strokovno in življenjsko pot. Rastoča knjiga Stična

je odgovorno dejanje sedanje generacije prebivalcev Stične, ki jim ni vseeno, kaj se bo z nji-

hovim krajem dogajalo v prihodnje.

"Rastoča knjiga je več kot knjiga, je skrinja narodne zaveze, je duh, ki se nad časom dviga, je zvezda stalnica, ljubezen".

Tone Pavček

Rastoča knjiga je izviren slovenski projekt, ki ima korenine na

Dolenjskem in veliko sporočilno vrednost za prihodnost. Njen idejni vodja je dr. Janez Gabrijelčič.

Knjiga je za Slovence več kot samo pripomoček za večanje znanja in bogatenje duha. Ker do pred kratkim nismo imeli svoje države, nas je na poseben način povezovala, čeprav smo živeli v različnih državah. Že v preteklosti smo imeli zelo bogato književnost in tudi sedaj je dosti ljudi, ki v evropskih in svetovnih razsežnostih velikih pomenijo. Ponosni, celo navdušeni smo lahko nad svojimi predniki, ki so morali prenesti toliko gorja, vendar niso izgubili upanja in poguma. Slovincem knjiga predstavlja veliko več kot drugim narodom. Rastoča knjiga je spomenik knjigi. Projekt ni usmerjen samo v preteklost in sedanost, ampak tudi v prihodnost. Želimo rasti in se razvijati, in to pospešeno.

Slovenija naj bi postala inovativna družba in ne samo družba, ki se prilagaja. Z lastno državo smo vzpostavili še zadnje pogoje, da lahko v sodelovanju z drugimi narodi rastemo hitreje kot nekoč, ko smo bili pogosto zatirani, omejevani in celo obsojeni na propad.

nam bo Slovincem še trda predla. Če se ne motim, nimamo Slovenici niti enega uradno proglašene svetnika razen svete Heme, ki je živela v Karantaniji okoli leta 900. Ali ni to za vso slovensko versko skupnost resno vprašanje. Kaj je temu vzrok?

Nobenemu ne vsiljujem svojega pogleda na omenjeno vprašanje, želim samo izraziti svoje prepričanje. Takoj po vojni je, najbrž, Božja previdnost pripravila ljubljanskemu pastirju krono mučeništva, vendar jo je ta odklonil, kar je človeško razumljivo. Sv. Tomaž Akvinski pravi: "Kadar preti nevarnost čredi, vsak pastir duš mora biti pripravljen darovati svoje življenje". Če bi takrat škof Rožman sprejel mučeništvo, bi imeli danes, skoraj gotovo, mučenca svetnika; kar pa je še bolj pomembno, njegova žrtev bi pripomogla k spravi med Slovinci, kajti mučenci, s tem da sprejmejo nase zlo, ga istočasno uničijo. "Vzpostavil je mir in po križu spravil oba z Bogom v enem telesu, ko je v svoji osebi uničil sovraštvo" (Ef. 2,16). Tako bi postal njegov spomin blagoslov za Slovenijo. Njegov beg pa je pustil za seboj razkol, ki še danes razdvaja Slovence.

Prepričan sem tudi, da če bi slovenska verska skupnost sprejela dar vojnih in povojnih nedolžnih žrtev kot "gratia data", bi to goto-

vo pomagalo, da bi se ta razkol prej zacelil. To trditve bom skušal osvetliti z naslednjim primerom. Pred časom sem gledal po televiziji prenos posvetitve neke nove katališke cerkve nekje v južni Rusiji. Mislim, da je bil tamkajšnji škof, ki je odgovarjal na razna vprašanja. Kar mi je ostalo v spominu, so bile nekako te besede: Bogu se moramo zahvaliti za deset in več milijonov nedolžnih žrtev nasilja, ker so "gratia data", in mi smo danes tu prav zaradi te "gratias". Če pomislimo, kako se je čudežno zrušil sovjetski imperij, kako ni bilo nobenega klika po maščevanju ali po opravičevanju, bomo razumeli, kaj pomeni sprejeti "gratia data". Isto bi lahko povedal o kristjanih prvih stoletij. Tudi takrat so bila velika preganjanja, toda pri nobenem piscu tedanjega časa nisem našel nikogar, da bi koga obtoževal ali zahteval opravičila. Prav to je dalo moč Cerkvi, da je lahko v relativno kratkem času pokristjanila ves taktak poznani svet. Mislim, da se lahko ima za kristjana tisti, ki pomeni, ki mu jo je Bog dal, posnema v vsakdanjem življenju omenjene kristjane.

Če bo blaženi Lojze Grozde, ena od žrtev vojnega in povojnega nasilja, proglašen za svetnika, moje prepričanje morda ni tako zmotno.

Emil Radetič

Prejeli smo

Sprava dar mučencev

Predzadnji uvodnik Novega glasa se dotika nekaterih aktualnih dogodkov, ki ta čas pretresajo slovensko Cerkev. S tem prispevkom bi rad omenil, da je možen tudi drugačen pogled na omenjene dogodke. Najprej nekaj besed o stilu članka. Katoliški glas in Novi list, prednika današnjega Novega glasa, sta bila pri nas doma od vsega začetka, tako kot je danes Novi glas. Z več desetletnim prebiranjem prednikov Novega glasa sem se navadil na določen stil obravnave tematik: preudaren, besede pretehtane, v sozvočju z neko mero zmernosti; zadnje čase pa večkrat to pogrešam, in ker Novi glas prodajajo tudi v stolnici, kjer nadškof govori "ex cathedra", to se pravi z avtoriteto Pastirja, se mi zdi, da je zelo pomemben tudi slog pisanja. Kot podlago za drugačen pogled na dogodke, ki so obravnavani v omenjenem uvodniku, bi citiral dva stavka iz Svetega pisma. Prvi se glasi: "Ne srdi se prosim, Gospod, če govorim se to pot! Morebiti se jih tam najde deset pravičnih". Rekel je: "Ne bom jih pokončal zaradi teh desetih" (Prva Mojzesova knjiga 18,32). Drugi: Pilat je Jezusa znova vprašal: "Nič

ne odgovarjaš? Poglej, koliko reči te obtožujejo". Toda Jezus ni nič odgovoril (Marko 15,4-5).

Začel bom z drugim stavkom. Kako je reagiral edini Pravični na obtožbe? Ni se branil. Glede časopisne kampanje in vsega, kar se govori glede kardinala Rodeta in škofa Urana, osebno me je najbolj prizadela njuna juridična obramba. Zgodovina nam lahko pove, kako je bilo mnogo posvečenih in neposvečenih ljudi obtoženih po nedolžnem; nekateri so se temu uprli, drugi pa so krivico sprejeli, ne da bi se branili, in so bili ob svojem času proglašeni celo za svetnike, ker so zaupali, da jih Bog brani.

Stavek iz Prve Mojzesove knjige nam lahko pomaga razumeti, zakaj je slovenski narod tako razkolan sam v sebi. Bog je iskal v Sodomi deset pravičnih, da bi lahko grešnemu mestu prizanesel. Danes išče med Slovenci določeno število pravičnih, to je tistih, ki se nasilju ne upirajo, ampak ga sprejmejo in tako se nasilje je konča pri njih. Koliko pravičnih bi bilo treba, da bi se slovenski narod spravil sam s seboj, ne vem, skoraj zagotovo pa vem, da če se ne bo dobilo zadostno število teh,

Kratke

Okrogla miza v Novi Gorici o skupni usodi obeh Goric, nove in "stare"...

Na okroglo mizo, ki jo je organiziralo Društvo humanistov Goriške v sklopu festivala Mesto Mladih Klubov goriških študentov, z naslovom

Foto D. Verlič

Nova Gorica in "stara" Gorica: prihodnost nekega dvomestja, je prišlo precej ljudi, kljub hudemu, a nepotrebnemu prvemu nalivu.

"Res je, meja je padla... in vendar je življenje dveh mest, ki ležita drugo ob drugem, (razen tedenske "špeže") popolnoma ločeno. Zakaj je tako in kaj naj naredimo, da stopimo korak h kvalitetnejšemu dialogu, boljše sodelovanju in mogoče celo združitvi, so bile teme okrogle mize, ki je bila v sredo zvečer, 12. septembra, v baru Tokio na Bevkovem trgu v Novi Gorici.

Omizje je vodil mladi Miha Kosovel, predsednik Društva humanistov Goriške in urednik revije Razpotja. Gostje okrogle mize so bili prof. Peter Černic in naš odgovorni urednik Jurij Paljč z italijanske strani obeh Goric ter zgodovinar Renato Podbersič in urbanist Tomaž Vuga, arhitekt in član skupščine Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje. Udeleženci so vsak s svojega zornega kota prikazali poglede na skupno (ne) življenje obeh Goric, predvsem pa je na večer prišla do izraza večja potreba po usklajevanju življenja in prihodnosti obeh mest, potreba po večjem političnem in družbenem sodelovanju ter predvsem potreba po večjem medsebojnem poznavanju, kot je bilo tudi poudarjeno izjemno intelektualno delo, ki ga opravljajo mladi novogoriški izobraženci pri reviji Razpotja.

Od škofa Dina k škofu Karlu v zvestobi Kristusu

Goriška nadškofija vabi v nedeljo, 30. septembra, v patriarhalno baziliko v Oglej, kjer bo ob 17. uri goriška Cerkev pozdravila in se zahvalila msgr. Dinu De Antoniju, ki ji je služil kot pastir od leta 1999 do danes. V soboto, 13., in nedeljo, 14. oktobra, pa bo slovesni vhod v škofijo msgr. Karla Roberta Marije Redaellija, novega goriškega nadškofa in metropolita.

Anki Šuligoj Černic v spomin
Draga Anka!

Bliža se tretji mesec, odkar si na praznik sv. Janeza Krstnika zatisnila oči za ta svet in se ti je široko razgrnil pogled v neskončnost.

Člani župnijskega pastoralnega sveta Gabrje-Vrh Sv. Mihaela se te s hvaležnostjo spominjamo, hvaležnosti pa še vedno dodajamo solzno kapljo, saj se pozna tvoja odsotnost med nami.

Dan po sv. Katarini Aleksandrijski v svetem letu 1950 so tvoje oči uzrle svetlobo sinjega neba nad Gorenjo Trebušo, ki ti je v letih detinstva in mladosti vlivala veselje do življenja, vztrajnost pri delu in pogum za izzive. Kot dobra gospodinja si v gabski cerkvi skrbelo za oltarne prte, saj si se v mladosti velikokrat dotikala platna, ker si se izučila za šiviljo. Ta poklic te spremljal, tudi ko si Alenki pomagala zagnati kolo trgovskega poslovanja. Posebno ljubezen si izkazovala Marijine-mu oltarju v domači cerkvi in temu se nismo čutili: od nekdaj si bila povezana z Njo, posebno še od tistega dne, ko si pred Njeno

podobo na Sveti Gori in v njenem mesecu majniku stisnila roko Branku in mu obljubila večno zvestobo. Z

njim si leta 1973 ustanovila novo družino, ki je našla zavetje na znani domačiji Černic v Gabrjah. Ni ti bilo težko poprijeti za kakršnokoli delo, posebno ko si pestovala hčerkico in Matjaža, v letih njune starosti in boleznih pa ljubeznivo stregla Venčetu in Milki. Zlasti ob njej, svoji tački, si skozi skoraj štiridesetletno bivanje v gabski fari gojila tudi posebno skrb za župnišče, cerkev in duhovnike. Kadarkoli se je pojavilo vprašanje v zvezi s cerkvenim življenjem, so prišle iz ust ljudi besede: "Pojdite vprašat Anko!"

Ne ti ne mi nismo pričakovali, da bo konec trpljenja mame Milke obenem začetek tvojega trpljenja in darovanja. Pa kljub temu si se veselila svojih vnučkov in se do zadnjih moči razdajala zanje in za nas. Hvaležni Bogu, ki te je poslal med nas, Božji Materi, ki ti je bila vzornica družinskega življenja, in sv. Miklavžu, ki te je imel za svojo "gospodinj", ti želimo tiste miru, "ki ga svet ne more dati".

ŽPS Gabrje-Vrh Sv. Mihaela

Mladinski dom
Spet so se začele dejavnosti

Vponedeljek, 17. septembra, so se spet odprle duri Mladinskega doma in začelo se je novo šolsko leto 2012-2013.

Poslovlili smo se v Sovodnjah, kjer je junija prvič potekalo poletno središče Mavrica za otroke iz vrtcev in osnovnih šol. Mladinski dom je želel ponuditi predvsem otrokom iz sovodenjske občine in bližnje okolice, da bi v svojem okolju kakovostno in zabavno

preživeli del poletnih počitnic. Na sporedu je bilo veliko zanimivih dejavnosti: skupinske igre, ustvarjalne delavnice, pravljčni kotiček, kopanje v bazenu, glasbene in plesne delavnice ter ogled razstave "Il tempo sospeso" v prostorih goriške Fundacije Carigo. Naš glavni cilj pa je bil, da so se otroci zabavali in počutili lepo, saj ne smemo pozabiti, da so to vendarle bile njihove zaslužene poletne počitnice. Tako so delavnice potekale v sproščenem in živahnem vzdušju, predvsem ob igrah. Mladinski dom si prizadeva, da bi svoje gojence in člane uspešno

KC LOJZE BRATUŽ Koncertna sezona 2012-13

Pianist Ivan Skrt je zablestel na goriškem odru

Spianističnim recitalom Ivana Skrta v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici se je v petek, 14. septembra, začela koncertna sezona, ki jo organizirata KC Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov. Šlo je za glasbeni dogodek, ki je nastal v okviru mednarodnega festivala Kogojevi dnevi 2012.

Skrt velja za enega najbolj nadarjenih, uspešnih in perspektivnih primorskih pianistov mlajše generacije. Rodil se je leta 1981 v Kanalu ob Soči. Že v otroških letih so na glasbeni šoli odkrili njegov talent. Na poseben način ga je nato zaznamovalo srečanje s priznanim klavirskim pedagogom Sijavušem Gadžijevom, s katerim je seveda naredil znaten kakovostni korak, ki mu je na tekmovalnih na domačih in mednarodnih odrih prinesel - kot sad trdega dela, poleg pomembnih izkušenj - več uglednih priznanj in najvišjih nagrad. Življenjska pot ga je zanesla na sloviti moskovski konservatorij P. I. Čajkovski, kjer je opravil diplomu, izpopolnjeval pa se je na Ecole Normale Nationale v francoski prestolnici. Po vrnitvi iz tujine,

kjer so se razširila njegova obzora, se je predstavil na več ugled-

ta, Chopina in Skrbabina pred 2.500-glavo množico.

Foto DPD

nih prizoriščih po Sloveniji. Še vedno ostaja v živem spominu številnih ljubiteljev lepega njegov umetniški podvig, ko je poleti 2009 s klavirjem na splavu sredi rečne struge pod kanalskim mostom odigral recital sonat Lisz-

Ivan Skrt velja za svojevrstnega, samozavestnega, iskrenega in globoko razmišljujočega glasbenika, "ki išče v svojem početju višji smisel, ki se loteva stvari kompleksno in velikopotezno in z izbiro programa dokazuje, da

Izlet Prosvetnega društva Štandrež
Ogledali so si bisere Toskane

Prosvetno društvo Štandrež prireja vsako leto dva večdnevna izleta, enega v jeseni, drugega pa v spomladanskem času. Za jesenski izlet so letos izbrali Toskano; 8. in 9. septembra so šli na ogled njenih kulturno-umetniških bisero. Poln avtobus izletnikov je krenil na pot s trga pred štandreško cerkvijo že v zelo zgodnjih urah. Prva daljša postaja je bila v Sieni. Dušo mesta predstavlja čudovita romansko-gotska katedrala, srce

pa originalno zasnovan trg Piazza del Campo. Sprehod po Sieni je izletnikom odkril še številne druge zanimivosti in zgodovinske značilnosti. Avtobus je nato odpeljal proti vasi Montepulciano, ki se ponaša s številnimi srednjeveškimi zgradbami in umetninami. Kraj je znan tudi po odličnem vinu in drugih tipičnih toskanskih dobrotah. Naslednji dan se je začel z ogledom kraja San Gimignano, ki slovi po čudovitih srednjeveških stolpih, ki

krasijo to mesto. Ogled Toskane si je težko predstavljati brez obiska glavnega mesta Firenc, ki je gotovo eno najlepših, ne samo italijanskih, ampak tudi evropskih mest. Bogastvo tega mesta predstavljajo številne mogočne

cerkve, krstilnice, trgi, muzeji in ne nazadnje tudi znameniti most Ponte Vecchio. Vse to bogastvo so ustvarili največji italijanski umetniki od Giotta do Brunelleschija in še številni drugi. V cerkvi Santa Croce, ki se ponaša s čudovitimi Giottovimi freskami, so pokopani znani florentinski umetniki: Michelangelo, Galileo, Machiavelli in drugi.

Da so se izletniki lahko uživali v te bisere Toskane in uživali ob tem umetniškem in zgodovinskem

pa originalno zasnovan trg Piazza del Campo. Sprehod po Sieni je izletnikom odkril še številne druge zanimivosti in zgodovinske značilnosti. Avtobus je nato odpeljal proti vasi Montepulciano, ki se ponaša s številnimi srednjeveškimi zgradbami in umetninami. Kraj je znan tudi po odličnem vinu in drugih tipičnih toskanskih dobrotah. Naslednji dan se je začel z ogledom kraja San Gimignano, ki slovi po čudovitih srednjeveških stolpih, ki

nima nikakršnih tehničnih omejitev, kar mu omogoča popolno svobodo pri oblikovanju svojega sporočila" (B. Kljun). V glasbi išče - in najde - duhovno komponento življenja, ki se dopolnjuje s fizično in miselno; to duhovno razsežnost doživlja prav v domačem Kanalu, saj mu stik z naravo daje najbolj čisto energijo, iz katere lahko ustvarja. Glasba ima zanj izredno izrazno moč: kot prvinska sila, hudournik, ki dere, hkrati pa se tudi rahločutno dotika srca, prinaša red, lepoto in globino ter duhovno sporočilo poslušalcem.

Na goriškem koncertu z neobičajnim in res zanimivim repertoarjem je Skrt najprej vrhunsko izvedel osem Miniatur Marija Kogojca, nato tri argentinske plesne op. 2 Alberta Ginastere. Posebno doodelane in zvočno sugestivne so bile mrke Ravelove Nočne prikazni, ki veljajo za enega najpomembnejših, najlepših in tehnično najbolj zahtevnih ciklusov francoskega skladatelja. Vedno bolj duhovno in prosojno ter obenem skrivnostno je izzvenelo pet preludijev op. 74 Aleksandra N. Skrjabina, eno izmed zadnjih pianista, filozofa in skladatelja, ki zavzema svojevrstno mesto ne le v ruski, temveč tudi v evropski glasbi. Večer je Skrt sklenil z obsesivno Basso ostinato sodobnega ruskega skladatelja Rodiona K. Šcedrina.

DD

razkošju, gre zasluga tudi organizaciji izleta, podjetju Avrigo iz Nove Gorice in odličnemu vodiču. Seveda gre zahvala in pohvala tudi društvenim organizatorjem in kuharjem, predvsem Božidarju Tabaju, Vanji Bastiani in Jordanu Mučiču, ki so poskrbeli, da je bilo potovanje tudi prijetno in zabavno. Ko se je vesela družina bližala domu, se je že veselila novega izleta, ki bo prihodnjega pomlad.

Romanje

Letošnje jesensko romanje bo od 5. do 8. oktobra 2012. Odhod v petek zjutraj iz Rožne Doline, prihod na romarski kraj zvečer istega dne. Na romanju bodo vsakodnevna večera sv. maša, vzpon na hrib Križevac, molitev na Hribu prikazovanj, obisk "Cenacolo" in Majčinega sela. Vrnitev domov bo naslednji ponedeljek v večernih urah. Za potovanje zadostuje veljavna osebna izkaznica tako za slovenske kot italijanske državljane. Romarji s Tržaškega po dogovoru vstopijo v avtobus na Kozini. Vpisovanje pri g. Darkotu v Gorici, tel. (0039) 0481 882395 ali 0039 0481 32121; pri ge. Ani (SLO): (00386) 5 3022503; pri župniku v Zgoniku, tel. (0039) 040 229166. Pred odhodom se priporoča molitev devetdnevne.

spremljal na novi študijski poti, zato je pred začetkom pouka orga-

niziral enotedenski tečaj za pripravo prvošolcev na vstop v

srednjo šolo. Dijaki so osvežili svoje znanje ter pridobili nove informacije in izkušnje. Posebno pozornost so namenili slovenščini, italijanščini, matematiki in angleščini. Prof. Vanda Sever jim je postregla z dragocenimi nasveti in napotki. Sočasno sta potekali pobudi Šola za šalo in Srednja na startu: ponavljanje in priprava na novo šolsko leto za osnovnošolce oz. srednješolce.

Pester in kakovosten program je pripravila ekipa vzgojiteljev in zunanjih sodelavcev Mladinskega doma - Martina Šolc, prof. David Bandelj, Elija Fajt in Andrejka Leban.

V ponedeljek, 10. septembra, je bilo informativno srečanje s star-

ši gojencev. Ravnatelj Mladinskega doma Mauro Leban je prisotne seznanil z delovanjem in novostmi letošnjega šolskega leta. Kot vedno je Mladinski dom postavil med svoje splošne izobraževalne in vzgojne cilje v osrednje skrb za vsestranski razvoj otrok, za njihovo rast in predvsem za njihovo dobro počutje. Vzgojitelji bodo namenili posebno skrb gojenju medsebojnih odnosov in spodbujanju lepega vedenja. Prizadevali si bodo tudi za njihovo osebno rast, da bodo postali zreli in odgovorni dijaki. Mladinski dom želi svojim gojencem in članom, njihovim staršem in vsem šolnikom veliko lepih ocen in vsestranskih uspehov.

MS

Pevski teden Mladinskega pevskega zbora Emil Komel na Brezjah

Vedno bolj povezani v ljubezni do petja

Pevski teden Mladinskega pevskega zbora Emil Komel je za udeležence vsako leto čudovita izkušnja. Tako je bilo tudi letos od 29. avgusta do 1. septembra, drugi zaporedoma na Brezjah. Kraj je čudovit, "idealno za take tečaje: primerni so prostori za vaje, zraven je lepo igrišče, sestre, ki ga upravljajo, so zelo prijazne", nam je povedala dirigentka Damijana Čevdek Jug. Ker so mladi pevci v sezoni 2011-12 veliko delali za koncer-

Foto Tina P.

te in zgoščenko, ki so jo predstavili 1. junija, je bilo tokrat na sporedu malo manj vaj in več sprostitve. Zjutraj in popoldne je 18 udeležencev imelo redne pevke vaje; zlasti so urili troglasje in petje "a cappella". "Ta prehod so zelo dobro opravili, kar jih je tudi močno navdušilo", je dodala zborovodkinja. Do lani so namreč le izjemoma peli troglasno, tokrat pa so hoteli osvojiti ta korak na soliden način. Obravnavali so v glavnem ljudske troglasne skladbe, zraven še kakšne sakralne kanone. Kot skupina so se "zelo umirili, disciplinsko so drugačni kot prejšnja leta, dobro so se ujeli. Postali so res disciplinirani pevci. Na vaje je vsakdo od njih prihajal pripravljen, z notami, svinčnikom in stekleničko vode. Ko so npr. eni peli,

so drugi pozorno poslušali in si delali beležke". Razumeli so, da lahko veliko odnesejo tudi od tega, da poslušajo druge, ki pojejo. Začeli so tudi peti na prvi pogled, besedilo direktno z notami: "eno je brati note, drugo pa je povezovati zloge z njimi. Delali smo tudi na tem, razumeli so, za kaj gre, bili so res zbrani". Zborovodkinji Damijani so bile v oporo animatorki Tina Paljk in Jasmin Podveršič, ki sta skrbeli za otroke v prostem času, in pa prof. Marja Feinig Tavčar, ki je skupno z Antonom Koncem vodila delavnice kitare; vsak od njih je vodil po dve skupini kitaristov. Tisti, ki ponavadi igrajo druge instrumente, so na kitaro vadili akorde; tisti, ki jim je kitaro prvi instrument, pa so svoje znanje lahko nadgradili. Naj-

lepše pa je bilo videti, kako jih je tudi igranje tega instrumenta povezovalo v veselju do glasbe. Zvečer so namreč kar nesli kitare v sobe, kjer so po skupnicah spontano igrali in peli do poznih ur. Posebna dogodivščina je bila pot z vlakom: tudi to je bila seveda lepa priložnost za sproščeno petje. Kako gledajo naprej? "Eno vajo smo posvetili pogovoru o tem, kaj si želijo. Prišli so do tega, da bi se radi preizkusili na kakšnem

tekmovalju. Ker niso več otroški zbor, bo seveda težje, saj se od mladinskega zbora zahteva veliko več, poleg tega pa v Sloveniji ni enostavno tekmovali. V dvoglasju so vsi samostojni, zdaj je pomembno, da dobijo dobre temelje v troglasju in petju 'a cappella'. To zmorejo, ker imajo res dobro koncentracijo". Spomladi bo v Novi Gorici regijsko tekmovalje... "Če bomo pripravljene, nameravamo poskusiti". Majhno "neznanko" sicer predstavljajo nekateri dečki, ki začenejo spreminjati glas...

Še zadnje vprašanje dirigentki: kaj želite za svoje mlade pevce, ko bodo zaradi starosti oz. glasu - zapustili vaš zbor, v katerem so zrasti? "Za vse upam, da bodo nadaljevali s petjem, da bodo našli v našem prostoru primerno zborovsko telo, ki bi lahko na najboljši način izkoristilo in še razvilo njihovo znanje. Tak bi lahko bil npr. Čežmejni goriški mešani mladinski zbor Primož Trubar. V Gorici namreč pogrešamo prav močnejši mladinski zbor, v katerem bi peli mladi iz srednjih in višjih šol. Ta bi lahko pomenil pomembno novost in osvežitev naših glasbenih prizadevanj".

DD

Foto Tina P.

V spomin

Vojko Jakopič

V soboto, 8. septembra, je bil v Avčah pri Kanalu pogreb. Po leto in pol dolgem boju proti hudi bolezni je umrl Vojko Jakopič. V Gorico je prišel pred več kot tridesetimi leti kot mlad in nov trener odbojke k Olympii. Pri društvu smo imeli velike težave. Zaradi političnih razmer - takrat je bila še Jugoslavija - ni bilo tako enostavno dobiti dovoljenja, da bi lahko mirno treniral v Gorici. Zato smo z njegovim prihodom bili še toliko bolj zadovoljni in veseli. S profesionalno, točno, zahtevno in odgovorno vne- mo je začel delo, ki se je potem nadaljevalo več let. Zdi se mi nesmiselno zahvaljevati se nekemu za opravljeno delo in vse dosežke, ko ga ni več med nami. To ne velja samo zanj, ampak za vsakogar. Če kdo kaj naredi v svojem življenju, kar gre v prid naši skupnosti na kulturnem, gospodarskem, političnem ali športnem področju, je prav, da dobi pohvalo, ko je še med nami. Vsekakor se mu moram v imenu športnega združenja Olympia zahvaliti za vse opravljeno delo pri nas. Koliko lepih in veselih večerov smo preživeli v telovadnici na "Vialu" in na gostovanjih po vsej deželi in

tudi dlje! Nešteto sobot smo po tekmah analizirali in diskutirali zmago ali poraz. Posebno je bil zanimiv, ko je pred tekmo z igralci pretuhtal taktiko, kako bi nasprotnika najlažje ugnali. Zahvaliti se mu moramo za vsa napredovanja, ki jih je dosegel, saj smo takrat uživali vsi, najprej on skupaj z igralci in ne nazadnje tudi odbojniki. Vojko je bil izredno nadarjen za delo z mladimi in je z njimi tudi rad delal. Zato smo imeli v telovadnici vedno veliko mladine. Prepričan sem, da se rojakom v domovini še sanja ne, kaj pomeni za nas Slovence v zamejstvu imeti toliko mladih v telovadnici. Rad bi tudi v imenu vseh nekdanjih in sedanjih odbojkarjev in odbojnic ŠZ Olympia izrekel sožalje ženi Hermini, hčerama Klementini in Niki ter vsem ostalim sorodnikom. Dragi Vojko, ko sedaj tam gori uživa večni mir, če utegneš, kako soboto pokukaj v našo telovadnico in navijaj za nas. Ne bomo te več srečevali pod mrežo ne na treningih ne na tekmah. Počivaj v miru na domačem sončnem pokopališču, uživaj mir, ki si ga zaslužil. Naj ti bo lahka domača zemlja!

Klemen

V spomin

Mami Božici Skrt por. Humar

Božica Skrt se je rodila 16. decembra 1946 v Bodrežu pri Kanalu ob Soči staršema Justini Perkon in Jožefu Skrtu kot najstarejša hčerka. Imela je še tri brate. V Števerjan je prišla leta 1968, ko se je poročila z Marinom Humarjem. Rodili so se jima štirje otroci: Maria, Silvan, Dario in Adriana. Silvana je Gospod življenja poklical k sebi kot enoletnega otroka. Mario je Gospod polical na pot posvečenega življenja v redovno Skupnost Loyola. Dario se je poročil z Natašo in Adriana se

je poročila z Giovannijem. Dario in Nataša sta se rodili Barbara in Vanessa, ki ju je bila nona še posebno vesela. Pred deseti meseci je zbolela. Njeno življenje je dozorilo za večnost v času, ko so vinogradi obrodili sadove. Na praznik Marijinega imena, 12. septembra, je zaspala v Gospodu. Domači se je spominjamo v hvaležnosti za dar njenega življenja, saj nam je bila zgled ljubezni do družine in žive vere. Naj počiva v miru.

Njeni domači

Praznovanje zavetnika v Orehovljah

V Orehovljah so posebno ponosni, da je njihova cerkev posvečena sv. Avguštinu, in tudi zato, ker je edina na Primorskem, ki ima za zavetnika tega velikega svetnika. Ob koncu meseca avgusta priredijo večjo slovesnost, najprej v cerkvi s slovesnim bogoslužjem in nato še na travniku ob cerkvi s kulturnim programom. Ker jim je letos vreme nekoliko ponagajalo, so praznovali kar dvakrat. Za kulturni program so povabili člane dramskega odseka Prosvetnega društva Štandrež, ki so odigrali vedro igro Grema v teater v režiji Jožeta Hrovata. Komedijski zaplet je spravljal v dobro voljo številne domačine. Mladi domačinki sta dopolnili program s povezovanjem sporeda in recitacijami. Na travniku ob cerkvi je sledilo prijetno druženje.

Obvestila

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na rojnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazujete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CREDIT2C S pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvo SCGY Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bo v nedeljo, 23. septembra, koncertna revija upokojenskih zborov Primorske Zlata jesen v Kopru, v Osnovni šoli, z začetkom ob 17. uri. Nastopilo bo 11 zborov, med temi nekateri ŽePZ. Odhod ob 13. uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro-Gorišček, nato pri vagi, v Podgori pri športni palači, v Štandrežu na Pilošču, v Sovodnjah pri lekarni in cerkvi ter v Doberdolu. Obvezna prijava po tel. št.: 3471042156 (Rozina F.) in 0481 532092 (Emil D.). Priporoča se točnost.

V Feiglovi knjižnici na Verdijevem korzu v Gorici se v ponedeljek, 24. septembra, ob 18. uri, začene letošnji Pravičnice urice. Prva na vrsti bo pravljica Saj pošasti sploh ni! v interpretaciji Lucrezie Bogaro in Stefanie Beretta. Vabljeni vsi malčki.

AŠZ Olympia obvešča, da se oktobra v društveni telovadnici na drevoredu 20. septembra v Gorici začene treninški gimnastičnih in plesnih skupin. V ponedeljek, 1. oktobra, ob 16. uri: prvi trening za mlajšo skupino ritmičark (vrtec in 1. razred OŠ); ob 17. uri: prvi trening za starejšo skupino ritmičark (od 2. razreda OŠ dalje); ob 16. uri: prvi trening za mlajšo skupino orodnih telovadcev (vrtec, 1. in 2. razred OŠ); ob 17. uri: prvi trening za starejšo skupino orodnih telovadcev (od 3. razreda OŠ dalje). V torek, 2. oktobra, ob 14.45: prvi trening skupine Gymplay (predšolska motorika). Oktobra se pri AŠZ Olympia začene tudi treninški plesnih skupin. Urniki treningov, informacije in vpisovanja pri trenerki Damijani na tel. 335/5952551.

Tudi letos v oktobru SKRD Jadro prireja enkrat na teden začetni in nadaljevalni tečaj slovenščine za odrasle. Organizacijsko srečanje bo na sedežu društva v Romjanu v ponedeljek, 1. oktobra, ob 20. uri. Informacije tudi v ronški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Trzinu.

Klekljarski odsek društva Jadro je začel letno dejavnost ob torkih popoldne na sedežu društva. Vpisovanje in informacije na tel. 0481776123.

SCGY Emil Komel sprejema vpise za šolsko leto 2012/13. Informacije na tajništvo v Gorici od ponedeljka do petka ob 8. do 13. in od 15. do 18. (Tel. 0481/532163 email: info@emilkomel.eu) V mesecu septembru nudi šola tudi brezplačne poskusne lekcije instrumentov.

Prodajam stanovanje v Gorici, 85 kvadratnih metrov (dve spalni sobi, kuhinja, dnevna soba in kopalnica), mirno okolje, garaža. Za informacije pokličite na številko (+39) 335 6525946.

Iščem delo kot pomočnica v gospodinjstvu (likanje, čiščenje, kuhanje) ali negovalka starejših oseb. Tel. 003865-3001328.

Nudim varstvo otrok na svojem domu, lokacija Miren. Starost: 0 mesecev - 5 let. Več informacij:

00386 40 700111.

Nudim likanje in čiščenje. Tel. št. 00386 41885539.

Nudim likanje in čiščenje. Kličite na tel. 0038640153213.

Po poklicu sem ekonomist. Z veseljem bi nudila pomoč pri pisarniških delih. Kličite na tel. 0038640153213.

Iščem delo kot gospodinjstva pomočnica za čiščenje in likanje. Tel. 00386-31449311.

Darovi

Za števerjansko cerkev: ob smrti Mimi Stanič Znidarčič daruje družina Anton Podveršič 50 evrov.

Sožalje

Ob izgubi drage žene in mame Božice Skrt por. Humar izreka števerjanska sekcija Slovenske skupnosti, društvo F. B. Sedej ter števerjansko župnijsko občestvo možu Marinu, sinu Dariu, hčerkama Mariji in Adriani ter vsem svojem in sorodnikom občuteno sožalje.

Ob izgubi Mimi Znidarčič in Božice Humar, katerih slovo je težko prizadelo vaško in farno skupnost, izrekajo svojem in domačim iskreno krščansko sožalje števerjanski župnik g. Mirko Butkovič, župnijski svet in celotna farna skupnost. Sožalje izrekajo tudi člani društva F. B. Sedej.

Zahvala

"Ljubezen nikoli ne mine". 1. Kor 13,8

Ob slovesu drage žene, mame, none Božice Skrt por. Humar se domači zahvaljujemo Onkološkemu oddelku v Gorici. Hvala domačemu župniku g. Mirku Butkoviču in ostalim duhovnikom, ki so somaševali na njenem pogrebu. Hvala pevcem in organistu domačega cerkvenega zbora za lepo petje in vsem, ki ste jo pospremili na zadnji poti. V maminem imenu še enkrat hvala vsem za vse molitve. Njeni domači

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 21.9.2012 do 27.9.2012) Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob sobotah, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored:

Petek, 21. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 23. septembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 24. septembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zanimivosti doma - Humor.

Torek, 25. septembra: (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 26. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Prijatelj Slovencev Ezio Martin L. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 27. septembra (v studiu Andrej Baucon): Poletna glasba - Zanimivosti po svetu - Humor.

ARS

DRUŠTVO ARS

Vljudno vabi na odprtje likovne razstave

VESNA BENEDETIČ
POTI / PERCORSI

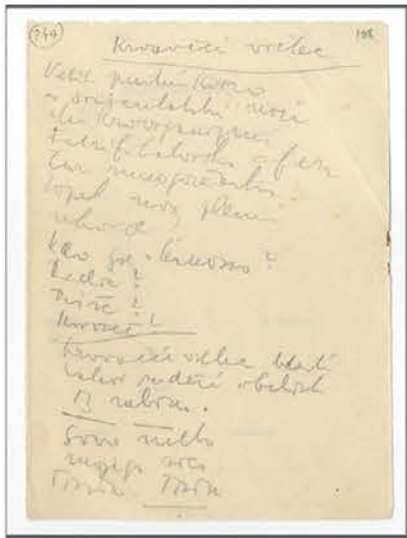
Umetnico bo predstavil pesnik in novinar Jurij Paljk

Galerija Ars na Travniku, Gorica
Četrtek, 27. septembra 2012, ob 18. uri

Prevajalske zagonetke Fabrobikoborska afera

Pri prvem stihu pa je zadeva resnejša. Tu ne kaže spregledati, da je avtor zapisal "pustni" in ne "pusti". Zato ne gre v prizoru, ki ga želi pesnik izvesti bralcu pred oči, za klavno podobo opustele osrednje mestne ulice, pač pa – ravno nasprotno – za norčavi živžav pustnega sprevoda z vsemi šemami in spakami. Tudi tistih na tedanjem političnem prizorišču? Druga kitica se glasi: "Kdo gre v Canosso? / Radič? / Pašič? / Korošec?". Danes preživelo in menda opuščeno besedno zvezo "pustni korzo" v pomenu "sprevod okrašenih vozov" SSKJ še vedno pozna in navaja. Italijanščina ima za ta pojem na voljo več sopomenk: *la sfilata/il corteo di carnevale/delle maschere/dei carri allegorici*. Naslednji verz – "v orientalski noči" – postavlja pozornost na bralca in prevajalca pred kulturno dilemo: kje se začneja Orient tedanjemu in kje da-

našnjemu Slovincu oziroma Italijanu. Vemo, da je Krleža postavil prag Balkana na teraso za-

grebškega hotela Esplanade ... Od kod dalje se je Kosovelu razprostiral Orient? Od Kolpe? Od Bihaca? Od Drine? Od Bosporja? Ista pesem brni v drugi kitici od napetosti in trenj med srbskim unitarizmom (Pašič) ter slovenskim (Korošec) in hr-

vaškim (Radič) avtonomizmom pod karadordevskim žezlom. V peti, sklepni kitici avtor toži nad "mrtvo balkansko sestro". Kje torej žumi in se preriva "velik pustni korzo v orientalski noči"? V Indiji Koromandiji? Na Levantinskem? Ali morda v Eshaeziji (SHS)? Vprašanje, ki se zdi pisano na

kožo Alešu Debeljaku ... A kaj pravim: v Indiji? V domovini Srečku tako ljubega Tagoreja? Kaj pa če ... Toda: pustno rajanje v Indiji? Ni ta domneva nekoliko predebela? Počakaj, Ravel. Ne prehituj! Premisli. Počasi se daleč pride.

Pa pogledajmo, kaj pove pogled z italijanskega brega. Italijanski obmejni fašizem je Pahorjevevu "mestu v zalivu" vzneseno pravil "La Porta Orientale". Domoznanska revija s tem naslovom je v Trstu izhajala še dolga leta po 2. svetovni vojni. Ameriški zgodovinar Richard Webster, Salveminijev učenec, v svoji temeljiti zgodovini začetkov italijanskega imperIALIZMA na Balkanu ugotavlja, da je italijanski iredentizem v Avstrijskem Primorju vnesel v italijansko politično življenje in besednjak značilnosti in poteze političnega obračunavanja in nasilništva na Balkanu, pri katerem je "domači", habsburški Dunaj pospešeno sodeloval sprva z zasedbo in nato še z aneksijo Bosne in Hercegovine. Gre odsekanost tretjega verza –

Mikroorganizmi – razumeti v luči uvodnih namigov na kužno mrgolenje pustnih norcev tedanje jugoslovanske politike? Toda najbolj zagoneten in izvalen je vsekakor 4. stih: "Fabrobikoborska afera", ta pravca-ti Mane, Thecel, Phares Kosovelovih konsov. Od kod na lepem bikoborba? Je bil avtor še pod vtisom zaključka pesmi, ki jo je Ocvirk v Zbranem delu uvrstil tik pred njo ("Sivo"): "Fernando, strah Asturiasa"? Je bil morda sam urednik pri transkribiranju rokopisa pod tovrstnim vtisom? Sicer pa: vrag vedi, ali v odrski uspešnici pod tistim filmskim naslovom sploh nastopa kak bik? A čemu in od kod predpona *Fabro*? Namig na smrtonosno izkoriščanje tovarniškega – reklo se mu je takrat tudi *fabriškega* – proletariata? Zakaj pa afera? Je morda Cirkus Kludsky in zloraba živali z njo kaj v zvezi? Take in podobne misli so se mi motale po glavi vsakič, ko sem ljubo knjigo odprl na tisti strani. Vse dokler ...

Vse dokler si nisva 20. oktobra lani s prijateljem Miklavžem Komeljem določila zmenek v NUK-u. Bar v njem v delno podkletenih prostorih z izhodom na malo notranje dvorišče je prav pristrčno zavetno pribežališče za iskriv kulturni pomenek: moral sem itak dvigniti naročene preslikave v NUK-ovi fotokopirnici, Miklavžu pa je dobro del krajši predah od

napornega urejanja literarne za-puščine Jureta Detele za letošnje sijajno spomladansko bero dveh zvezkov njegovih *Ori-fičnih dokumentov* (založba Hyperion). A ko sva se naklepetala, sem ga pobaral: "Miklavž, saj ni posebne gneče v rokopisnem oddelku, kaj ne, da ni? Pa tudi me ne bodo naglali, če se jim kar tako, nenapovedano pritihotapim v tvojem spremstvu?" "Kje pa! Le pridi. Zelo so prijazni in radi ustrežejo. Pa imaš kaj posebnega za bregom?" "Saj veš, da me od nekdaj muči uganka Srečkove fabrobikoborske afere. Rokopisa nisem še nikoli imel v roki. Kdo ve, mogoče me dotik s papirjem in – pomisli! – s sledovi Srečkovega svinčnika presvetli s kakim novim spoznanjem..."

Ob vsaki omembi starih, popisanih papirjev se Miklavžu čudno zablika v očeh. Tudi tokrat se mu je...

Šla sva, torej, in se povzpela do rokopisnega oddelka. Res so mi v njem vlnudno postregli z urejenim snopičem belih papirnatih map manjšega formata: vsak od njih je hranil po en samcat dragocen listič iz znamenitega predala, ki ga je Kosovel ljubosumno varoval pod ključem. V prostorni čitalnici sva z Miklavžem bila čisto sama. Sedla sva vsak k svoji mizi: on k že obloženi s škatlami in mapami iz Detelove zapuščine, jaz pa

sem na prazno površino z zvrhano mero obzira položil mapico in jo odprl. Preletel sem zagonetno pesem: ni mi zazvenela nič drugače od tistega, kar se mi je bilo že davno usledlo v dušo. A potem sem se zapičil v preklemano *fabrobikoborsko afero*. Ugotovil sem, da bi Ocvirkovi transkripciji ne mogel kar na prvo žogo pritegniti zgolj v dveh odlomkih sorazmerno dolgega, kar 15-mestnega niza črk:

FABROBIKOBORSKA
FA IK ORSKA

Ostalo je bilo videti nesporno. Skušal sem kar se le da abstrahirati od zveze z *afero* in se zatoniti v amatersko grafološko primerjavo s sorodnimi črkami v ostalem zapisu. A od tega početja ni bilo posebnega haska: "o"-ji in "a"-ji so pri Srečku resda kdaj pa kdaj videti tako shujšani, da se zdi, kot da sta se jim steni želodca od stradanja zlepile. Saj vemo: domači so v Tomaju zidali hišo, on pa se je v Ljubljani komaj preživljal z izterjevanjem premij za tržaško zavarovalnico Generali ... Še dobro, da je lahko na hrbtni strani njenih položnic in obrazcev pesnil in mu ni bilo treba trošiti denarja za papir... Skratka: včasih razločiš "i" od "a"-ja le po piki nad črko.

/ dalje
Ravel Kodrič

Še o prevajanju Srečka Kosovela Odmev

Z Ravlom Kodričem že dolgo prav pristrčno prijateljujeva, ker imava kar nekaj stičnih točk, nisva sploh zamerljive sorte, oba sva zelo pozorna bralca in izrazito nagnjena k polemčnosti, ker sodiva, da je polemika, zlasti inteligentna, nekaj ne samo pozitivnega, ampak prepotrebna za osvežitev duha in razgibanost kulturnega ozračja in življenja sploh.

Že davno mi je poslal v branje svoj silno zanimivi članek o fabrobikoborski aferi (tudi tistega v Primerjalni književnosti, ki jo omenja), in ko sedeva za mizo, zlepa ne zmanjka besed o vseh teh vprašanjih, ki so nama in nam, ljubiteljem Kosovela na splošno, zelo pri srcu. Če se ne motim, sem mu prav jaz svetovala, naj pošlje ta Ocvirkov "ocvirek" ali *prevajalske zagonetke* goriškemu tedniku, kajpak s seznamom škratov v

Ostrih ritmih / Aspri ritmi. Hvaležna sem mu bila za opozorilo in ga celo prosila, če naleti še na kaj spornega, naj mi piše. Povedala sem mu tudi, da sem na večje število škratov že sama opozorila bralce na predstavivah in tudi ZTT, založbo pa prosila, naj jih natisnejo na poseben listič - kazalko skupaj z obveznim opozorilom, iz katerih knjig sem prevajala, kar je zelo pomembno, ker v ostalih neomenjenih lahko nale-tijo na bistvene razlike, ne samo na navadne škrate. Tržaška založba mi je že davno obljubila, da oboje dobim in nato razpošljem tistim bralcem, ki sem jim knjigo bodisi podarila, ali so jo kupili in vem zanje. A doslej mi uredništvo iz objektivnih težav ni še utegnilo dostaviti obljubljenega. Ravlu sem med drugim tudi povedala, da je bosniaci prav, ker njegov bosnagacio je pri naših sosedih sicer še uporaben, a gre za precej zastarelo obliko. Svetovala sem mu tudi, naj osveži rabo določnega in nedoločnega člena v ita-

lijansčini, ki se ne pokriva popolnoma z našo, in mu sporočila, da bo naslov (Fonte sanguinante) ostal nespremenjen, kot vse drugo, tudi sporna *Fabrobikoborska afera* (Scandalo di fabbroturomachia) - saj sem tudi ta kons ali integral prevedla iz ZD dr. Antona Ocvirka, ki je izšlo leta 1974. Popravila sem le prvi verz, ker sem brala prediven narobe: *Velik pustni korzo* namesto *Velik pustni korzo*, torej nič v zvezi s karnevalom, pač pa s puščobnostjo, zapuščenostjo (Un grande squallido corso). Sem mu pa neizmerno hvaležna, da me je opozoril na pogrško, ki jo navaja v NG prav z začetnimi verzi. Popravek - **Un grande corso mascherato** - sem takoj dala v errata in v tiste izvode v osebнем arhivu. Še vedno sem mnenja, da štiri oči vidijo več kot en sam par. Šest in osem pa še več. Hvala, Ravel.

Tudi v zvezi s predlaganim obhajanjem 40-letnice kar poezne itall. Kosovelove zbirke *Poesie di velluto e integrali* v izdaji Asterisca že pokojnega Tullia Reggentaja sem mu kar obširno odgovorila in mu s kratko kronologijo našela vse dejanske in verjetne ovire. Danes bom dodala: razen naju dveh, Ravel, še vedno ne vidim nobenega navdušenca ali navijača, ki bi se z nama ves radostni udeležil te že častitljive obletnice in slavlja, midva pa lahko tu pri meni nazdraviva dogodku ali pa stopiva čez ce-

Albrecht, Alojz Gradnik, **Srečko Kosovel** in Miran Jarc, vsak z dvema pesmima. In sicer v

sto, ti na burek, pleskavico ali čevapčiče, jaz pa na tri kepice sladoleda, časti - kot se spodobi - prevajalka.

Ja, me veseli, da tvoje "odkritje" ni predolgo obležalo v predalu, maveč naletelo pri uredniku na posluh. Komaj čakam pa, da boš objavil še večjo, prav tako v zvezi z... (Ne) Srečkom Kosovelom - tako ga imenujem jaz, ker se ga drži še zdaj smola! - in sicer nerazletelo bombo iz leta 1927 in jo kajpak na glavnem trgu - ali v NUK-u ali v DSP ali na slavistiki v Ljubljani - sestrelil, da bo zagrmelo po vsej Sloveniji in še dlje, onstran domačih plank. Samozvane in obredno konsakrirane kosovelovce in kosovelovljance pa uradno vprašal, kako to, da niti oni dandanes, leta 2012!... nič ne vejo o tej davni in slavni avstrijski antologiji, saj nihče od spodaj naštetih je ne omenja, kaj še, da bi ljubiteljem kraškega poeta in slovenske poezije nasploh povedal, da v njej vedrijo kar štirje slovenski pesniki: Fran

le Srečko ni doživel, ker je umrl leto prej. Ostali trije pa prav gotovo.

Vprašanje izvedencem: **Kako to, da o tem pomembnem dogodku ni zvedel (ali ni hotel vedeti)?... recimo Ocvirk?** **Zdi se, niti Gspan, niti brat Stano in sorodniki, niti Legiša in prav tako ne živeči esejisti, ki so se doslej o Srečku obilno razpisali: recimo Fran Zadravec, pri nas Marija Pirjevec-Paternu in Boris Pahor, Janez Vrečko, Matevž Kos, Miran Košuta, Iztok Osojnik, Poljakinja Božena Tokarž, Aleš Berger in niti Avstrijca Ludwig Hartinger in Jozej Strutz. Hartingerju ne bi bilo nič treba v Parizu, da bi odkril Srečka, dovolj bi bilo, da bi stopil v kakšno knjižnico v Leipzigu in na Dunaju.** Je mar šlo in še vedno gre za... zaroto, ki še traja? Morda za nevednost? Kar je še hujše od zarote. Ali kaj podobnega, za rivalstvo med literati? Za navadno malomarnost, kaj me pa briga, v zvezi s tem (ne) kulturnim molkom pri nas? Ravel bo podrobno povedal vse, kar sodi zraven, saj je prvi vtaknil nos v ta laskavi cvetober (v njem so sami znani evropski afirmirani pesniki!) in je sprva malce pomešal datume in imena. Potem je sežanska knjižnica na mojo prošnjo stopila v akcijo in prek računalnika izbrskala, da pri nas edino Mestna knjižnica ljubljanska ima izvod in si ga izposodila. Berem v Primorskih novicah in še neke drugje sem nedavno čula malce domišljavo trditve dveh slovenskih literatov in raziskovalcev, da odpravila ona dva trudita popularizirati Kosovela... postaja Srečko končno evropski. Nič končno, prijatelj! Bil je evropski že pred 85 leti! Tako rekoč še preden sta se vidva rodila: Vidva pravzaprav propagirata evropskega pesnika, kar je sicer tudi hvale vredno in, lepo prosimo, ne odnehajta, saj zasluži še in še hvale in seveda dodatnega in stalnega potrjevanja. Da se bo prebil tudi v našlošno precej ohole, visokostne in ekskluzivne glave zahodnoevropskih literatov in kultur-nikov.

le Srečko ni doživel, ker je umrl leto prej. Ostali trije pa prav gotovo.

Vprašanje izvedencem: **Kako to, da o tem pomembnem dogodku ni zvedel (ali ni hotel vedeti)?... recimo Ocvirk?** **Zdi se, niti Gspan, niti brat Stano in sorodniki, niti Legiša in prav tako ne živeči esejisti, ki so se doslej o Srečku obilno razpisali: recimo Fran Zadravec, pri nas Marija Pirjevec-Paternu in Boris Pahor, Janez Vrečko, Matevž Kos, Miran Košuta, Iztok Osojnik, Poljakinja Božena Tokarž, Aleš Berger in niti Avstrijca Ludwig Hartinger in Jozej Strutz. Hartingerju ne bi bilo nič treba v Parizu, da bi odkril Srečka, dovolj bi bilo, da bi stopil v kakšno knjižnico v Leipzigu in na Dunaju.** Je mar šlo in še vedno gre za... zaroto, ki še traja? Morda za nevednost? Kar je še hujše od zarote. Ali kaj podobnega, za rivalstvo med literati? Za navadno malomarnost, kaj me pa briga, v zvezi s tem (ne) kulturnim molkom pri nas? Ravel bo podrobno povedal vse, kar sodi zraven, saj je prvi vtaknil nos v ta laskavi cvetober (v njem so sami znani evropski afirmirani pesniki!) in je sprva malce pomešal datume in imena. Potem je sežanska knjižnica na mojo prošnjo stopila v akcijo in prek računalnika izbrskala, da pri nas edino Mestna knjižnica ljubljanska ima izvod in si ga izposodila. Berem v Primorskih novicah in še neke drugje sem nedavno čula malce domišljavo trditve dveh slovenskih literatov in raziskovalcev, da odpravila ona dva trudita popularizirati Kosovela... postaja Srečko končno evropski. Nič končno, prijatelj! Bil je evropski že pred 85 leti! Tako rekoč še preden sta se vidva rodila: Vidva pravzaprav propagirata evropskega pesnika, kar je sicer tudi hvale vredno in, lepo prosimo, ne odnehajta, saj zasluži še in še hvale in seveda dodatnega in stalnega potrjevanja. Da se bo prebil tudi v našlošno precej ohole, visokostne in ekskluzivne glave zahodnoevropskih literatov in kultur-nikov.

ona dva trudita popularizirati Kosovela... postaja Srečko končno evropski. Nič končno, prijatelj! Bil je evropski že pred 85 leti! Tako rekoč še preden sta se vidva rodila: Vidva pravzaprav propagirata evropskega pesnika, kar je sicer tudi hvale vredno in, lepo prosimo, ne odnehajta, saj zasluži še in še hvale in seveda dodatnega in stalnega potrjevanja. Da se bo prebil tudi v našlošno precej ohole, visokostne in ekskluzivne glave zahodnoevropskih literatov in kultur-nikov.

Jolka Milčič

Poslušajmo ... z branjem

Aleksander Mežek – Tečem skozi čas (Ewr, 2007)

V Britaniji živeči slovenski kantavtor se je prejšnji teden vrnil v domovino s slavnostnim koncertom Ljubljana po Londonu v Cankarjevem domu, ki ga je organiziral s pomočjo Olimpijskega komiteja Slovenije. Nekoliko forsirano. Iskali smo vezno nit med melanholično razklanim Mežkom in tekmovalnostjo veslača Iztoka Čopa. Morda

je srčika avtorjevega trenutka prav v "sivi poti", njegovi ponarodeli, ki ga po vseh letih glasbenega udejstvovanja v londonskem "drugem domu" vedno znova pripelje nazaj v domače kraje. Če pustimo koncertno kroniko ob strani, lahko

glasbenika otožnega pogleda mirne duše uvrstimo med nosilce slovenskega kantavtorskega ognja. Pri 64 letih ima dovolj anekdot in zgodb za avtobiografijo, saj je spoznal in ustvarjal s številnimi velikani svetovnega kova, na svoj način je dialogiral tudi s preteklostjo. Prešeren mu je blizu že po rodu, iz Žirovnice do Vrbe je streljal. Njegova kariera se je začela z nastopom v oddaji Pokaži, kaj znaš leta 1965, v začetku 70. let pa je spoznal svojega idola Cliffa Richarda, ki ga je povabil v Anglijo za založbo Word. Kmalu po prihodu v London je snemal v slavnem Abbey road studios in v kompilaciji izdajal z Johnnym Cashem, ki ga je tudi uvajal na koncertu pred 30 tisoč ljudi. Prva slovenska izdaja albuma Siva pot je izšla leta 1975, pri njenem snemanju je sodelovala ista glasbena zasedba kot pri Take Me Home Country Roads v izvedbi Olivije Newton John. Od takrat se je zvrstilo več kot 20 samostojnih izdaj, tako v angleškem kot slovenskem jeziku. V Sloveniji, Britaniji in ZDA. Njegov odrski palmares je za razmere slovenske popevke doneč: ob omenjenem Richardu, za katerega je napisal, denimo, skladbo Now You See Me Now You Don't, še n'r in country legenda Jerry Lee Lewis (55-Chevy), Rick Wakeman (progressive rock pionirska skupina Yes), Londonski simfoniki, Pino Paladino, Paul Buckmaster. Jeseni 2010 je začel uresničevati projekt Podarjeno srcu, s katerim je ob 20. obletnici samostojnosti in neodvisnosti Slovenije podaril državljanom 55 tisoč izvodov jubilejne izdaje tega albuma. Z Adijem Smolarjem je napisal uradno mednarodno himno Fair play zveze. Je družbeno angažiran in vodi pet vzporednih dobrodelnih, humanitarnih in socialnih projektov, trikrat je bil nominiran za Ježkovo nagrado, ki jo podeljuje RTV za radijske in televizijske ustvarjalce. Pogledate si lahko dva DVD filma o njem in številne režirane videospote, ob pesmi Siva pot pa nedvomno ne smete preslišati mehkbone Julije, domovinsko nostalgične Tu sem doma in vse Prešernove izpeljanke: Trnovo, kraj nesrečnega imena, O Vrba!, Žeronška koreta, Pesniku. Plošča Tečem skozi čas ni temeljni kamen Mežkove diskografije. Z Angležem Daveom Goodesom je sestavil lahkotno, a inteligentno pop rock slaščico, brez pretiranih glukoznih nevarnosti.

Jernej Šček

Kratke

Predstavitel knjige Andreja Vončine
v Goriškem muzeju

Goriški nadškof Alojzij Matija Zorn je naslov knjige, ki jo je pred časom izdala Goriška Mohorjeva družba, napisal pa jo je g. Andrej

Vončina, sedanjí kaplan v Tolminu, a tudi reden in cenjen sodelavec našega Novega glasa. Po vrsti predstavitev pri nas sta v Goriškem muzeju v Kromberku o knjigi in nadškofu Zornu, ki je bil izjemna osebnost, spregovorila avtor in zgodovinar dr. Branko Marušič. V torek, 11. septembra, se nas je v grajski dvorani v Kromberku zbralo lepo število, ki smo prisluhnili umestitvi nadškofa Zorna v prostor in čas, predvsem pa smo z velikim zanimanjem poslušali osvetlitve staroste slovenskih goriških zgodovinarjev dr. Marušiča, ki se je laskavo izrazil o delu Andreja Vončine. Zanimiva je bila predvsem debata, ki je sledila in je pokazala, kako pomembno je spoznavati like, delo in življenje preteklih časov naše lepe Goriške.

Galerija Cankarjevega doma / Razstava
Skočirjevih del

V Galeriji Cankarjevega doma so v sredo, 12. septembra, odprli razstavo Rudija Skočirja Moji rajski vtovi. Razstava je zasnovana kot soočenje zgodnjih in najnovejših umetnikovih slikarskih del.

Slikarske kompozicije, ki jih je Skočir naslikal v začetku ustvarjanja, z njegovim aktualnim slikarskim izrazom povezuje osrednji motiv - ženska figura. Ženska figura v različnih

motivnih in kompozicijskih združbah nastopa v vlogi posredovalke simbolnega sporočila, s poudarjanjem erotične čutnosti pa slikar opozarja tudi na minljivost človeškega telesa. Razstava slikarskih kompozicij razkriva osrednje silnice, ki oblikujejo likovni opus slikarja, grafika in ilustratorja Rudija Skočirja, je zapisal likovni kritik Damir Globočnik. Rudi Skočir velja za enega najboljših domačih risarjev, pred leti je imel odmevne razstave tudi pri nas, v Gorici v Kulturnem centru Lojze Bratuž veliko, odmevno razstavo. V začetku konkretno upodobitev otroka, dekleta, ženske in starke so pri Skočirjevem delu danes nadomestile elegantne, tipizirane ženske figure, ki pa jih slikar nikoli ne upodablja brezbrizno. Rudi Skočir se je rodil leta 1951 na Kamnem pri Kobaridu. Diplomiral je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je opravil tudi specialko za slikarstvo. Uveljavil se je kot slikar, grafik in ilustrator knjig za mladino in odrasle. Prejel je več nagrad in priznanj, med njimi nagrado Hinka Smrekarja.

Na Trubarjevi domačiji podelitev Rožančeve nagrade
Prejemnica je Meta Kušar

Na Trubarjevi domačiji na Rašici so v soboto, 15. septembra, podelili Rožančevu nagrado za najboljšo esejično knjigo Meti Kušar, ki je žirija prepričala z delom *Kaj je poetično ali ura ilegale*. Nagrado za najboljšo esejično zbirko že 20 let podeljuje Sklad Marjana Rožanca.

Najboljše esejične zapise, da Meta Kušar skozi razmišljanja o intuiciji, načinih predstavljanja stvarnosti, pomenu družbenega statusa v različnih družbah, načinih spoznanja resnice, identitetnih vzorcih in praksah ter drugih vprašanih nenehno izprašuje humanistične in eruditske avtoritete, v kolikšni meri se zavedajo svojih sporočil v dobro skupnega napredka.

Letošnjo dobitnico nagrade so razglasili v četrtek, 13. septembra, v Cankarjevem domu. Kušarjeva je ob razglasitvi dejala, da v esejih piše o duhovnem življenju, ki je na neki način nelegalno, podobno kot poezija. Poleg esejev Kušarjeve so bila nominirana še štiri dela: knjiga esejev *Etimologija pozabe* Milana Dekleve, *Hvalnica rešnje-mu telesu* Alojza Ithana, delo *Jožefa Muho-viča S slikarstvom na štiri oči* in eseji Vinka Ošlaka *Usode s Koroškega*.

Strokovna žirija v sestavi Edvard Kovač (predsednik), Ignacija J. Fridl, Barbara Pogačnik,

Milček Komelj in Miha Pintarič je letos izbirala med 22 deli. Po pregledu se je žirija za nagrado za najboljšo esejično zbirko odločila za de-

žirije po besedah Fridlove prišli do zanimive ugotovitve, da se večina avtorjev v kriznih časih obrača k osebnim in biografskim tematikam ter k izpovedovanju osebnih stisk.

Nagrada je kljub črnogledim napovedim tudi denarna. Podelitev nagrade sta pospremila še polaganje venca na Rožančevi domačiji in literarni večer v knjižnici Komen.

Nagrada nosi ime po pisatelju Marjanu Rožancu (1930-1990), ki je bil eden najvidnejših slovenskih esejistov 20. stoletja. Prvič je bila podeljena leta 1993.

la, v katerih prevladuje avtorski značaj. Ob branju so člani

Umetnost / Na občini Zgonik
Predstavili so razstavo
o Bogdanu Gromu

Pred nedavnim je tržaški slikar Bogdan Grom, sicer po rodu iz Zgonika, več desetletij pa živi v ZDA, v slovenskih novinarskih programih deželnega sedeža RAI omenil neko skrivnostno presenečenje, ki naj bi ga v naših krajih izvedli ob njegovem letošnjem življenjskem jubileju.

To presenečenje je razkrila predsednica tržaške pokrajine Maria Teresa Bassa Poropat v sredo, 29. avgusta, ko je na sedežu županstva v Gromovi rojstni vasi predstavila načrt o antološki razstavi, ki bo docela razpredla umetniško pot velikega umetnika. Poropatova je o postavitvi Gromovih del, ki jo bodo odprli decembra, spregovorila ob prisotnosti odbornice za kulturo občine Zgonik Monice Hrovatin, generalnega sekretarja Fundacije CRTrieste Paola Santangela, Generalnega konzula Republike Slovenije v Trstu Dimitrija Rupla in umetnikovih sorodnikov. Postavitev, ki jo fi-

nancirata dežela FJK in Fundacija CRTrieste, bo nosila naslov Bogdan Grom, mednarodni umetnik in kraški človek. Načrt je nastal v tesnem sodelovanju s samim slikarjem, v njej bo obiskovalec lahko ob enem spoznal ključne premike umetnosti 20. stoletja. Poropatova je v svojstvu nositelja projekta dejala, da zametki razstave segajo v obdobje izpred dveh let, ko so stekli prvi pogovori z Gromom in njegovo družino: tedaj sta se v krog pogajanj vključili tudi zgoniška občina in slovenska vlada. Razstava bo po mnenju predsednice pokrajine pripomogla k tvornejšemu sodelovanju obeh obmejnih držav v

vidiku razvoja skupnih kulturnih programov in v luči podkrepljene povezanosti med Gromom in njegovo rojstno zemljo.

Leta 2010 se je ob enem porodila zamisel, da bi razstavi sledila dragocena donacija, ki bi jo sam slikarski mojster prispeval zato, da bi zaživela trajna zbirka njegovih del na sedežu tržaške pokrajine in v umetniškem muzeju

ropatova se je zato obrnila na krajevne zbiratelje Gromovih del, da bi navezali stik s pristojnimi kuratorji na pokrajinskih uradih. Načrt je prišel na dan prav v tem obdobju, ker je Bogdan Grom avgusta slavil rojstni dan. Ob koncu tiskovnega srečanja je predsednica pokrajine uradno izročila zgoniški občini sliko, ki jo je Bogdan Grom poklonil pokrajini pred

Božidar Jakac v Kostanjevici. Na tak način bi dodatno ovrednotili raznolikost kulturne dediščine naše dežele. Predsednica Po-

dvema letoma. Umetnina bo krasila dvorano občinskega sveta vse do odprtja razstave.

IG

SNG Nova Gorica / Vabilo k vpisu abonmaja 2012/13
Deliri u dvjeh, narečna inačica
Ionescovega dela

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica je v nedeljo, 9. septembra 2012, imelo v gosteh Teater na konfini, ki je na ploščadi pri novogoriškem gledališču, ob udeležbi kakih 250 ali več gledalcev, odigral komedijo absurda *Deliri u dvjeh* velikega predstavnika te dramske smeri Eugena Ionesca (Slatina 26. november 1909 - Pariz, 28. marec 1994) v narečni inačici, kot jo je po prevodu Srečka Fišerja priredil in režiral igralec Radoš Bolčina. Predstavo je ob različnih sponzorjih (tudi TPE Elektronika iz Solkana in Radio Robin) sofinancirala Mestna občina Nova Gorica. SNG Nova Gorica je brezplačno predstavo darovala gledalcem z željo, da bi se čim več ljubiteljev gledališke umetnosti odločilo za vpis abonmaja, ki ga tudi letos sestavlja sedem predstav (Filumena Marturano, Vdovin Zmenek, Krojači sveta - Funeral Fashion Show, Rokovnjači, Bogastvo, Ljudožerski ples in Gozd) pod skupnim geslom *Sol življenja*. "Izbrana bese-

dila in njihovi uprizoritveni koncepti namreč ponujajo vsak nekaj, skupaj pa tako rekoč vse, kar od umetnosti kot 'soli življenja' pričakujemo", je v knjižico letošnjega abonmajskega programa napisala Martina Mrhar, v. d. umetniškega vodje, ki je v nedeljo pozdravila zbrano občinstvo in ga prisrčno povabila k zvestemu obiskovanju gledališča. Kar nekaj soli za življenje je v gledalčevu zavest natresla že predstava - vabilo k vpisu abonmaja - *Deliri u dvjeh*. Ionesco, po rodu iz Romunije, je v rosnih letih občutil vso krutost prve svetovne vojne, v kasnejših pa še druge svetovne morije. In prav ob teh grozotah je v njem vzklil občutek absurdnosti dogajanja v svetu; to občutje ga je spremljalo med vsem dramskim snovanjem. Z le-tem je Ionesco popolnoma spremenil dramsko vsebino, ji odvzel realistične vezi in jo preprijal z neložnostjo, absurdnostjo in nadrealistično fantastiko. S tem je

lahko izpovedoval svoj pogled na odtujeno, izpraznjeno življenje malomeščanske družbe. Ta praznina in nezmožnost komunikacije med ljudmi in vsakovrstne

Marjuta Slamič in Radoš Bolčina v predstavi *Deliri u dvjeh*

stiske posameznika so še kako prisotne tudi v današnjem času, kjer vrednote in plemenita čustva zmeraj bolj bledijo. Med Ionesco-

va dela spada znamenita *Plešasta pevka*, ki je doživela čudovito postavitev prav na novogoriškem gledališkem odru tedanjega Primorskega dramskega gledališča l. 1995 v izvorni, izredno posrečeni režiji Vita Tauferja in ostala tudi zaradi izrednih interpretov, Janeza Starine, Iva Barišiča, Staneta Lebana, Iztoka Mlakarja, Radoša Bolčina in Petra Musevskega, zapísana z zlatimi črkami v zgodovinsko kroniko slovenskega gle-

la tudi Ionescova komedija *Delirij u dvoje*. Tokratna uprizoritev *Delirija u dvoje*, v barviti narečni inačici - sicer mestoma le malce preveč začinjeni s kletvicami - je druga izvedba tega Ionescovega dramskega dela v Sloveniji. Njena protagonista sta mož in žena in njuno razburkano "ljubezensko" razmerje, v katerem se zrcali vsa bivanjska tegoba, ki jo človek, uklenjen v različne okove, občuti v življenju. Tem stiskam ni videti konca, svetlobe, ki bi vodila iz temnega tunela, ni. In vendar je kljub vsemu temu treba preživeti in se skušati prebiti tako ali drugače skozi to življenje, ki nam je dano živeti.

Odrsko dogajanje je umeščeno v strašljiv vojni čas, ko vsepovsod padajo bombe in vojaki vdirajo v hiše. Mož in žena sta zaprta med domačimi stenami; tako kot zunaj vihra vojna (glasba Davorja Hercega in zvočni efekti Jožka Markiča ustvarjajo včasih še prebučeno zvočno kuliso) s svojimi okrutnostmi, se med njima zaradi povsem banalnih vsebin - globljih pogovorov seveda nista zmožna! - bje neskončen, trd boj med spoloma, prežet s prepriji, žalitvami, ob nenehnem napadanju, očitjanju in tekmovanju, kdo bo

nad drugim in ga čim bolj ponižal. Ko se ob koncu dogajanja meje med zunanjim in njunim svetom zabrišejo, ostane ob stisku njihovih rok, med resničnimi ruševinami njune revne sobe in tistimi, ki so se nagrmadile v dušah, vendarle drobna iskrica - ljubezen, čustvo, ki zmore kljub vsemu ostati in se ohranjati v tem zmedenem svetu. Žena, Uana, in mož, Uan, sta Marjuta Slamič in Radoš Bolčina, člana SNG Nova Gorica (na koncu se prikaže še vojak - Miro Bolčina), ki sta s svojim ognjevitim izvajanjem, v plastičnem izrisovanju likov, ob nenehnem kavsanju in ravsanju, v burkaškem slogu, mestoma prav zadirčno udejanjila Ionescovo misel in absurdnost človekovega obnašanja. Narečna govornica, razgibanost celote in živa igra so prispevale svoj delež v komičnih trenutkih, tako da se je marsikateri gledalec prepustil smehu, kljub sicer brezizhodni situaciji protagonistov.

Upati je, da bo toplemu ploskanju nedeljskega občinstva sedaj sledilo čim več vpisov za letošnji abonmajske program, o katerem lahko dobite vse informacije na tel. št. 05 335 22 47 (blagajna) in 05 335 22 51 (informacije) ali po elektronski pošti blagajna.sng@siol.net in info@sng-ng.si.

IK

Kratke

Romanje v Medžugorje

Letošnje jesensko romanje bo od 5. do 8. oktobra 2012. Odhod v petek zjutraj iz Rožne Doline, prihod na romarski kraj zvečer istega dne. Na romanju bodo vsakodnevna večerna sv. maša, vzpon na hrib Križevac, molitev na Hribu prikazovan, obisk "Cenacolo" in Majčinega sela. Vrnitev domov bo naslednji ponedeljek v večernih urah. Za potovanje zadostuje veljavna osebna izkaznica tako za slovenske kot italijanske državljane. Romarji s Tržaškega po dogovoru vstopijo v avtobus na Kozini. Vpisovanje pri g. Darkotu v Gorici, tel. 0039-481-882395 ali 0039-481-32121; pri ga. Ani (SLO): 05-3022503; pri župniku v Zgoniku, tel. 040 229166. Pred odhodom se priporoča molitev devetdnevne.

Otroci pozor!

V četrtek, 20. septembra, ste ob 17.30 vabljeni na otroško predstavo Torta za mamo št. 4, ki jo izvaja gledališka skupina "Tamara Petaros" - društvo Finžgarjev dom v režiji Manice Maver. Predstava bo v Finžgarjevem domu, Dunajska 35, na Opčinah, na Peterlinovem festivalu.

Mladi, bi radi stopili na odrske deske, postali spretnejši in učinkovitejši v javnih nastopih? Vabljeni ste v četrtek, 20. septembra, ob 18.30 na Gledališko delavnico za višješolce, ki jo vodijo Helena Pertot, Maruška Guštin in Patrizia Jurinčič iz društva MOSP in SKK. Delavnica bo v Finžgarjevem domu, Dunajska 35, na Opčinah, na Peterlinovem festivalu.

PS.: Na istem prireditvenem prostoru se 20. septembra ob 19. uri v sklopu Peterlinovega festivala nadaljuje tudi tečaj za pritrkovalce, ki ga prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov.

OPČINE Finžgarjev dom

Raznovrsten Peterlinov festival zopet navdušil obiskovalce

Trud, vložen v Peterlinov festival, je že na drugem srečanju obrodil sadove. Pot, ki so jo ubrali Slovenska prosveta, Zveza cerkvenih pevskih zborov in včlanjena društva od Devina in Nabrežine preko Opčin, Barkovelj in Boljunca do Mačkovelj v spomin na profesorja Jožeta Peterlina, je pokazala, da se tako mladi kot odrasli z veseljem udeležujejo tovrstnih prireditev, še posebno, če so tako raznolike. Popoldne je v prostorih Finžgarjevega doma najprej potekala delavnica skupinskih plesov za otroke in starše Zaplesimo skupaj, ki jo je vodila voditeljica Roberta z Mladinskega doma

Boljunc. Kot je povedal tajnik društva Albert Tul, bo letos že drugo leto zaporedoma potekala delavnica plesa, in sicer za starše in otroke v popoldanskih urah, za odrasle pa zvečer. Pozornost je usmerjena na odnos med otroki in starši, tako se mame razvedrijo, otroci pa se zabavajo in preživijo skupaj eno uro. Skupina otrok nastopa nato na domačih prireditvah s koreografijo. Po plesu so si otroci in ostali radovedneži ogledali otroško gledališko predstavo Zavozlani konci, v kateri nastopajo otroci Tečaja lepe govornice Radijskega odra. Kot je v uvodnem pozdravu razložila režiserka Lučka Susič, "to niso zavozlane nitke, temveč

zavozlani konci pravljic. Predstava govori o dečku, ki je v Šoli za

bralno značko skušal goljufati, ker ni prebral vse vsebine knjig,

ampak le krajše dele. Zato so se tiskarski škrati razjezili in so zmešali vse konce pravljic. Glavni junaki v pravljicah sploh ne vedo, kaj iščejo in kako se bo pravljica končala". Za tehnično pomoč sta poskrbela Samuel Kralj in Alenka Hrovatin.

Po prvem delu, namenjenem otrokom, so prišli na vrsto mladi,

vodila Jernej Šček in Neža Kravos. Kot je povedal publicist, nekdanji urednik Rasti in voditelj časnikarskega krožka Jernej Šček, "je to bolj neformalno srečanje. V bistvu je vsaka misel, ki jo tako višješolska kot univerzitetna mladina lahko prelije na papir, dobrodošla, saj lahko pišejo brez vsebinske omejitve". Mladim hočejo pokazati predvsem, kakšno vrednost ima v današnjem času interneta tiskano besedilo in kako je to dragoceno, saj lahko vidiš svoj izdelek v taki obliki, ki ti da zadoščenje. Na srečanju se je poleg piscev, ki redno objavljajo svoje zapise, zbralo nekaj novih obrazov, tudi iz Goriške.

Ob 19. uri se je začel tečaj za pritrkovalce pod vodstvom Matjaža Rustje in Martina Tula; za tečaj se je navdušilo res veliko ljudi, od najmlajših pa do odraslih. Dejstvo je, da so tak tečaj zadnjič priredili leta 2003,

nato pa ni bilo več zanimanja zanj. Zveza cerkvenih pevskih zborov je spet dala pobudo in udeležba je res zavirljiva. O teoriji oziroma o zvonu, zvoniku in pomenu figure pritrkovalca kot cerkvenega sodelavca bodo v Finžgarjevem domu prisluhnili Martinu Tulu, kateremu bodo priskočili na pomoč tudi zunanji predavatelji. Tečajniki bodo naučeno postavili v prakso v cerkvi na Repentabru pod vodstvom Matjaža Rustje.

Tokrat so na Peterlinovem festivalu izkoristili aperitiv s pogovorom za srečanje z uredništvom, s svetom revije in sodelavci revije Mladika. Beseda je tekla predvsem o novih idejah in rubrikah. Za konec prijetnega in uspelega popoldneva je poskrbela mladinska gledališka skupina Slovenskega kulturnega kluba z gledališko predstavo Razbojnice, režijo katere sta podpisali mladi Patrizia Jurinčič in Maruška Guštin.

Metka Šinigoj

REPEN Kraška hiša

Zamejska ustvarjalnost v večinskem morju

Literarni festival Vilenica je v letih presegel slovenske meje in na različne načine postal prosrednik slovenske kulture v tujini. Ključni dogodki Vilenice, ki čezmejno povezujejo naš zamejski prostor z osrednje slovenskim, so najbrž tudi večeri oziroma predvečeri, ki jih prireditelj festivala prirejajo pri nas na Tržaškem. Tako je bilo tudi letos, ko je v sodelovanju z Zadruško Naš Kras in KD Kraški dom na borjaču Kraške hiše pred lepim številom poslušalcev, med katerimi sta bila tudi slovenska ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak in žu-

pan Marko Pisani, trojica literarnih ustvarjalcev zavzeto osmišljala osrednje poslanstvo Vilenice. Tega je navzočim izostril predsednik Društva slovenskih pisateljev Venio Taufer. Dejal je, da je festival nastal tudi iz potrebe in želje, da bi slovenskemu bralcu vlil novega upanja glede kakovosti, zlasti pa glede enakopravnosti slovenske književnosti v primerjavi s tujo. Vilenica pa je venomer opravljala še vlogo posrednika razlozila režiserka Lučka Susič, "to niso zavozlane nitke, temveč

zarne, podirala že od nekdaj. Slovenski književniki so tako postali "zunanji ministri" slovenske kulture v tujini. Večer v Repnu je bil neke vrste homaž dvema izmed njih, slovenski Korošci Maji Haderlap in kriško-kraškemu pesniku ter lanskemu Prešernovemu nagrajencu Miroslavu Košuti. O 'primeru Haderlap' se je že veliko pisalo, še več pa se najbrž bo po slovenskem prevodu njenega romana Engel del Vergessens, ki z avtobiografskega vidika razpreda dogajanja glede upora koroških Slovencev proti nemški vojski. Pesnik Marko Kravos je na večeru v Repnu v vlogi sogovornika obeh gostov orisal življenjsko pot Maje Haderlap. Po rodu iz Zelenje Kaple je Haderlapova na Dunaju doštudirala germanistiko in gledališke vede. V preteklosti je bila za določeno čas asistentka dramaturga v SSG, nato je bila veliko let v vodstvu celovškega de-

želnega gledališča. Je tudi predavateljica gledaliških ved na celovski univerzi. Svojo umetniško pot je začela s poezijo, ki ji je leta 1989 prinesla Nagrado Prešernovega sklada. Pred leti pa se je docela posvetila prozi in lani je izšel že omenjeni roman, ki ga lahko opredelimo za avtobiografsko kroniko treh generacij. Zgodba je žela v nemškem svetu izreden uspeh. Laskav je bil zlasti odziv kritike, knjiga je prejela že veliko nagrad, med njimi tudi pomembno nagrado Ingeborg Bachmann, ki jo prejme najboljši literarno delo v nemško govorečem svetu. Potem ko je Haderlapova v slovenskem prevodu prebrala začetno poglavje romana, je avtorica na povabilo Marka Kravosa razmišljala o razlogih jezikovnega izhodišča romana. Dejala je, da nemščine ni nikoli čutila za tuj jezik. Še več: nemški jezikovni kod je bil funkcionalen

temu, da se je z določene distance približala bolečim tematikam. "Gre skratka za slovenski roman v nemškem jeziku, s katerim sem hotela nagovoriti predvsem nemško govoreče bralce, ki koroške Slovence zelo malo poznajo", je dejala. Avstrijski in na splošno nemški bralci so njeno vabilo sprejeli pozitivno: "Avstrijci čutijo to zgodbo kot del svoje preteklosti, Nemci pa kot del splošne avstrijske zgodovine". Pripravljenost na tveganje in pogum, ki ga je avtorica vložila v načrt, je močno pohvalil Miroslav Košuta. Besedilo Haderlapove nedvomno presega vrstičkarstvo, na katerega je priklanjeno zamejsko občestvo tako v Italiji kot v Avstriji. Najbrž prav zaradi teh dinamik je bil kot levničar preztv v katoliških krogih na Koroškem. "Bolela me je ta razdvojenost, ki ji se danes ni konca", je dejal pesnik. Košuta je svoje iz-

vajanje na povabilo Marka Kravosa mestoma prekinil, da bi prebral nekaj verzov iz svojega opusa. Občinstvo je tako prisluhnilo poezijam Zmajski most, kjer se je avtor dotaknil narodnostne teme po zgledu Župančičevih mejnikih slovenstva, pesmi Kraški kamen, Albatros in še drugim verzom. Bolj kot jezik je po mnenju Miroslava Košute pomembna vsebina, ki jo avtor želi izraziti. Prevodi so sicer dobrodošli, ampak tudi najboljši med njimi ne bodo mogli ubesediti določenih značilnosti, ki jih v drugačnem miselnem svetu (čeprav sosedovem) ni. Sklepno misel je Košuta namenil umetniškemu ustvarjanju: "Vsak človek bi bil rad univezalen, vsak literat piše po svoje, ampak daleč od tega, da pomeni vsako pisanje ustvarjanje: to načelo velja tudi zame ..."

IG

DIJAŠKI DOM Nova sekcija slovenskega otroškega vrtca

Gre navsezadnje za zmago državljanstva ...

"Pomembno je, da otrok v prvem razredu osnovne šole s slovenskim učnim jezikom že razpola s primerno podlago, na kateri bo gradil svoje znanje v materinščini. Tudi na tem načelu je pred petimi leti temeljila naša izbira, da bi povečali kapaciteto privatnih jasli v Dijaškem domu. Danes štejejo tukajšnje jasli 40 vpisanih. Medtem je posledično naraslo povpraševanje za vpis otrok v občinski otroški vrtec, ki domuje v naših prostorih kot podsekcija svetoivanskega vrtca Nuvola Olga/Oblak Niko. Omejeno število razpoložljivih mest v vrtcu pa je prisililo starše k vpisu otrok v druge strukture, tudi v vrtce z italijanskim učnim jezikom", nam je povedal ravnatelj Dijaškega doma Srečko Kosovel Gorazd Pučnik na dan, ko so v njem imeli res izreden praznik. "Želja po ustanovitvi nove sekcije občinskega vrtca je bila zato upravičena in končno lahko danes predamo namenu nove prostore, ki bodo imeli v gosteh dodatnih od 20 do 25 malih gostov..." Učiteljica Morena Foraus in Elen Lupinc so tako v sredo, 12. septembra, lahko sprejeli otroke v ličnem in prijaznem prostoru, ki bo v tesni, skorajda komplementarni obliki deloval s prvotno sekcijo otroškega vrtca, v kateri že več let uči Daria Smotlak. Nekatere dejavnosti (denimo likovna, glasbena ali gibalna) bodo potekale skupno, otroci pa bodo vselej

razdeljeni po starostni stopnji na malčke, sredinčke in velike. "Podrobno koordinacijo programa bomo določili šele v prihodnje", nam je povedala učiteljica Morena Foraus, ki ima podobno kot kolegica Lupinčeva za sabo dolgoletno didaktično-vzgojno izkušnjo v jaslih in otroških vrtcih.

skim učnim jezikom ali pa z italijanskim. Pučnik je ta vidik obravnaval s preprosto ugotovitvijo, da je lani "20 otrok izostalo iz vpisnega seznama vrtca". Kot nam je pojasnila tudi ravnateljica otroškega in družinskega izobraževalnega servisa tržaške občine Maria Rosa Magna' na kasnejši tiskovni konferenci, na ka-

Še več: "Problem smo nakazali tudi sedanjemu županu Robertu Cosoliniju v času njegove volilne kampanje. Danes lahko mirno rečemo, da so bile naše želje uresničene". Pučnik je poudaril, da lahko nagovarjaš politične sogovornike le z dejstvi: "Samo tako dosežeš njihovo razumevanje". V tem vidiku je pohvalil tudi politiko občine, ki je lani financirala v slovenskih vrtcih projekt za dodatnih 15 ur izobraževanja v materinem jeziku.

Nova sekcija vrtca v Dijaškem domu bo tako podkrepila že kar dobro razvejeno otroško didaktično predšolsko omrežje na občinskem ozemlju. Na njem je nameč razvrščenih 29 vrtcev s

Foto IG

In prav kakovost učiteljskega kadra je bila po mnenju Gorazda Pučnika ključni element, ki je v letih prispeval k vse večjemu uspehu vrtca v Dijaškem domu. Ravnatelj Dijaškega doma je ob tem poudaril tudi pokončnost in jasno državljanstvo držo nekaterih staršev (ne samo slovenskih), ki so se v zadnjih letih močno angažirali za ustanovitev dodatne slovenske sekcije. "Danes navsezadnje praznujemo uveljavitev želje občanov po nujnem servisu", pomanjkanje katerega je starše postavljalo celo pred izbiro, ali naj svoje otroke usmerijo v prihodnje v učne strukture s sloven-

teri so ob prisotnosti odbornice za izobraževanje Antonelle Grim javnosti predstavili novost dodatne sekcije v Dijaškem domu, je vpis v občinski vrtec s slovenskim učnim jezikom prvenstveno namenjen staršem, ki se izjavijo za pripadnike slovenske narodne skupnosti, kar je med drugim predvideno tudi v zaščitem zakonu in po Londonskem memorandumu. Sam ravnatelj Pučnik je namreč poudaril prizadevanje tega odborništv, njene načelnice Grimove in občinskih funkcionarjev pri učinkovitem razpletu kočljivega vprašanja v zelo kratkem času.

skupnimi 2.526 otroki, katerim sledi 214 vzgojiteljev oziroma vzgojiteljic. "V skladu z občinskim proračunom smo tako naredili korak več v smeri kakovostne didaktične ponudbe, obenem smo to storili tudi v luči dodatne podkrepitve sobivanja različnih etničnih in jezikovnih skupin našega ozemlja", je dejala odbornica Grim. Tako posrečena poteza nadaljuje predšolsko izobraževalno tradicijo, ki ima pri nas dolgo zgodovino: prvi otroški vrtec v Trstu so namreč ustanovili leta 1852 v času avstrijskega cesarstva ...

IG

POGOVOR Maurizio Vidali o predlogu odprave pokrajin

Če bi v Rimu zmanjšali enako število parlamentarcev ...

Pred nedavnim smo objavili daljše poročilo o devinskem zasedanju razširjenega deželnega tajništva, na katerega so bili povabljeni tudi izvoljeni upravitelji SSK. Glavna tematika je bila tedaj obravnava zakonskega odloka št. 95/2012 o ureditvi porabe javnih sredstev, t. i. "spending review". 17. člen tega zakonskega odloka predvideva zmanjšanje števila pokrajin: v njem so določeni kriteriji, po katerih bodo tovrstne upravne enote imele pravico do obstoja. Po novem naj bi nove pokrajine morale imeti najmanj 350.000 prebivalcev in meriti vsaj 2.500 kvadratnih kilometrov. Za našo deželo to pomeni ukinitve dveh pokrajin, goriške in pordenonske. Zlasti ukinitve goriške upravne enote zadeva neposredno našo slovensko narodno skupnost, hkrati preživetje razširjene tržaške pokrajine v novih okoliščinah pa prav tako skrbi.

O tem smo se pogovorili s predsednikom tržaške pokrajinske skupščine Maurizioom Vidalijem.

vsak prenovljen pokrajinski svet bi štel po deset svetnikov. Ta podatek nas zelo skrbi, saj bi bila potemtakem prisotnost slovenskih predstavnikov v novi tržaško-goriški upravni enoti dejansko izničena. Še huje pa je tole: nove svetnike ne bi izvolili volivci, ampak bi jih po izrazito nedemokratskem sistemu imenovali župani in občinski svetniki na območju novega povečanega pokrajinskega ozemlja. Take novosti nam vsiljujejo ravno v tem času, ko si vsi polnijo usta z novo volilno reformo, ki naj bi volivcem poverila neposrednejšo možnost izbire lastnih kandidatov! Nezaslišano pa je po mojem menju tole: sedanji demokratično izvoljeni pokrajinski svetniki bodo morali na vrat na nos na podlagi normativna zapustiti svoje položaje in jih prepustiti novim, poudarjam, novim imenovanim svetnikom! Niti fašizem si ni upal takih potez!

Ali je mogoče ta potek dogodkov zaustaviti?

Dežela FJK ima od leta 2008 pravico odločati, da taka določila sprejme ali ne. Preureditev pokrajin se dežel Doline Aoste in Južne Tirolske ne tiče, upam, da bomo zato tudi v naši deželi ohranili dosedanj status. Ko bi pa šli na novo pot, bi bila naša manjšina, v primerjavi z nemško in francosko, edina oškodovana! Predsedniki pokrajinskih svetov dežele FJK smo na deželnih avdicijah glede tega posredovali naše poglede in rešitve.

Kateri?

Izhajali smo iz prepričanja, da bi na deželnem območju morale še naprej ostati pokrajinske enote v neokrnjeni obliki. Predragični pa bi morali njihove pristojnosti, sprejeti nove in prepustiti nekatere občinskim upravnim enotam. Resnici na ljubo smo že pred dvema letoma, ko še ni bil govor o tem preustroju, predlagali, da bi pristojnosti t. i. ustanov druge stopnje (ATER, ustanove, ki se na deželni ravni ukvarjajo z energijo, kmetijstvom, univerzitetnimi konzorciji, prostorskim načrtovanjem) prevzeli nase. To so us-

tanove, ki imajo po obliki podjetja svoj upravni odbor in celotno upravno strukturo, ki dejansko veliko stane. Naš predlog je zato temeljil na izraziti varčevalni filozofiji, na številkah! Absurd je tu-

Foto IG

di v tem, da bi poenotenje pokrajin v nekaterih deželah po Italiji celo privedlo do sobivanja dežele same z eno smo prokrjino! Obenem, v primeru, da bo ta zakon obveljal tudi pri nas, bi nova tržaško-goriška pokrajina imela le tri pristojnosti, in sicer okoljski resor, resor javnih prevozov in resor višjih šol. Potemtakem je nesmiselno, da tako urejene enote sploh obstajajo! Verjamem, da so tudi v medijskem linčanju v duhu lova na čarovnice postale pokrajine grešni kozel. Nihče ni pomislil, da strojari na vzdrževanje enega samega parlamentarca stanejo letno davkoplačevalca več kot celotna letna bilanca, ki jo je treba odmeriti sejinam tržaškimi pokrajinskimi svetnikom s podpisanim vred. Zakon predvideva odpravo 50 pokrajin: če bi v Rimu zmanjšali enako število parlamentarcev ... to bi bil prihranek! Res je, da dobršen del bilance pokrajinskih ustanov sestavljajo uslužbenci: njihova prekvalfikacija na višji upravni enoti - dejansko deželi - bi gotovo dodatno bremenila žepo davkoplačevalcev. Od sedanjih 63 milijonov evrov bi se strošek dežele za uslužbenca povišal za 27 milijonov evrov letno. Naj zato zagovorniki

ukinitve pokrajin na podlagi goliš številke upravičijo svoja stališča.

Usodni dan, ki ga vsi težko pričakujemo, bo 6. novembra. Takrat se bo ustavno sodišče izreklo glede priziva dežele FJK in drugih petih dežel proti ukinitvi pokrajin in na splošno proti zakonu 214 iz leta 2011: ker še verjamem, da živimo v pravni državi, sem prepričan, da nas bo razsodba nagradila. Če že ne bomo doživeli dokončne zmage, bomo vsaj imeli možnost, da po naravni poti končamo to zakonodajno dobo in da bomo morda imeli še možnost, da bodo predstavniki predružačenih pokrajinskih svetov izbirali volivci.

Ali menite, da dežela pri vložitvi priziva ni imela fige v žepu?

Upam, da ni. Formalna drža predsednika Tonda glede "spending review" do pristojnega sodišča je bila neoporečna, skrbijo pa me izjave nekaterih deželnih svetnikov in odbornikov, ki naše bitke še zdaleč ne podpirajo. Glede preteklosti tržaške pokrajine pa bi veljalo

poudariti še to. Od Londonskega memoranduma iz leta 1954 do leta 1994 je tržaška pokrajina štela same z eno smo prokrjino! Po dekretu Pallamara pa je bilo določeno, da je od tega števila bilo treba 21 svetnikov izvoliti v občini Trst, le tri svetnike pa na ozemlju okoljskih občin. Leta 1995 pa so sekijski tajniki stranke Slovenska skupnost v okoljskih občinah in odv. Peter Močnik vložili priziv proti temu dekretu, ki je bil neoporečno in načrtno uperjen proti slovenskim volivcem in levicarjem. Po sodni zmagi je bilo mogoče izvoliti 12 svetnikov v tržaški občini, 12 pa v okoljskih. To je bila za našo narodno skupnost velika zmaga. Do leta 1994 je bila s takim volilnim razmerjem tržaška občina dejansko že neke vrste metropolitanska občina, za katero se danes nekateri še ogrevajo: kakšen smisel je zato imela tedaj pokrajina Trst? Okoliške občine niso imele nobene reprezentativnosti v tako zasnovanem pokrajinskem organu, kot tudi v prihodnje je ne bodo imele, če bi šli na pot poenotenja tržaške in goriške pokrajine. Tudi v tem vidiku podpiram sedanji priziv dežele zoper ukinitve pokrajin.

IG

Obvestila

Pastoralni svet Openske dekanije se bo zbral na zborovanju v sredo, 26. septembra 2012, ob 20. uri v Marijansku na Opčinah, v okviru priprav na Sinodo tržaške škofije; vabljeni duhovniki, redovniki ter redovnice in laiki - predstavniki vseh župnij in župnijskih skupnosti.

Slovenska Vincencijeva konferenca prireja v četrtek, 27. septembra 2012, svojo duhovno obnovo pri Šolskih sestrah pri Sv. Ivanu (ul. Delle Doccie 34) in počastitev sv. Vincenca Pavelskega. Ob 16. uri bo sv. maša in po maši družabno srečanje.

Knjižnica Dušana Černetca, Donizettijeva 3 v Trstu, obvešča, da je od ponedeljka, 10. septembra, odprta z rednim urnikom: od ponedeljka do četrta od 9. do 15. ure.

ŠC Melanie Klein prireja tečaj slovensščine za otroke od 4. do 6.

leta stoarosti, ki se želijo na zabaven in igriv način približati slovenskemu jeziku ali pa tistim, ki želijo obogatiti svoj besedni zaklad in izboljšati svoje znanje. Vsa srečanja bodo na sedežu centra na ul. Cicerone 8 od 16.30 do 17.20. Prvo srečanje bo 26. septembra. Info.: info@melanie-klein.org; tel. št. 3457733569. Urnik urada: ponedeljek in četrtek od 9. do 13. ure, ob sredah od 12.30 do 15. ure.

Nudim likanje in čiščenje. Kličite na tel. 0038640153213.

Po poklicu sem ekonomist. Z veseljem bi nudila pomoč pri pisarniških delih. Kličite na tel. 0038640153213.

Darovi

V spomin na predragega bratrance Dolfija Repinija darujeta Magdy in Gracija 25 evrov za Marijin dom pri Sv. Ivanu.

Ob prvi obletnici umora na Greti Župan in škof sta pisala tržaški mladini

Tržaški župan Roberto Cosolini in tržaški škof, nadškof Giampaolo Crepaldi, sta ob prvi obletnici krvavega umora mladega Giovannija Novacca želela deliti z mladimi Tržačani pismo, v katerem sta napisala smernice za vedrejšo

so ga ukrivile, nikakor pa zlomile, v prejšnjem stoletju. Tak protagonizem mora vselej izhajati iz potrditve moralnih izhodišč človekovega dostojanstva in njegovih temeljnih pravic. Ti principi omogočajo potrditev vrlin duhovnosti, iskrenosti,

Roberto Cosolini (foto IG)

Msgr. Giampaolo Crepaldi

prihodnost mlajših generacij, ki jih je dogodek na Greti, čeprav posredno, hudo prizadel.

Dragi mladi iz Trsta, s tem sporočilom želimo deliti z vami spomin na tragični dogodek, ki je lanskega 26. avgusta privedel do nasilne smrti Giovannija Novacca, mladega Tržačana in vašega vrstnika. Mesto v celoti, pretreseno od tolikšne krutosti, se je čutilo ranjeno v svojih plemenitih tradicijah, ki so vedno rastle ob odklonitvi vsakršnega nasilja in ob spoštovanju življenja in osebe. Mesto je bilo tedaj zmožno ponuditi kremenit in pomenljiv složni odgovor - bodisi verskega bodisi civilnega značaja -, ki vam ga po letu dni priključimo v spomin, da ga ponovno sprejmete in ponovno potrdite v sebi. Dramatični dogodki, kot je bil tisti na Greti - dogodek, ki je oskrunil čisto obličje našega mesta -, se ne smeje več ponoviti. To je odvisno od vseh. Tudi od vas mladih. Skupno moramo izreči prepričan NE nasilju in skupinski DA življenju in osebi. To so temelji složnega in celotnega razvoja vsakega izmed nas. Obrčamo se na vas mlade z vabilom, da boste polni volje, motivirani, radostni in željni poštenih prihodnosti za naše prelepo mesto. Bodite protagonisti njegove sedanosti in prihodnosti s takim načinom življenja, ki naj bo vredno njegove identitete, laičnih in verskih vrlin, zaradi katerih je Trst postal jasen, svoboden, širokodušen, čeprav v velikih preizkušnjah, ki

poštenosti, prijateljstva, ki oplenitijo vsakršno razmerje - bodisi medčloveško bodisi družbeno - in so vir prenove za dušo našega mesta.

Vabimo vas, da doživite kot pomembno formativno obdobje tisto, ki ga preživljate v šoli. Ne spuščajte se v golo navčenje znanja, potrudite se v smeri resne presoje življenja in družbe. Naj vam šport ne bo le goli kompetitivni agonizem, temveč velika priložnost, da razumete, da brez truda in složnosti težko dosegamo pomenljive cilje. Dobro se zavedamo, kolikšno trpljenje povzroča v vas veliko in težavno vprašanje zaposlovanja. Temu vprašanju je potrebno z vsmo in načrtovalno modrostjo ponuditi tak odgovor, ki naj vam omogoča zreti v prihodnost z zaupanjem in upanjem. V preteklosti je bilo naše mesto že zmožno izdelati kreativne rešitve, kot na primer na področju zavarovalnega podjetništva, pristaniške dejavnosti in danes na nivoju aplicirane informatike v različnih produkcijskih branšah. Potrebna sta vaše prizadevanje in vaša vedrina za to, da bo mogoče ustvariti nove delovne smeri: le te morajo vam mladim omogočiti, da še naprej ostanete upanje tega področja, ki namerava izdelati take življenjske pogoje, kjer so lojalnost, vedrost, načrtovanje, dialog in kakovost življenja - ki naj bo podprto in zaščiteno - vedno doma.

Trst računa na vas, da lahko napredujete.

Mladi iz Tržaške na duhovnih srečanjih v Žabnicah Na ljubezen odgovorimo z ljubeznijo

Drugi polovici avgusta sta se zvrstili obe skupini - večji in manjši - v Žabnicah na duhovnih srečanjih. Tema je bila Na ljubezen odgovorimo z ljubeznijo, ki jo je pripravila v Rimu skupina za poklicno pastoralo mladim.

Prva skupina je ob branju določenih odlomkov iz Božje besede in ob razlagi g. Karla Bolčina odkrivala Božjo ljubezen, ki se je uresničila že pri stvarjenju sveta in toliko bolj ob stvarjenju človeka - to je moža in žene, brez katere bi bil človek osiromašen. Tudi filma Cast Away in The Last Song sta pripomogla, da so lažje spoznali, kako so pomembni medsebojni odnosi, brez katerih ne moremo živeti. Le resnična ljubezen nam lahko pomaga iti iz svojega začaranega egoističnega kroga in nas spodbuja, da se zavedamo, da je ob nas še

nekdo, ki potrebuje naš nasmeh, pomoč, spodbudno besedo, pripravljenost pomagati mu in imeti čas, da ga poslušamo. V temo so bila vpletena mnoga vprašanja, ki so pripomogla, da so mladi ob razmišljanju in pogovoru odkrivali samega sebe z

vrlinami in slabostmi, skratka, kakšen je njihov odnos do samega sebe in do drugega. Odkrili so, da Božja beseda jasno pove, kaj ni ljubezen in kaj je resnična ljubezen. Že prvi dan je bila vpletena v molitev prošnja k Svetemu Duhu, da bi svoje življenje gradili na skali, in resnici in na pravi ljubezni, ki je Kristus.

Mlajšo skupino smo duhovno vodile sestre. V pomoč sta prišli tudi letos s. Mirjam Černigoj iz Slovenije in skavtinja Klara Kra-

s. Andreja Kete

Matična domovina je blizu rojakom na Videmskem

Ministrica Novakova je spoznala Benečijo

Podpredsednica Slovenske vlade in ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak je v ponedeljek, 17., in torek, 18. septembra, obiskala Beneške Slovence. Bogat delovni urnik je potekal ob spoznavanju slovenske prisotnosti na Videmskem, vzgojnih, kulturnih, gospodarskih in politič-

Država, dežela FJK in gorska skupnost Ter, Nadiža in Brda so za ta projekt namenile skoraj 2 milijona evrov, končno je na obzoru rešitev krizne situacije, zaradi katere so prostori dvojezične šole že tretje leto neuporabni, šolanje pa poteka razkropljeno na treh lokacijah.

Občina Dreka je nato gostila

prireditvami, med katerimi izstopajo šolski tečaji, s katerimi bodo spoznali lik tega velikana, pomembnega za Benečijo in slovensko kulturo. Izrazil je tudi željo, da bi ga počastili s poimenovanjem ulice v občini Sovodnja.

Podboneški župan Piergiorgio Domenis je ministrico Novako-

Na Trinkovem grobu

nih ustanov, razvojnih programov (čezmejno sodelovanje, turizem...) ter odprtih problematik.

Dvodnevni obisk je pričela na sedežu SSO za videmsko pokrajino v Čedadu, kjer so jo sprejeli predstavniki krovne organizacije, združbe Most ter združenja Evgen Blankin. Predsednik SSO za videmsko pokrajino Giorgio Banichig je uvodoma izrazil solidarnost ob nedavnem incidentu na bazovski gmajni, nato je poudaril življenjski pomen sodelovanja, potrebo po složnosti z Republiko Slovenijo in pomen pluralizma, ki lahko odžene težnje po monopolizaciji manjšinske problematike ter omogoča njeno rast. Član izvršnega odbora SSO Riccardo Ruttar je poudaril pomen vrednot "naših čedermacev", stanje v Reziji je predstavil Sandro Quaglia, o Kanalski dolini pa je spregovorila Anna Wedam. Ministrica je spoznala še petnajstidnevnik Dom in bilten Sloviti.

Na sedežu Kulturnega društva Ivan Trinko je sledilo srečanje s pokrajinskim svetom SKGZ, z vodstvom društva Trinko in uredništvom Novega Matajurja. Visoki državni gostje so se napotili v dvojezični šolski center v Špetru, kjer so spoznali šolarje in prisluhnili slovenski pesmi. Na špetrski občini je Novakova srečala župana Tiziana Manzinija. S pomočjo občinskega tehnika ji je potrdil, da je načrt za obnovo špetrske šole pripravljen, v začetku naslednjega leta 2013 bodo odprli razpis, dela pa naj bi stekla spomladi 2013.

prijazno srečanje ministrice z upravo in župani iz Tolmina in Bovca, prisotna sta bila podžupanja občine Kobarid in načelnik upravne enote Tolmin Likar. Prijateljsko vzdušje je potrdilo plodno prepričanje o potencialu čezmejnega sodelovanja. Na Trčmunu se je Ljudmila Novak poklonila velikemu narodnemu buditelju msgr. Ivanu

Na sedežu SSO

Trinko (1864-1954) in mu na grob položila venec. Bili so prisotni vsi italijanski in slovenski duhovniki, ki delujejo na območju Nadiških dolin. Po molitvi so msgr. Marino Qualizza, špetrski dekan Mario Qualizza, župniki Božo Zuanella, Federico Saracino in Rinaldo Gerussi ter Lovro Petrič spregovorili o verskih problematikah. Župan občine Sovodnja Germano Cendou je spomnil na to, da bodo naslednje leto obeležili 150-letnico Trinkovega rojstva s številnimi

vanju pravic slovenske manjšine. Ob zadovoljstvu za povišan vpis v dvojezično šolo in za splošno zanimanje za slovenščino so si zaželeli, da bi konstruktivnemu zgledu reševanja problemov sledila Rezija. Po programu je sledilo še srečanje s predsednikoma SSO in SKGZ, Dragom Štoko in Rudijem Pavšičem, ter z vsemi slovenskimi organizacijami v videmski pokrajini.

V torek je na občini Čedad potekalo osebno srečanje z županom Stefanom Ballohom, sledili so obiski v Bardu in Tipani. Tudi tam so upravljalci izrazili zadovoljstvo zaradi zanimanja za slovenski jezik na območju; zaradi tega se po besedah županov poraja želja po odprtju dvojezične šole tudi v Terskih dolinah.

Nadvse uspešen obisk ministrice Ljudmile Novak je dokazal, da Beneški Slovenci stopajo v svetlejšo prihodnost za svoje kraje in svojo slovensko skupnost.

Jernej Šček

V špetrski dvojezični šoli

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Picassov duh v dveh sobah

Pred očmi imam Picassovo Deklico z golobom. Uokvirjeni plakat je mož imel, že veliko preden sva se spoznala. Vsakič, ko se ustavim in ga zares pogledam, priznam, da izžareva eno najzgodnejših Picassovih del izjemno nežnost. Po časopisih sem spremljala zapleteno birokratsko, finančno, morda tudi diplomatsko pot, ko naj bi se originalna slika selila iz londonske Tate Gallery (kateri je bajno bogata britanska zbirateljska družina sliko posodila kar nekaj let) v roke kakega drugega ne-britanskega zbiratelja. Pravzaprav srž tega zapisa sploh ni v tem, ali je originalna Deklica z

golobom še na britanskih tleh ali ne. Danes bi se rada ustavila v toku misli, katerega je pogled na njeno v svetu milijardokrat natisnjeno kopijo na domačem zidu sprožil. Opazujem nežnost linij, skladnost barv, utrip narave v vsakem elementu in pomislim (ne da bi se dvignila s stola, da bi jo natančneje preučila na steni v drugi sobi) na drug Picassov plakat, ki sva ga kupila lani. Ne poznam naslova slike para iz kubističnega obdobja, uporabo močnih barv, erotičnosti in nežnosti, prikazovanje realnosti, ki je na njej predstavljena v vseh aspektih, vse dojemam zgolj instinktivno. Danes sem ob kopijah teh dveh umetnin pomislila na to, da ima Picasso svoje mesto v zgodovini umetnosti vendarle ravno zaradi nečesa bistvenega: njegove zgodnje slike so izredne, a znan je predvsem po vsem opusu kasnejšega obdobja, ko je dejansko bruhnilo na dan nekaj bistvenega: drugačnost. On, kot seveda vsi resnični umetniki, znanstveniki, briljantni pedagogi ali izjemni paraolimp-

pijci, ki si v življenju upajo biti drugačni. Morda oziroma gotovo postane izražanje drugačnosti za umetnike skorajda fizična potreba. Bolj me zanima odnos, ki ga do drugačnosti gojimo v našem "ne-umetniškem" vsakdanu, v kolikšni meri sami sebi dovolimo preizkušati nove poti, nove načine razmišljanja, kdaj smo si lahko zares iskreni, kdaj se otresemo retorike, naučenih besed, kdaj si upamo ustaviti korak, tok misli in se vprašati, ali se zares strinjamo s povedanim. Zanima me, v katerih sferah drugačnosti dovoljujemo vstop, kdaj pa ji ga ne, kdaj nam drugačnost in različnost pomenita dodano vred-

nost, kdaj se ju bojimo kot hudič blagoslovljene vode. In zakaj?

Kdaj smo se resnično pustili presenetiti, kdaj smo pomislili, da morda ni vse tako, kakor sem si predstavljala/a, morda sem se zmotila/a, življenje morda res ni tako črno-belo, kot smo si ga do danes naslikali, vse res ni osnovano na modelih in pravilih za

vsako od človeških kategorij: otrok, roditelj, moški, ženska ipd. Splošno znana modrost je, da ravno otroci v največji meri cenijo življenje, na najboljši način, z najboljšimi medčloveškimi odnosi, najpristnejši stikom z naravo in njenimi živimi bitji, zelo jasno znajo presoditi, kaj je v življenju zares pomembno. Tisočkrat smo brali verske in filozofske tekste, kako naj se približamo ravno njim, otrokom. In vendar smo pri našem branju pozabili na nekaj bistvenega: ne moremo se približati otroškemu srcu, če se nismo prej pripravili vprašati: ali smo se kdaj v življenju res pripravili postaviti pod vprašaj?

Kjer se stikata civilno in versko življenje Vzgoja v slovenščini in Božjem duhu

Kljub temu da proces sekularizacije v modernih družbah ločuje

Cerkev od države v dve avtonomni sferi odločanja, so številni socialni konteksti v desetletjih zgodovine doživeli na lastni koži, kaj pomeni civilno, kaj pa versko življenje in kje se stikata. Beneški Slovenci so doživljali ostro in brezkompromisno družbeno- (ne) kulturno politiko, ki se je namenila izničiti slovenski življenjski v domačem obsejnim območju. Samo po zaslugi slovenskih duhovnikov lahko danes, ko otroci stopajo v novo šolsko leto dvojezične šole v Špetru, rečemo, da je italijanskemu raznarodovalnemu Molohu spodletelo.

O aktualnem vprašanju verouka v slovenščini tokrat razmišlja

Msgr. Marino Qualizza

msgr. Marino Qualizza v uvodniku petnajstidnevniku Dom.

"Šola in cerkev sta tesno povezani, prva šola se je rodila prav v cerkvi in je bila dolgo let edina, ker druge ni bilo". Ob verskem torej velik kulturni in narodnoobrambni pomen cerkve, ki je nadomeščala vzgojo v materinem jeziku, ko razmere tega niso dovoljevale po uradni poti. "Ostali smo dvojezični, ker smo v cerkvi in družini govorili, molili in peli po slovensko", še pravi urednik Doma.

Po odprtju dvojezičnega centra in sistemskem pomanjkanju slovenskih duhovnikov po župnijah vodijo pouk verouka katoliški laiki, ki se trudijo po svojih močeh, a bodo s težavo zajezili proces krčenja verskega vzgajanja v slovenskem jeziku. "Hitro moramo dobiti majhno in modro skupino katehistov, ki bodo pomagali duhovnikom pri poučevanju božjega nauka v slovenščini", opozarja Qualizza, saj "ohranjanje lastne kulture ni folkloristična zadeva, ampak skrb za to, da se ne izgubi, kar je človeku najdragocenejše: duša, pamet in srce".

JŠ

Kratke

Slovenščina ali narečje?

V septembru naj bi odobrili statut Gorske unije Nadiške doline, še nereseno pa ostaja vprašanje, ali bo v uradnem italijanskem nazivu Unione montana Valli del Natisone tudi slovenska inačica. Bodo ob tem potrjeni tudi dvojezični nazivi sedmih občin, ki jo sestavljajo? Drenchia/Dreka, Grimacco/Garmak, Pulfero/Podbuniesac, San Leonardo/Svet Lienart, San Pietro al Natisone/Špietar, Savogna/Sauodnja in Stregna/Sriednje? Župan Dreke Mario Zufferli je o tem prepričan, saj vidno prisotnost slovenske manjšine ščitijo zakoni št. 482/1999, št. 38/2001 in deželni zakon št. 26/2007. Bolj zadržan je začasni upravitelj Gorske skupnosti in župan Svetega Lienarta Giuseppe Sibau, ki priznava, da "manjšinsko vprašanje ni več problem, težave nastopajo pri definiciji lokalnega jezika".

Dom skupnosti v Čaneboli

Od sobote, 8. septembra, je Čanebola bogatejša s prenovljenim domom skupnosti, ki ga je finančno podprla Gorska skupnost Ter, Nadiža in Brda.

Uprava občine Fojda je nekdanje župnišče spremenila v prostore za igro, knjižnico, lokalna društva, tri sobe pa bodo oddajali obiskovalcem in turistom. Dom skupnosti v Čaneboli je dokaz delavnosti v javnih upravah, ki ciljajo na razvoj ekonomskega in kulturnega tkiva. Le možnost

zaposlitve in vizija boljšega življenja bosta Beneške Slovence prepričali o tem, da lahko živijo in delujejo v domačem kraju.

Pripravljanje ukrepov, ki bi Sloveniji povrnili ugled, zaupanje in spoštovanje

Kljub kritičnosti do Janševe vlade tudi opozicija za reforme

Politično dogajanje v Sloveniji je še naprej zapleteno in raznoliko, vzvodi tokov v družbi in državi pa so pogosto in v marsičem zamagljeni, torej neznan ali prikriti. Vendar pa obstaja dvojje dejstev, ki jih politične stranke različno predstavljajo in tolmačijo, odvisno od tega, kateremu ideološkemu in političnemu bloku pripadajo, koaliciji ali opoziciji. Gre za odnos do reform, to je do preobrazbe temeljnih področij v Sloveniji. Koalicijske stranke opozarjajo, da so reforme nujne in jih že izvajajo, v opoziciji pa menijo, da so reforme sicer potrebne, vendar jih sedanja vlada ni sposobna pripraviti. No, Janševi vladi je najbrž tudi zaradi podpore in soglasja nekaterih članic Evropske zveze in najvišjih predstavnikov povezave opozicijski stranki Socialnih demokratov in Pozitivne Slovenije uspelo prepričati o nujnosti reform. Te intenzivno pripravljajo, sprejeli pa bi jih do konca tega leta. Vlada snuje tudi predloga državnih proračunov za naslednji dve leti, s čimer bi ustvarila možnosti in pogoje za premostitev finančnih in drugih težav. Stranke vladajoče koalicije pričakujejo, da si bo Slovenija z naštetimi in drugimi ukrepi na področju javnih financ in gospodarstva postopno povrnila ugled, zaupanje in spoštovanje v Evropski zvezi in nasploh v mednarodnem okolju. Sloveniji s tem, da bi sama premagala težave, ne bi bila potrebna finančna pomoč iz virov Evropske zveze, ker bi tako lahko izgubila gospodarsko suverenost. Tega se celotna slovenska politika zaveda, a še zmeraj se tudi boji.

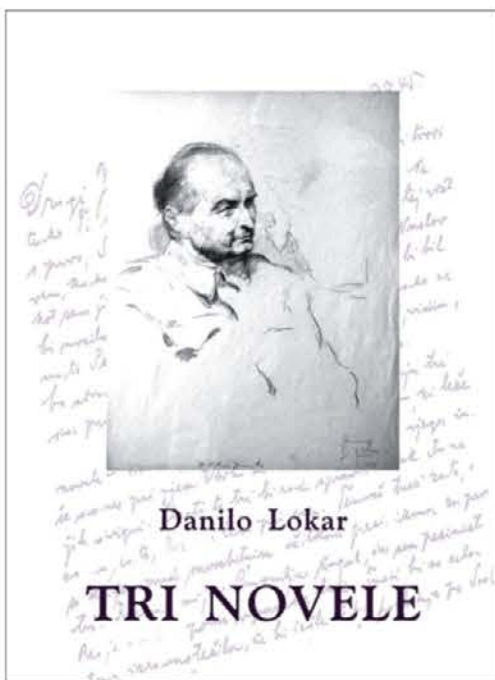
Pri snovanju reform na področjih upokojevanja, delovnopravne zakonodaje in bančnega sistema je z vlado začela sodelovati opozicijska socialdemokratska stranka, medtem ko Pozitivna Slovenija pod vodstvom Zorana Jankovića še okleva in raje zavrača skoraj

vse, kar predlagata vlada oziroma Janez Janša. Stranka je užaljena in prizadeta, ker ji ni uspelo s pobudo za izredno sejo državnega zbora. Na njej naj bi obravnavali in morda Janeza Janšo prisilili k odstopu zaradi njegovih domnevno škodljivih izjav o kritičnem stanju javnih financ in o nevarnosti bližnjega bankrota države. Opozicijski Socialni demokrati zahteve za izredno sejo parlamenta niso podprli.

Sicer opozicija v svojem delovanju ostaja oster nasprotnik sedanje vlade in koalicije pod vodstvom Janeza Janše, pri čemer jo podpira predsednik države dr. Danilo Türk. Državni poglavar v zelo intenzivni kampanji za obnovo mandata za najvišjega predstavnika Slovenije populistično idealizira stanje in razmere, povsem drugače, kot pa jih doživljajo in občutijo t. i. navadni ljudje. Na srečanju borcev ob 70. obletnici ustanovitve štirih partizanskih brigad v Jurjevanjski dragi pri Črnomlju je zatrjeval, "da Slovenija uživa visoko raven mednarodnega spoštovanja, ima visoko razvito demokratično ureditev in visoko stopnjo gospodarske razvitosti, kar nam mora omogočiti razumen pogovor o naši nedavni zgodovini".

Zagotovo gre za lepe in všečne načelne misli, vendar kaj, ko pa so dejanske razmere slabe in o tem državni poglavar molči. Varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik je v

pogovoru za novo številko revije Vzajemnost opozorila, "da v Sloveniji stopajo v ospredje aktivrednote družbe in ljudi. Naši otroci in vnuki nimajo občutka, da se je za dobro prihodnost vredno bojevati, in zato govorijo, saj je vse brez pomena, ker nič ne doseže". Mateja Kožuh Novak, nekdanja poslanka in domnevna pripadnica skupine politikov, imenovanih strici iz ozadja, pa je v reviji Vzajemnost opisala svoje ugotovitve in spoznanja. Opozorila je ponovno, "da se nam obetajo hudi časi". In nadaljevala, "da politiko preživetja slovenske države vodita domači in tuji kapital, oba pa vedno in povsod skrbita zgolj za lastne koristi in žep. Slovenski politiki nas sicer neprestano pitajo z levimi in desnimi, pri reševanju države iz hude gospodarske in finančne

Danilo Lokar

TRI NOVELE

krize pa so oboji enako neučinkoviti. Nobenega orodja nimajo za obvladovanje bogate in pohnelne manjšine, zato vsakič znova posežejo po plačah in pokojninah".

Velik del slovenske javnosti predsedniku države zameri, da se ni udeležil slovesnosti ob 23. avgustu, dnevu spomina na žrtve vseh totalitarizmov, torej tudi komunističnega. Tudi ni izrekel solidarnosti ali podpore ministrici za Slovence v zamejstvu in po svetu, Ljudmili Novak, ki so jo na slovesnosti v čast bazoviških žrtev tako imenovani praporščaki iz Slovenije izzivali in ji grozili. O rdeči zvezdi in kaj naj bi ta pomenila, v Sloveniji še vedno potekajo razprave in polemike. Po mnenju Katje Pegan, režiserke slovesnosti v Kopru ob obletnici priključitve Primorske k matični državi, imamo v Sloveniji dve rdeči zvezdi. Prva je, "mlada rdeča zvezda Primorcev, druga pa rdeča zvezda, ki so si jo prilastili tajkuni komunističnega režima". Iz slovarja tukj povzamemo, da so tajkuni podjetniki z velikim vplivom na politiko in družbo, ki so postali bogataši brez dela in zaslug.

Aktualnost pisatelja dr. Danila Lokarja in njegove knjige Sodni dan na vasi

V Ajdovščini poteka leto, namenjeno zdravniku in pisatelju dr. Danilu Lokarju ob stodvajseti obletnici rojstva. Pesnik Ciril Zlobec je zapisal, da se je Lokarjeva pisateljska osebnost oblikovala in izoblikovala izven krogov slovenske literature. Po izidu knjige novel z naslovom Sodni dan na vasi, leta 1958, njeno tematsko izhodišče je bil požig vasi Ustje pred sedemdesetimi leti, kar so povzročili italijanski vojaki, ga je pričela upoštevati tudi slovenska literarna zgodovina, saj je omenjena knjiga prepričljivo umetniško delo. Lavričeva knjižnica v Ajdovščini je ob omenjenih obletnicah izdala knjižico, v kateri so objavljene tri novele iz knjige z naslovom Sodni dan na vasi. Napisala in uredila jo je Ivana Slamič, slavistka iz Ajdovščine, ki velja za eno najboljših poznavalk celotnega dela dr. Danila Lokarja.

Marijan Drobež

Po ukrepih Evropske centralne banke in evropske komisije Slovenski moralni hazard

Evropa je prejšnji teden sprožila pravi protikrizni val, za katerega sicer še ni jasno, kako bo uspešen, a v katerega so bila položena številna upanja. In ta upanja veljajo tudi za Slovenijo v trenutku, ko je grožnja z morebitno evropsko pomočjo (in posledičnimi dodatnimi varčevalnimi ukrepi) vse bolj realna. Prejšnji teden pa so vidni predstavniki evroobmočja na mizo položili vse svoje (zadnje) adute, da bi evrsko ladjo še rešili. Šlo je za tri vidnejše ukrepe, ki jih bomo na kratko predstavili.

Trije ukrepi za rešitev evra, trije ukrepi za rešitev Slovenije

Prvi imeni tedna, v katerem se je odigral še en križev pot skupne valute, sta bili nedvomno Mario Draghi, prvi mož Evropske centralne banke, in Jose Manuel Barroso, predsednik Evropske komisije. Draghi je končno lahko predstavil svoj velikopotezni načrt vsesplošnega in neomejenega odkupovanja obveznic rizičnih držav. Če se še spomnite filma (ali risanke) Ghostbusters, no, Draghi se je

naenkrat spremenil v zalezovalca strahov in prikazni v tisti beli uniformi in z ogromno bazuko v rokah, ki je sposobna paralizirati in uničiti čisto vsako prikazen. Bazuka, ki jo ima sedaj

Mario Draghi

na razpolago, je prav omenjeni mehanizem za odkupovanje obveznic. Da bi špekulanti na trgih ne potopili najnevarnejših držav (Španija, Italija in vse bolj tudi Slovenija), bo lahko ECB odslej odkupovala neomejeno število obveznic in s tem ohranjala donosnost obveznosti na "dostojni ravni" (občutno pod 7 odstot-

ki): rizične države se bodo tako lahko veliko lažje zadolževale, saj bo "obrestna mera" za njihove kredite precej manjša od sedanje. Ob tem je predsednik Evropske komisije Jose Manuel Barroso tudi napovedal, da bo večjo skrb za nadzor nad vsemi evropskimi bankami (gre za približno številko 6000 bank) odslej prevzela prav ECB: to pomeni, da bi nacionalne centralne banke še dodatno izgubile pomen. Centralne banke posameznih držav bi še vedno opravljale vlogo nadzornika, a bodo pri tem le uresničevale Draghijeva navodila. Na večje banke pa bodo imeli neposreden vpogled neposredno v ECB. Še enemu ukrepu, ki je kratkoročno pripomogel k izboljšanju stanja v evroobmočju, je prižgalo zeleno luč nemško ustavno sodišče: gre namreč za stalni evrski reševalni sklad (ESM), za katerega je najvišja nemška sodna institucija razsodila, da ni v nasprotju z nemško ustavo. ESM sklad bo težak 700 milijard evrov (vanj bodo prispevale tudi evropske države) in iz njega bo mogoče črpati za reševanje

držav, ki same ne morejo več servisirati svojih obveznosti.

Kratkoročno ugodno, dolgoročno še negotovo

Kaj to pomeni za Slovenijo? Bojazen, da bo potrebno poseči po evropski pomoči še ni mimo. Lahko pa rečemo, da so nedavno sprejeti ukrepi na evropski ravni kratkoročno ublažili mednarodni položaj Slovenije. Seveda govorimo o kratkoročnih učinkih: sklep o neomejenem kupovanju obveznic in ustanovitev ESM sta dala krila vsem borzom in zmanjšala donosnost obveznic vseh rizičnih držav. Obresti na slovenske obveznice so tako konec prejšnjega tedna znašale 6,3 odstotka, medtem ko so le nekaj tednov pred tem presegle 7 odstotkov. To pomeni morda nekaj dodatnega kisika za slovenske javne finance, ki so vsaj delno obvarovane pred najnevarnejšimi špekulanti na trgih. Vprašanje bančnega sistema ostaja sicer še vedno odprto: 2,7 milijard evrov je vrednost neustrezno zavarovanih kreditov celotnega slovenskega bančnega sistema. 1,7 milijard evrov pa je znesek kreditov, ki jih imajo banke pri tistih podjetjih, ki so že v stečaju. Zaradi poraznega stanja in visokih slabitev se slovenske banke že dobro leto ne

zadolžujejo več z obveznicami na tujih trgih. To je namreč najdražja različica zadolževanja. Zato je na dan prišla drugačna različica, ki je bila že spet povezana z ECB. Slovenske banke so začele kredite najemati kar pri ECB (vmesni posrednik je bila Banka Slovenija), ker so obresti za nacionalne centralne banke, ki jih je v prvih protikriznih ukrepih uvedel Draghi, znašale samo 1 odstotek. Slovenske banke so

postajal očitno predrag (oz. donosnost slovenskih obveznic previsoka). Zato se je finančni minister Janez Šušteršič odločil, da bo denar, ki primanjkuje slovenski državnim blagajni, letos poskušal najti s t. i. dolarskimi obveznicami. Gre za vrednostne papirje, ki jih bo slovenska država skušala prodati na ameriškem trgu: razlog za tako odločitev gre iskati v ključni obrestni meri ameriške centralne banke FED, ki je cenejša od evropske.

Slovenija še ni rešena
Slovenija si bo po ukrepih, ki so bili sprejeti na evropski ravni, lahko ponovno nekoliko oddahnila. Ponovno se bo lahko nekoliko bolj naslonila na evropske institucije. A tveganje je tukaj veliko, vezano je na t. i. moralni hazard. Kaj to pomeni? Da bi se Slovenija počutila preveč varno in ne bi stori-la vsega, da se sama reši iz nevarnih vod. To je seveda vezano predvsem na čiščenje umazanij bančnega sistema in sprejetje strukturnih reform. ECB in evrosistem tako Sloveniji lahko pomagata, ne moreta pa je rešiti. To je domača naloga, ki jo mora Slovenija opraviti sama.

Andrej Černic

SNG Nova Gorica

Filumena Marturano: prva premiera nove gledališke sezone

V četrtek, 20. septembra, ob 20. uri, bo na velikem odru Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica prva predstava v novi abonmajski sezoni 2012/13. V koprodukciji z Gledališčem Koper in v režiji Katje Pegan bo v prevodu Srečka Fišerja zaživelo eno izmed najbolj znanih del italijanskega avtorja in igralca Eduarda De Filippa Filumena Marturano. Predstava je koprsko premiero doživela že v lanski gledališki sezoni.

Romantična melodrama Filumena Marturano prinaša tragikomično zgodbo o prodajalki ljubezni in izziva z

vprašanjem, ali se ženska s "takim poklicem" sploh lahko poroči. Obenem pa problematizira tudi položaj in pojmovanje žensk ter nezakonskih otrok v katoliški patriarhalni Italiji. Ključna poanta "stare" zgodbe – Otroci so otroci in vsi so enaki – tudi danes ni zastarela ...

Filumena po petindvajsetih letih življenja s premožnim Domenicom Sorianom spozna, da se njen lahkoživi "gospodar" ne namerava poročiti z njo, temveč z mlado smrklo. Odloči se za prevaro: zaigra, da je na smrt zbolela in da je njena poslednja želja poroka. Takoj ko duhovnik odide, sklene Filumena doseči vse, čemur se je v življenju morala odreči. Domenicu prizna, da je mati treh odraslih sinov in da je eden od njih njegov sin, kateri pa je, modro zamolči.

Predstavo so ob režiserki Katji Pegan soustvarili še prevajalec in lektor Srečko Fišer, ki se je moral ukvarjati z nelahkim prevajanjem iz neapeljskega narečja v slovenski pogovorni jezik in z igralko Sašo Pavček, ki nastopa v vlogi protagonistke, še s prestavljanjem v primorski dialekt, dramaturginja Martina Mrhar, scenograf Milan Percan, kostumografinja Ana Matijevič, avtor glasbe Mirko Vuksanović in oblikovalec svetlobe Samo Oblokar.

Predstavo so sooblikovali igralci, poleg že omenjene Saše Pavček, ki je ena izmed prvih dam SNG Drama Ljubljana, a je v Gledališču Koper kot doma, Bine Matoh, Ivo Barišič / Pavle Ravnohrib, Teja Glažar, Lara Jankovič, Ajda Toman, Blaž Popovski, Igor Štamulak, Rok Matek in Blaž Valič.

Janez Šušteršič

tako v lanskem letu povečale zadolževanje pri ECB za 600 milijonov evrov, v začetku letošnjega leta pa že za 2 milijardi evrov. Tudi država se je v zadnjem obdobju čedalje manj zadolževala na evropskem trgu, ker je ta

Izsledki raziskave Slovenskega raziskovalnega inštituta

8. člen zaščitnega zakona se izvaja, a zahteva pozornost

Slovenski raziskovalni inštitut (Slori) je v petek, 14. septembra, v dvorani Tessitori Deželne svete FJK predstavil izsledke raziskave o izvajanju zaščite slovenske manjšine v Italiji po 8. členu zakona št. 38 z dne 23. februarja 2001. Paritetni odbor za probleme slovenske manjšine, ki sta ga na srečanju z mediji in političnimi oblastmi predstavljala predsednica Jole Namor in nekdanji predsednik, vodja službe za odnose z javnostmi slovenskega

zakonov v vsakdanjih situacijah; pokazala se je potreba po sistemski in projektni ureditvi dvojezične prisotnosti v javnih ustanovah, ki je sedaj zaradi pravne nedorečenosti na udaru fragmentarnosti in začasnosti. Dobro izvajanje 8. člena je za predsednico Jole Namor dokaz integracije manjšinske skupnosti na podlagi pokončne, kapilarne prisotnosti slovenskega avtohtonega jezika v deželi FJK. Prepričana je o moči večjezičnosti kot investicije za

vladnega omizja pri notranjem ministrstvu, oktobra pa bo Dežela FJK sklicala prvo Deželno manjšinsko konferenco, ki naj bi določila glavne smernice sodelovanja med deželno ustanovo in slovensko manjšino na podlagi deželnega zaščitnega zakona 26 iz leta 2007. Raziskava Slori-ja, ki prikazuje stanje jezikovne zaščite ob 10-letnici zakona 38/01, je po besedah raziskovalke Zaire Vidali ocenjevala pravico do prejemanja ustnega in pisnega odgovora v slovenščini,

ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Bojan Brezigar, je naročil analizo izvajanja zaščitnega člena, ki zagotavlja temeljno pravico do rabe materinščine v odnosu z javnimi upravami in ustanovami ter sodnimi oblastmi v 32 občinah na Tržaškem, Goriškem in Videmskem. V obdobju 2010-2011 so zabeležili pravilno zagotavljanje jezikovnih servisov, ki v državnih, deželnih, občinskih in krajevnih upravah izvajajo vidno dvojezičnost. Izvajanje zaščite, zakoličeno z zakonom 38/01 in predhodnima 482 in 32, je odvisno tudi od rabe

celotno deželno skupnost. Brezigar je uokviril zapletenost izvajanja jezikovne prisotnosti, saj zadeva široko paleto javnih uprav, organiziranje osebja in servisov. Paritetni odbor bo moral opredeliti kriterije in prioritete za jezikovne projekte, ki so sedaj ohlapno nedorečeni, temeljno pravico do rabe slovenščine pa omogočajo finančna sredstva iz zakona 38/01 samega. Raziskovalec Slori-ja Emidio Sussi je omenil odprtje jezikovnega okena v Čedadu, ki je v fazi oblikovanja ustrezne konvencije. Dialog slovenska skupnost-italijanska država se krepí s prihodnjim delom

izdajanje aktov in uredb za javnost v dvojezičnih obzračih, izdajo osebnih dokumentov in anagrafskih potrdil, rabo slovenščine v javnih obvestilih in komunikaciji, ureditev potrebne signalizacije in ustanovitve jezikovnega urada za občane. Stanje je najbolje v tradicionalno dvojezičnih občinah, na Tržaškem in Goriškem je stanje na pokrajinski ravni dokaj dobro, dežela se trudi, na ravni državnih ustanov je prisotnost slovenščine manjša. Zaščitni zakon je največje spremembe prinesel na Videmsko, kjer pa knjižno slovenščino prevečkrat nadomešča narečje. Potrebno bo okrepiti ustno rabo slovenščine v javni upravi, urediti prevajanje na državnih ustanovah, ki se poslužujejo zunanjih tolmačev, povečati povpraševanje po dvojezičnih obrazcih s senzibilizacijo slovenske javnosti, saj je izvajanje pravic tesno povezano z njihovim koriščenjem. Temu se pridružuje potreba po sistemski rešitvi jezikovnih storitev, ki so sedaj odvisne od dvojezičnega osebja, zaposlenega za določen čas brez specifične dvojezične funkcije.

Jernej Šček

GOSPODARSTVO V dvorani ZKB

Srečanje Društva poslovnih žensk Slovenije FAM

Slovensko deželno gospodarsko združenje in Zadruga kraška banka sta v četrtek, 13. septembra, imela v gosteh Društvo poslovnih žensk Slovenije FAM v dvorani ZKB na Opčinah. Prisotne je pozdravil direktor SDGZ Andrej Šik in zaželel vsem plodne medsebojne rezultate. Podpredsednik Zadruga kraške banke Alessandro Podobnik je poudaril posebnost te banke: "Smo bančna zadruga in prav zaradi tega nekaj posebnega. Naša dvorana je center kulturnega in ekonomskega dogajanja; tukaj potekajo prireditve, seminarji in projekti. Naša banka podpira vse, kar se snuje v

se zahvalila glavni začetnici srečanj, Bredi Mulec iz Urada za Slovence po svetu in zamejstvu, saj so osebni stiki in spoznavanje pomembni za razvoj gospodarstva. Sledil je prikaz desetih podjetij po abecednem redu. Divna Čuk

dročju visokotehnološke elektronike. Pooblaščenca upraviteljica Luciana Tomsič je podčrtala, da 80% poslovanja opravijo na italijanskem trgu, imajo pa razvito dobro mrežo tudi v Franciji in Nemčiji. Družinsko podjetje Liaison se ukvarja s k-

palniško opremo, barvami, laki, gradbeništvom za industrijo itd. Elena Parovel pa je predstavila družinsko podjetje, in sicer že četrto generacijo, ki se ukvarja s prodajo olja in vina po Evropi ter je že 25 let distributor Laškega piva. Odv. Rado Race je prisotnim orisal delovanje odvetniške pisarne, specializirane za

tem prostoru, ker gledamo za dobrobit našega območja. Če hočemo omogočiti večji razvoj, je prav, da sodelujemo".

Andrej Šik se je spomnil lanskega srečanja z društvom FAM v Ljubljani in se razveselil njegovega zanimanja za zamejsko gospodarstvo. Prav zato so priredili srečanje, da bi se gostom predstavila skupina podjetij SDGZ raznih strok s Tržaškega, z Goriškega in Videmskega, ki jih zanima vzpostavitev odnosov in poslovnega sodelovanja s podjetji v Sloveniji. Tako se odpirajo možnosti za pospešeno gospodarsko sodelovanje med slovenskimi podjetniki in Italiji in matično državo. Direktorica Inštituta za narodnostna vprašanja RS Sonja Novak Lukanič je izrazila zadovoljstvo in

je predstavila turistično agencijo Aurora viaggi, ki posluje že petdeset let in ima enajst slovenskih uslužbencev. Sledilo je podjetje za evroprojektiranje Euroservis srl d. o. o., ki je uradno nastalo leta 2004. Kristina Valenčič je dejala, da so njihove redne stranke predvsem javne ustanove, občine in pokrajine ter da krijejo vsa področja, od zdravstva do šolstva, kmetijstva, okolja, kulture in športa. Mateja Milost, direktorica svetovalnega podjetja Fimago d. o. o. Nova Gorica, je predstavila strokovne izkušnje pri trženju in izvoznem svetovanju, saj podjetje pomaga izvozno usmerjenim podjetjem pri prodoru na tuje trge in iskanju partnerjev. Skupino KB 1909 predstavlja industrijsko podjetje Mipot, ki deluje na po-

narodno poslovanje v Italiji, Sloveniji, Hrvaški, Srbiji, na Poljskem in Češkem. Na srečanju so spregovorili še inž. Marko Stavar za Servis d. o. o., storitveno podjetje za računovodski servis, Sergio Stancich za Zadruga kraško banko in Darko Bradassi za slovensko-italijanski spletni portal Slomedia. Ob koncu srečanja so si gostje privoščili kozarec domačega vina Primoža Štoke s Krajne vasi. Kraški prigrizek so nudile gostilne Guštin iz Zgonika, Križman z Repentabra, Sardoč iz Devina - Nabrežine, Veto z Opčin, kavo je ponudil Qubik iz Zgonika, prhut prodajalna CONAD z Opčin, sladico in domači kruh pa pekarna Čok z Opčin. Vse dobrote so bile iz Okusov Krasa.

Metka Šinigoj

S kolesi po doberdobskem Krasu

Hrast bike slalom privabil številne mlade kolesarje

Gorska kolesa in zvrhana mera dobre volje so bili v soboto, 15. septembra, najprimernejši pozdrav poletju in uvod v novo šolsko in delovno sezono. Na doberdobski gmajni so se številni ljubitelji kolesarstva zbrali že deveto leto zapored, da bi v zdravem tekmovalnem, a predvsem prijateljskem duhu skupaj preživeli nekaj prijetnih uric. V organizaciji domačega društva SKD Hrast je bil namreč v Doberdobo na travniku pri župnijski dvorani na sporedu že tradicionalni "Hrast bike slalom".

Na progi v Doberdobo se je na štartu zbralo triinšestdeset otrok in mladih. Pred njimi je bil zanimiv kolesarski izziv, ki so ga opravili na približno 700 metrov dolgi progi. Kolesarska dirka je potekala v dveh spustih. V prijetnem in sončnem popoldnevu, ki je sklenil letošnje poletje, so se tako poleg tekmovalcev ob progi zbrali tudi številni starši in prijatelji. Udeleženci dirke, predvsem tisti najmlajši, so tako ob sebi imeli kar veliko številno navijačev. Tekmovanja so

posebej omeniti najstarejšega tekmovalca: gospod Jožef Guštin (letnik 1930) je namreč sedel na svoje kolo in opravil oba spusta pri 82. letih starosti. Proga ni predstavljala težjih tehničnih ovir in je bila pretežno ravninska. Popostritev dirke so predstavljali slalomski količki: proga je bila namreč speljana v obliki slalomskega spusta za ko-

lesa. Tekmovalci so se ob štartnem žvižgu odpravili na progo po starostnih kategorijah, od najmlajših osnovnošolcev do nekoliko starejših srednješolcev in nato še mladincev in seniorjev. Celotno tekmo-

vanje je trajalo dobro polduro uro. Pred razglasitvijo rezultatov je bil na vrsti še srečelov z bogatimi nagradami, v prvi vrsti seveda s kolesarsko opremo. Ob sklepu so organizatorji še razglasili rezultate in povabili zmagovalce na zmagovalni oder.

Hrast bike slalom je tudi letos

nastal na pobudo doberdobskega društva SKD Hrast in v sodelovanju s Smučarskim klubom Devin. Vsestransko podporo so nudili tudi pokrovitelji, v prvi vrsti trgovina Granzon iz Tržiča, trgovina za kolesarsko opremo Čuk iz Gorice ter trgovina za kolesarsko in smučarsko opremo Alternativa sport iz Sessljana.

AČ

Ad formandum išče profesorje

Učitelj na gostinski šoli

Na Ad formandumu bo v kratkem stekla didaktična dejavnost. V teh dneh zbirajo prijave zainteresiranih za poučevanje na gostinski šoli v predmetih: slovenščina, italijanščina, angleščina, nemščina, matematika, računalništvo, kemija, biologija, zgodovina, pravo in ekonomija, prehrana, tehnike kuharstva in tehnike strežbe.

Pogoj za prijavo je habilitacija za poučevanje na višjih srednjih šolah v Italiji ali najmanj petletna izkušnja na posameznem poklicnem področju.

Prednost imajo kandidati, ki lahko za opravljeno storitev izdajo račun.

Prijave zbirajo **do 28. septembra 2012**. Zainteresirani lahko pošljejo življenjepis z opisom delovnih izkušenj na naslov: info@adformandum.org z obveznim pripisom (učitelj).

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.it
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 18. septembra, ob 14. uri.

Pravljice v resničnem svetu žal ne obstajajo Nekoč smo živeli ...

Nekaj je stvari v tej naši družbi, ki še delujejo, sem razmišljala pred tedni, ko sem imela prometno nesrečo. Za pičlih 600 evrov zavaruovanja letno so mi v pol ure na kraj nesreče pripeljali nadomestni avto, prostorno in kakovostno Xsaro Picasso, mojega pa so odvekli na servis, kjer ga bodo na novo sestavili z novimi nadomestnimi deli. Praktično, kot bi se ne zgodilo nič. Ves moj strah, tako značilen za človeka, navajenega na udobje, ko sem ob razbitinah svojega Roomsterja razmišljala, kako me bo sredi Soške doline zajela noč in kako bom z možem in dvema psoma tacala po ozki vijugasti prometnici proti kraški planoti, je bil popolnoma odveč. Udobnost nama je bila ves čas zagotovljena, tista udobnost pač, na katero smo Evropejci navajeni in brez katere se nam svet, že itak tako krhek in negotov, v trenutku zruši na glavo. Za Afričana ali Kitajca, ki od otroštva brusijo boste pete po prašnih cestah, bi bile že same razbitine našega avtomobila nepojmljivo bogastvo, o našem življenju in našem vsakdanu pa niti v sanjah.

Mi pa smo udobja in varnosti vajeni od mladih nog in življenja brez vsega tega razkošja, sicer zelo skromnega, če ga primerjamo z razkošjem, ki si ga lahko privoščijo tisti redki "na vrhu", si sploh ne moremo predstavljati. Pa čeprav nekje na dnu duše čutimo, da ga nekaj počasi, čisto

počasi, a vendarle vztrajno, izpodjeda.

Nekoč smo živeli... da, nekoč smo živeli kot v pravljici. In nikoli nisimo podvomili, da bo naše blagostanje večno... in vsak dan večje.

Otroštvo sem preživela v delavski družini, ki sicer ni bila bogata, imela pa sem vse, kar imajo meščanski otroci. Pa čeprav nikoli nisem bila razvajena. Imela sem igrače, prejemale sem sv. Miklavža, kupovali so mi knjige, vsako leto smo se vozili v gore na dopust, drugače pa smo zahajali na tržaške plaže, študirala sem, in ko sem dorasla, sem si s svojimi prihranki kupila še prvi avto, Kattrco. Sicer doma nisem smela nikoli tečnariti in prosjačiti, razvajanja ni bilo, poznala pa nisem niti odrekovanja. Pač udobno življenje, ob katerem sem rasla in dorasčala. In je bilo samoumevno, da lakote, mraza in pomanjkanja ni na seznamu vsakdanjih dobrin.

To so bili časi, ko so nam Solarjem in dijakom vsako leto posebej predstavljali nov natečaj v zvezi z Združenjo Evropo. Nihče pravzaprav ni vedel, kaj je to, a je bilo treba risati zastavo, zbirati ime za skupen denar, pošiljati pisma neznanim otrokom v Nemčijo. Povedali so nam, da je to Evropa narodov. Svobodnih narodov. Tega, da bo to Evropa prepovedi in omejevanja, o tem, da se bosta preko mej prosto pretakala denar in blago, ljudje pa manj, saj ni ravno

zaželeno, da bi se ljudje selili, razen v turistične namene, nihče sploh omenil ni. In nihče ni povedal, da bodo države vseprek hlatale po davkoplačevalcih in njihovem denarju, da bomo delali vedno dlje in vedno več in da bodo naši prijatelji Grki, denimo, celo izginjali s socialnih om-

režij, medtem ko se bodo Nemci množično vozili na počitnice. Evropa narodov tedaj ni delala razlik med bogatimi in revnimi, med delavnimi in lenimi... Mi pa smo v tistih pravljicnih časih delo imeli. Že kot študentje, saj smo se lahko honorarno zaposlili celo na tržaškem sedežu RAI, pri raziskovalnih ustanovah, v uradih ali kot novinarji. In ko smo doštudirali, smo izbirali in vihali nosove. Da, prisežem vam, izbirali in vihali nosove, ne pa sanjali o tem, da bi vendarle dobili zaposlitev, kjerkoli, katerokoli... O tem, kako ljudje živijo drugje naokoli po našem planetu, smo tedaj točno vedeli, saj smo bili naprednjaki, levičarji, politično an-

gažirana mladina. In nič nam ni težilo zapustiti šolske klopi in stavkati za dobrobit vseh na tej naši Zemlji, za enakost, za svobodo, za bratstvo. Od francoske revolucije tja do naše mladosti so bile te besede svete in upali smo, da bodo svete na vekomaj. A svet se je obrnil drugače. Vse drugače od tega, na kar smo mi računali,

ko smo zagrizeno verjeli, da napredek in razvoj pomenita izboljšanje, pomenita rast. Za vse. Napredek, smo razmišljali, bo kmalu omogočil kitajskim in

afriškim otrokom, da ne bodo več delali po tovarnah za par centov na dan, da se bodo šolali, se do sita najedli, hodili na počitnice, na morje in celo na smučanje. Tako kot mi, seveda. In živeli v svobodi. Čez toliko let, ko bo svet resnično moderen in svoboden, bomo namreč vsi delali le nekaj ur na dan, plače bodo visoke, kot so visoke v najbolj bogatih državah. Zdravstvena oskrba bo zagotovljena tudi najrevnejšim. Zakaj pa sploh stavkamo, študiramo, zakaj se sploh borimo, če ne za boljše prihodnosti, smo razmišljali.

Potem se je začelo dogajati, počasi, pred leti, s tistim dvom vzbujajočim ameriškim 11. septembrom pa še vse bolj hitro. Nekaterih dogodkov se živo spominjam. Denimo delavec slovenske tovarne Planika (joj, kako dobre čevlje so izdelovali, verjemite ali ne, še prejšnjo nedeljo sem bila v gorah z dvajset let stariimi gozdarji Planika), ki so se jokali, ko so zapirali tovarno in selili proizvodnjo na Kitajsko, Tako nekako kot jokajo v teh dneh delavci, zaposleni pri italijanskih obratih Fiatovega koncerna. Spominjam se razočar-

anja ubogih Slovencev, ki so jim po osamosvojitvi in po vstopu v kapitalizem vsi vseprek dopovedovali, kako denarni skladi vedno in vedno samo rastejo. Na koncu pa so vsi njihovi prihranki spolzeli v nič. Spominjam se prvih novic o podaljšanju delovnega urnika v Franciji, pa prve nemške pokojninske reforme. In potem je vse šlo samo navzdol, tako hitro in kruto, da smo, vsaj nekateri, razumeli, da je tistega pravljicnega "nekoč smo živeli..." konec in da napredek ne bo zajel vsega človeštva, temveč se bomo morali mi, razvajeni in zadovoljni zahodnjaki, prilagoditi plačam in razmeram držav tretjega sveta. Če bomo le hoteli delati in preživeti. In če bo sploh mogoče preživeti. Kajti ravno, medtem ko pišem te vrstice, berem napovedi o možnem oktobrskem slovenskem bankrotu, da o italijanskem niti ne govorimo. Italiji ravno v teh dneh napovedujejo množično odpuščenje in poglobitev krize. Nekoč smo živeli... kot v pravljici, a pravljice, dragi otroci (in odrasli), v resničnem svetu ne obstajajo.

Suzi Pertot

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ? 126

Ne morem se ravno "pohvaliti" s tem, da bi na delovnem mestu in v življenju nasploh drugim težil s svojim značajem, ki je nagnjen k otožnosti, da ne rečem ravno črnogledosti, a tudi ne pristajam na zahtevo dajanje družbe, ki nas hoče vse nasmejane, srečne, lepe, zdrave, uspešne. Sam se iskreno trudim, da ljudem, s katerimi delam in živim, ne bi bil v nadlego s svojimi občutki, problemi, težavami, saj je zares mučno, če moraš živeti, delati z nekom, ki svoja duševna stanja, svoje probleme in svoja "teženja" vedno postavlja v prvi plan, te s svojimi občutki mori na delu in v življenju, prepričan sem, da je to znamenje velike nedorastlosti, nevrozeje in slabih manir, če se ustavim kar tu.

Res je, da vsi nismo rojeni pod isto zvezdo, da vsi nismo enaki, hvala Bogu, da je tako, da smo različni, saj je to sol življenja in me zato dobesedno v obup spravljajo zahteve, postulati, pričakovanja naše, sodobne, zahodne, "tekoče" družbe, v kateri moraš biti vedno nasmejan, vedno srečen, vedno dobre volje, vedno uspešen in tako naprej.

Pred dnevi sem dobri prijateljci potožili, da se v današnji družbi ne najdem več, da mi uhaja preveč stvari, da se sicer zavedam, kako je to zelo tesno povezano z mojo starostjo in "križo poznih srednjih let", ki ne priznane niti nam moškim. Dejansko sem ji z drugimi besedami priznal, da se vsak dan, ampak zares vsak dan, in to že jutraj, med vsakodnevnim britjem pred ogledalom v kopalnici, sprašujem: "Kaj sploh počnem tukaj?"

Čisto pragmatično in čisto po žensko mi je rekla: "To je pa naporno, ne?"

"Ne vem, če je naporno, vem, da je tako", sem razpredal dalje.

In sem nadaljeval, da jutraj rabim kar nekaj časa, da "se sestavim", o čemer bi dolge in najbrž tudi nič kaj lepe zgodbe znali pripovedovati moji domači, saj me večkrat opozorijo s svojim "Dej, no!", to pa počnem zato, ker nočem nikomur težiti s svojim stanjem duha. Nevzdržno je namreč živeti z ljudmi, ki svoje frustracije in svoje nelagodje stresajo drugim v naročje in jih pri tem obremenjujejo, jih dobesedno žalijo s svojim nedostojnim obnašanjem. Tega se zavedam in zato skrbim, da se imamo v uredništvu, v tem malem svetu, v katerem preživim več časa kot pa ga z družino, kar se da lepo.

Obstajajo tehnike, ki se jih v življenju naučiš, da spremeniš svoje obnašanje, da se znaš dostojno vesti med ljudmi, še posebno med sodelavci, ki te z leti spoznajo, saj te vidijo v dobrem in slabem. Sam sem kar nekaj priročnikov o tem prebral in to rad povem na glas, prevečkrat namreč sam doživljam izpade ljudi, ki bi bolj spadali v psihiatrično ordinacijo kot pa v javnost, včasih nekateri gredo tako daleč, da bi jim na tihem sam privoščil vsaj teden, če že ne mesec dni na zaprtem oddelku psihiatrije.

Nisem torej med tistimi bralci, ljubitelji književnosti in pisanja, ki zviška gledajo na slovensko posebnost, ki je v tem, da se na Slovenskem izjemno dobro prodajajo priročniki vseh vrst, če tokrat kuharske knjige pustimo ob strani, le-te bi si zaslužile posebno obravnavo.

Če se spomnim svojih prvih korakov v svet knjige, ne morem seveda mimo Petra Klepca, a kaj kmalu mi je pokojni domači župnik Ludvik Rusjan, kateremu bom do groba hvaležen za marsikaj, predvsem pa zato, da nas je dobesedno začaral s knjigami, saj nam jih je, kmečkim, podeželskim otrokom, kupoval in daroval, kadarkoli je bil mogoč, zelo majhen sem še bil, ko mi je torej ta preprosti, a bistri, veliki briški duhovnik, ki je bil ob naši jedilni mizi reden gost, ko smo v tistih skromnih časih jedli domačo joto ali polento, podaril knjigo z zvnečim naslovom Kako si pridobiš prijatelje?. Napisal jo je Dale Carnegie, knjigo poznajo in

jo cenijo vsi, ki kaj dajo na lastno in drugih obnašanje v družbi in javnosti, še danes je to neke vrste biblija obnašanja v javnem življenju, presežena morda, a še vedno aktualna, o čemer pričajo izposoje v slovenskih knjižnicah. Pa se nisem ustavil samo pri njem, kasneje sem sam spoznal, zakaj nekatere ljudi cenimo, drugih ne, četudi jim tega ne pokažemo; po moje to počnemo zato, ker opazimo kaj kmalu, kdo je iskren in kdo ni. To seveda velja tudi ter predvsem za vse nas, zame, saj sem le del družbe, v kateri živim, in zato ne prenašam, ko se v javnosti govori: "Ljudje so taki in so drugačni!", saj vem, da moramo govoriti le in samo: "Ljudje smo taki in smo drugačni!"

Ni je tehnike obnašanja, ki bi kaj veljala, če ne vsebuje iskrenosti in srčnosti, plemenitosti, teh občloveških vrtilin, ki so tudi danes cenjeno blago, kot so bile v vseh časih.

Danes je prav pomanjkanje tega najbolj vidno v družbi in sam se zares sprašujem, kaj se je z nami zgodilo, če se pa ne znamo več poslušati, če ne znamo več razumeti bližnjih ter seveda posledično samega sebe. Kar mene osebno v naši, sedanji, tudi zamejski, da, tudi v zamejski, v kateri živim, družbi najbolj boli, je vsakršno in splošno pomanjkanje občutka za sočloveka, za potrebnega, izguba občutka solidarnosti tako do odrinjenih, revnih kot do starih in obolelih. Temu sam dodajam še izgubo občutka za lepo in dobro in osebno nelagodje je tu.

Vem, da se vam bom zdela smešen, a sam dobesedno trpim ob pogledu na razkazovanje vulgarnosti, grdega, nečednega, a sem istočasno prav usmiljeno prizanesljiv do pomanjkanja občutka za lepo in dobro med socialno najnižjimi sloji, katerim se godi strašna krivica, saj jih revščina ropa najlepših stvari v življenju, zares najlepših, tistih, ki osmišljajo življenje, ga delajo znosnejšega, lepšega, življenja in nas vrednega.

Pred dnevi sem se odločil, da bom občasno zvečer ali pa zelo zgodaj jutraj prevedel kako meni ljubo pesem različnih pesnikov, seveda jih je poleg slovenskih največ iz italijansko ter angleško govorečega sveta, kratke verz, morda kitico, včasih celo pesem nato objavim na omrežju Facebook, kjer sem stalen gost in imam med svojimi "FB prijatelji" zares nekaj izjemnih prijateljev in prijateljic, ki bi jih sicer brez socialnega omrežja ne poznal.

"Najlepše morje je tisto, po katerem nisemo še pluli.

Naš najlepši otrok je tisti, ki ni še odrasel.

Naših najlepših dni nisemo še živeli.

In tisto najlepše, ki bi ti rad povedal, ti nisem še rekel".

To je pesem Nazima Hikmeta, nesrečnega Turka, ki je bil preganjan vse življenje, a je življenje ljubil, kot le pesniki znajo ljubiti, prevedel sem jo sinoči, v hipu, po italijanskem prevodu, pogledal pa sem še angleški prevod, priznam, vedel pa sem, da je v slovensčino preveden, tudi sam ga imam nekje zakopanega med svojo zbirko poezije, a kdo bi ga (brezupno) iskal!

Prijateljci Lily, ki se je oglasila prva z lepim: "Ooooo, lepa!", sem dodal dolžen pripis: "Lily, opozarjam te, da sem jo prej sam prevedel, najbrž boš našla kje lepši prevod! Samo to!"

In se je kasneje oglasila Neva, ki je dodala Minattijev prevod, a mi ni bilo potrebno zardeti, neskromno dodajam.

In sem bil vesel, da je pesem začela krožiti po spletu med prijateljicami, prijatelji ter znanci, še bolj pa dejstva, kako res je, da smo vsi potrebni lepega in dobrega, ker si to zaslužimo, ker smo za to rojeni in smo tudi sami dolžni lepo in dobro deliti!

Prav kmalu se bo začelo košarkarsko prvenstvo Za vse bo težko ponoviti lanske uspehe

Da so se nogometiški že "pognali", smo preko teh stolpcev že pisali. Prejšnji teden smo predstavili "jedilnik" odbojkarke sezone pri nas, tokrat pa je podrobneje na vrsti košarka. Prihodnji teden, ob koncu meseca, bodo namreč začeli prvenstvene napore deželni tretjeligaši Bora in Brega, dva tedna kasneje pa naš edini predstavnik v državni C diviziji, Jadran, in četrtoligaška postava Kontovela.

Paradni konj slovenskega gibanja je torej še naprej Jadranova četa, ki je lani odigrala sijajno sezono. Drugo mesto po rednem delu in uvrstitvev v polfinale play-offa za napredovanje med drugoligaše je bil ugleden dosežek. Po končanem prvenstvu se je poslovil trener Walter Vatovec, nedvomno glavni akter uspehov zadnjih dveh sezon, investituro pa je prejel njegov lanski pomočnik Andrea Mura, mlad strokovnjak, a svojčas

lahko, toda cilj mora biti še izboljšati rezultate, po možnosti z bolj prepričljivim play-offom. Stopnično nižje, v deželni C ligi, imata slovenska zastopnika ravno tako za sabo odlično sezono. Pri Bregu so po dveh zaporednih neuspešnih finalih ponovno veliko vložili v sestavo ekipe. Dej-

ostajajo nespremenjeni. Še posebej, če bi s Koprškega prišlo še dodatno darilo, medtem ko išče delodajalca, namreč kot smo že poročali pri Bregu trenira nekdanji slovenski reprezentant in še do lani evroligaš Goran Jagodnik. Uprava kluba ga snubi, pogovarja pa se tudi z zanesljivim centrom z Obale Vujovičem.

Ambiciozni, čeprav z malce manjšimi apetiti kot Brežani, so tudi na Stadionu 1. maja, kjer bo konec tedna mednarodni turnir za 19. Memorial Boris Tavčar.

Proti košarkarjem iz Sežane, Milj in Šklednja bodo borovci pod vodstvom potrjenega sežanskega trenerja Bobana Popoviča (že tretje leto na sveoivanski klopi) imeli generalko teden dni pred začetkom ligaških nastopov. V ekipi ni več nekaterih starejših moč (Burni, Štokelj, Zanini), v vse večji meri pa zaupajo doma vzgojenim košarkarjem, ki predstavljajo ogrodje peterke. Lani se je Bor dokopal na prag finala play-offa (izločila ga je Arditia, poznejša zmagovalka odločilne serije za napredovanje proti Bregu), ponovitev takega učinka pa bi v spremenjenih razmerah (ena sama okrepitev, rutinirani Contento, in konkurenčnejši nasprotniki) predstavljal pravi podvig, čeprav želijo fantje in klub vsako leto zlesti še za korak višje.

V medpokrajinski D ligi bo tudi letos nastopal Kontovec, po novem s trenerjem - povratnikom Mariom Gerjevičem iz Sežane. Ekipa ohranja vlogo rezervoarja za člansko vrsto Jadrana, tako da bodo imeli glavno besedo na igrišču številni mladi. Ker so se nekateri nadarjeni starejši igralci umaknili, pa je na papirju postava malce bolj šibka kot lani, ko ravno tako ni blestela. Vsem pa želimo obilo natančnih metov na koš!

HC

Jadran Qubik caffe' - Cormons, 6.5.2012

stvo, da so prišli košarkarji, ki so igrali tudi v višjih ligah po Italiji (Cigliani, Grimaldi in kot kaže še Kos), dokazuje, da je Bregov tabor eden redkih, ki še plačuje vsaj potne stroške svojim košarkarjem. Poleti so se odpovedali nekaterim starejšim nosilcem (Giacomi, Klarica, Samec, Visciano) in začeli nov cikel. Nov je tudi trener, Koprčan Klemen Kladnik (v zadnjih letih že vadiatelj mladinskih vrst v Dolini), cilji - napredovanje - pa

Prva poletna univerza APL, ALPE, EFA v Dolini Aosta

Evroregije, politično predstavništvo, kmetijska politika in še kaj

V sugestivnem naravnem okolju pod Mont Blancom je od 7. do 9. septembra potekala prva poletna univerza, ki so jo organizirali EFA (European Free Alliance), APL (Alleanza Popoli Liberi) in valdostansko gibanje ALPE (Autonomie, Liberté, Partecipazione, Ecologie). Namen tega prvega tridnevnega seminarja je bila poglobitev tematik, ki zadevajo stanje in prihodnost narodnih in jezikovnih skupnosti v Italiji s posebnim poudarkom na specifično Dolino Aosta. Še posebno pomembna je bila pri tem prisotnost samega predsednika Efe Erika Defoorta, ki je na odprtju pohvalil pobudo, podčrtal delovanje 40 članic EFA in njihovo željo po sodelovanju ter izrazil zadovoljstvo s prizadevanjem gibanja ALPE, da se Dolina Aosta poveže v sodelovanje na ravni evroregije. Načelo nenasilnega samodoločanja je to, kar povezuje politična gibanja in stranke evropskih narodnih in jezikovnih skupnosti, ki so združene v zvezo EFA. Država je struktura, ki ima svoj časovni okvir, ljudstva so tista, ki ostajajo, in EFA jih želi podpirati.

Pozdrav sta izrekla še deželna svetnica ALPE Patrizia Morelli in predsednik gibanja Alpe Carlo Perrin. Oba sta podčrtala pomen povezovanja med deželami ter ljudstvi in ravno alpski lok sestavlja deželno skupnost različnih narodov, ki imajo precej skupnega. Označujejo jih zgodovinski dogodki, močna avtonomistična dediščina in sodelovanje, kar je danes pravzaprav prihodnost.

Poleg gibanja ALPE, ki je priredilo prvo poletno univerzo, so se teh treh študijskih dni udeležili predstavniki južnotirolske Südtiroler Freiheit, Lige Repubblica Veneta, evropski poslanec in Korzičan François Alfonsi, predsednik gibanja za avtonomijo Savoje, predsednik Partito sardo d'Azione, predsednik Lega sud Ausonia ter opazovalci avtonomističnih gibanj iz Lombardije in Toskane. Za stranko Slovenska skupnost se je poletne univerze udeležil Julijan Čavdek, pokrajinski tajnik za Goriško.

Alpske in otoške evroregije: deželni potencial
Prva okrogla miza je bila o temi evroregij in je pokazala razkorak, ki se ustvarja med državo in deželami. Na to je takoj opozoril deželni poslanec Alpe odv. Roberto Louvin, ki je ugotavljal, da države danes niso več sposobne dati ustreznih rešitev. Tudi nekatere dežele kažejo precejšnje znake krize (Sicilija in Katalonija). Evroregije so lahko rešitev,

vendar jih države ne znajo primerno ovrednotiti. Zato postaja vse bolj zanimiv alpski prostor in iz tega bi lahko nastal politični subjekt, ki bi slonel na osnovi avtonomije ozemlja. Za to je potrebna primerna strategija vseh alpskih dežel in dogovor glede upravljanja evropskih sredstev. Pri tem je treba paziti na dve nevarnosti: tehnokracijo rimske vlade in nevarnost dežele Lom-

bardije, v kateri predsednik Roberto Formigoni razvija zamisel o veliki deželi severne Italije, kar je prava provokacija. To ni odgovor, ki si ga želijo alpske dežele in ljudstva, ki tam živijo. Politični odgovor je federacija ozemlja, na katerem prebiva 18 milijonov ljudi in sestavlja jedro alpskega prostora.

Deželni poslanec Union Valdôtain Luciano Caveri je ocenil, da sedanja državna kriza predstavlja nevarnost centralizacije, ki lahko resno prizadene deželno avtonomijo. Povrniti se je torej treba na načela, ki so bila zapisana v t. i. "Dichiarazione dei rappresentanti delle popolazioni alpine" v Chiavassu leta 1943. Pri tem je pomembno čezmejno sodelovanje, ki je v Italiji še precej šibko. Nekdanji predsednik evropske komisije Jacques Delors je veliko gradil na potencialu dežel; tudi danes strukturni skladi niso več dovolj. Potrebno je spremeniti politiko; pravo novost in prilagodljivost predstavljajo Evropska združenja za območno sodelovanje, kakršno je združenje ALP-MED, ki povezuje dežele Liguria, Piemont, Provence-Alpes-Côte

sije José Manuel Barroso napovedal, da bo financiranje evroregij predstavljalo 40% evropskega proračuna. Za narodne in jezikovne skupnosti je zato zelo pomembno predstavništvo, ki ga lahko imajo preko poslanske skupine EFA v Evropskem parlamentu.

Staffler Hartmuth, predstavnik Südtiroler Freiheit, je predstavil glavni cilj svoje politične organi-

zacije, in sicer odcepitev Južne Tirolske od Italije. Pri tem je podčrtal vlogo EZTS kot povezovalno sredstvo za združitev s Tirolsko. Žal pa je ta organizem še precej nedorečen. Pri tem je poudaril vprašanje prometnih povezav na Južnem Tirolskem, kjer cestni promet predstavlja problem, medtem ko je železniški še vedno dokaj nerazvit. EZTS naj bi veliko vlogo igralo tudi v zdravstvu, saj v bociški pokrajini primanjkuje zdravnikov; sodelovanje s Tirolsko na avstrijski strani je pa težavno.

Fabrizio Comencini, predstavnik Lega Repubblica Veneta, je obžaloval propad zamisli o evroregiji Alpe-Adria, zaradi katere je veliko pridobila tudi italijanska narodna skupnost v Sloveniji in na Hrvaškem. Preveč je bilo vtičavanja države in tudi sedaj je veliko medijskega nasprotovanja proti avtonomiji. Zgovoren je primer pokrajine Belluno, ki bo močno prizadeta, če bo prišlo do njene ukinitve. Nujno je potreben neke vrste območni sindikat, ki bi bral avtonomijo narodnih in jezikovnih skupnosti.

V razpravo je posegel tudi **Julijan Čavdek (SSK)**, ki je spregovoril o naporih za evroregijo, ki pa ni nikoli zaživela, in o novonastalem EZTS med Gorico, Novo Gorico in Šempetrom-Vrtojbo. Omenil je dolg in zamuden proces ustanavljanja tega organa. Sedaj pa še iščejo prave projekte, da bi EZTS zaživel. Na to vpliva tudi ne ravno navdušen odnos goriške občine do čezmejnega sodelovanja. Predlog makroregije severne Italije pa je označil za politično provokacijo, ki ne upošteva narodnih in jezikovnih skupnosti.

Politični načrt zveze Alleanza Popoli Liberi je bila jutranja tema drugega dne. Predstavniki različnih gibanj so poudarili svoja gledanja na politične volitve, ki bodo v prihodnje v Italiji. Glavni cilj so evropske volitve v letu 2014, vendar imajo velik pomen tudi politične volitve spomladi 2013. Pomembno bi bilo, če bi APL zmožl izvoliti svojega predstavnika v italijanski parlament. Žal je pri tem glavna ovira ravno volilna zakonodaja, ki je

pravzaprav sploh še ni. Po drugi strani pa imata Dežela Aosta in avtonomna prokrajina Južna-Tirolska poseben volilni zakon, ki jima omogoča izvolitev predstavnikov.

Vprašanje predstavništva narodnih in jezikovnih skupnosti v parlamentu je še vedno nerešen problem in za to je treba izdelati jasno stališče. Sever Italije predstavlja danes zanimivo stvarno-

st, ker se je ustvaril prazen prostor zaradi težav, ki jih doživlja Severna liga.

Evropski poslanec François Alfonsi je predstavil uspešno povezavo, ki je v Franciji omogočila njegovo izvolitev v Evropski parlament. Ravno skupno zavezništvo vseh narodnih in jezikovnih skupnosti v Franciji je omogočilo zadostno število glasov za preboj. Tako izkušnjo je zaželel tudi za avtonomistična in narodna gibanja v Italiji.

Giovanni Colli, predsednik Partito sardo d'azione, je posvaril pred veliko nevarnostjo, če bo prišlo še do dodatnega dviga vstopnega praga. To bi bilo prava poguba za politično predstavništvo narodnih in jezikovnih skupnosti. EFA mora zato narediti vse, da se v Italiji ne zgodi kaj takega. APL sedaj potrebuje koordinacijsko telo, ki bi lahko omogočilo mreženje vseh njenih članov. **Julijan Čavdek (SSK)** je predstavil člen, ki v zaščitnem zakonu 38/2001 uvaja možnosti olajšane izvolitve slovenskega predstavnika v italijanski parlament in prizadevanja stranke SSK za uresničitev tega člena v novem volilnem zakonu. Pred koncem posveta APL so svoja mnenja izrekli tudi predstavniki Lega sud Ausonia, Gibanja iz Toskane in Movimento Friuli, ki ga je zastopal nekdanji poslanec Roberto Visentin.

Kmetijstvo v gorah in nova evropska kmetijska politika
Popoldanski del drugega dne je obravnaval kmetijstvo in ekologijo. **Predsednik Alpe Carlo Perrin** je uvodoma povedal, kako so evropski programi skušali ovrednotiti kmetijstvo. Pri tem je poudaril posebnost kmetijstva v hribovitih svetov, kjer ni mogoče računati na velike proizvodnje. Zato bo pomembno vlogo odigralo novo programsko obdobje 2012-2020. O tem je spregovoril najprej **evropski poslanec François Alfonsi**, ki je dejal, da bodo kmeta v prihodnje ne upoštevali le kot pridelovalca, ampak kot aktivni subjekt narav-

na snazevanje okolja. Sežiganje odpadkov povzroča izpust v ozračje zelo nevarnih in strupenih snovi. Še posebej se je zaustavil pri zdravstvenih težavah, ki lahko prizadenejo nosečnice in novorojenčke. Največ pozornosti je pritegnil znani **klimatolog Luca Mercali**, ki je javnosti postregel z vrsto skrb vzbujajočih podatkov o vplivu industrijske proizvodnje in uporabe zemeljskih virov na naše naravno okolje in še posebej na klimatske spremembe. Vsi trije predavatelji so v svojih izvirnih podčrtali evropsko direktivo za ravnanje z odpadki, ki sežiganje postavlja na zadnja mesta, medtem ko podpira recikliranje in zmanjševanje količin.

Volilni sistemi in pravice manjšin
V dopolnjev tretjega dne poletne univerze je potekala zadnja okrogla miza o volilnih sistemih in pravicah manjšin. Na njej je najprej spregovorila **strokovna tajnica EFA Eva Bidania**, ki je povedala, da Evropa nima kompe-

tenc za državne volilne sisteme. To najbolj občutijo ravno manjšine, ki so prepuščene politični volji trenutnih večin. Še najboljše zanje skrbijo v skandinavskih državah. **Deželni svetnik Alpe Alberto Bertin** je poudaril, kako v Italiji ne jemljejo v poštev vprašanja predstavništva manjšin v volilnem sistemu in razpravljajo celo o dodatnem dvigu vstopnega praga. Na evropski ravni je zelo zanimiv predlog za čezmejne liste in za dvojno volilno pravico, vendar tudi ta predlog ne upošteva manjšin in tako je prizadeto demokratično predstavništvo.

Giorgio Lunelli, načelnik pokrajinske svetniške skupine Unione per il Trentino je upošteval razmerje med predstavništvom in upravljanjem, saj na tem naj bi sponela prihodnost naših skupnosti. Predstavil je volilni sistem, ki velja za ladinsko narodno skupnost. Problem pa je pomanjkanje garancij za izvolitev. Tudi današnji volilni sistem, ki je bil formalno zamišljen za boljše upravljanje, je propadel in ni doprinesel nič primernega k predstavništvu. V novem volilnem zakonu bi morali zmanjšati volilna okrožja, a obeti so slabi in raste nevarnost novega državnega centralizma. Zato je tudi ukinitje pokrajin zelo vprašljivo dejanje, saj bodo pri tem prizadete narodne in jezikovne skupnosti, pri čemer je Lunelli omenil pokrajini Belluno in Sondrio.

Laurent Blondaz, predsednik Mouvement Région Savoia, je predstavil stanje narodnih in jezikovnih skupnosti v Franciji. Pariz ni nikoli priznal manjšin in to predstavlja veliko vprašanje demokracije in federalizma. Žal je tako od francoske revolucije dalje. Gibanje MRS želi pridobiti več avtonomije in predstavništva za Savojo, ki je sedaj v departmaju Rhones-Alpes.

Julijan Čavdek (SSK) je omenil hude posledice, ki se že kažejo zaradi ukinitja rajonskih svetov na Goriškem, kjer je slovenska narodna skupnost izgubila skoraj trideset predstavniških mest, in poudaril pravne napore proti takemu krivičnemu dejanju. Podčrtal je tudi veliko zaskrbljenost za nevarnost ukinitja pokrajin v deželi FJK. Tudi na pokrajinski ravni imamo Slovenci pomembno število predstavništev, če bi se te izgubili, bi bila raven zaščite močno načeta. Zato stranka SSK podpira napore APL, da bi v Italiji prišlo do pravičnega in primernega političnega predstavništva za narodne in jezikovne skupnosti.

Okroglo mizo je sklenil **predsednik Carlo Perrin**, ki je ugotovil, da je obdobje splošne krize še posebno nevarno za narodne in jezikovne skupnosti oziroma za manjše narode. Za njihovo prihodnost se moramo zavzeti sami in se med seboj povezovali, samo tako bodo lahko upoštevali njihov glas v sodobnem evropskem kontekstu. Poletna univerza v Dolini Aosta se je končala s skupnim sporočilom, ki je pozitivno ocenilo tridnevno delo in vse problematike, ki so bile izpostavljene na različnih področjih. V prihodnosti se bo še naprej nadaljevalo povezovalno delo APL (Alleanza Popoli Liberi), ki pri tem uživa popolno podporo EFA. Stranke in avtonomistična gibanja narodnih in jezikovnih skupnosti so prepričani, da je njihovo delo pomembno predvsem v odnosu do uprav krajevnih avtonomij in državnih organov, še posebno v tem trenutku, ko je zaznati močno oddaljenost ljudi od politike.

Julijan Čavdek

teknološke in jezikovne skupnosti v Italiji s posebnim poudarkom na specifično Dolino Aosta. Še posebno pomembna je bila pri tem prisotnost samega predsednika Efe Erika Defoorta, ki je na odprtju pohvalil pobudo, podčrtal delovanje 40 članic EFA in njihovo željo po sodelovanju ter izrazil zadovoljstvo s prizadevanjem gibanja ALPE, da se Dolina Aosta poveže v sodelovanje na ravni evroregije. Načelo nenasilnega samodoločanja je to, kar povezuje politična gibanja in stranke evropskih narodnih in jezikovnih skupnosti, ki so združene v zvezo EFA. Država je struktura, ki ima svoj časovni okvir, ljudstva so tista, ki ostajajo, in EFA jih želi podpirati.

Pozdrav sta izrekla še deželna svetnica ALPE Patrizia Morelli in predsednik gibanja Alpe Carlo Perrin. Oba sta podčrtala pomen povezovanja med deželami ter ljudstvi in ravno alpski lok sestavlja deželno skupnost različnih narodov, ki imajo precej skupnega. Označujejo jih zgodovinski dogodki, močna avtonomistična dediščina in sodelovanje, kar je danes pravzaprav prihodnost.

Poleg gibanja ALPE, ki je priredilo prvo poletno univerzo, so se teh treh študijskih dni udeležili predstavniki južnotirolske Südtiroler Freiheit, Lige Repubblica Veneta, evropski poslanec in Korzičan François Alfonsi, predsednik gibanja za avtonomijo Savoje, predsednik Partito sardo d'Azione, predsednik Lega sud Ausonia ter opazovalci avtonomističnih gibanj iz Lombardije in Toskane. Za stranko Slovenska skupnost se je poletne univerze udeležil Julijan Čavdek, pokrajinski tajnik za Goriško.

vendar jih države ne znajo primerno ovrednotiti. Zato postaja vse bolj zanimiv alpski prostor in iz tega bi lahko nastal politični subjekt, ki bi slonel na osnovi avtonomije ozemlja. Za to je potrebna primerna strategija vseh alpskih dežel in dogovor glede upravljanja evropskih sredstev. Pri tem je treba paziti na dve nevarnosti: tehnokracijo rimske vlade in nevarnost dežele Lom-

bardije, v kateri predsednik Roberto Formigoni razvija zamisel o veliki deželi severne Italije, kar je prava provokacija. To ni odgovor, ki si ga želijo alpske dežele in ljudstva, ki tam živijo. Politični odgovor je federacija ozemlja, na katerem prebiva 18 milijonov ljudi in sestavlja jedro alpskega prostora.

Deželni poslanec Union Valdôtain Luciano Caveri je ocenil, da sedanja državna kriza predstavlja nevarnost centralizacije, ki lahko resno prizadene deželno avtonomijo. Povrniti se je torej treba na načela, ki so bila zapisana v t. i. "Dichiarazione dei rappresentanti delle popolazioni alpine" v Chiavassu leta 1943. Pri tem je pomembno čezmejno sodelovanje, ki je v Italiji še precej šibko. Nekdanji predsednik evropske komisije Jacques Delors je veliko gradil na potencialu dežel; tudi danes strukturni skladi niso več dovolj. Potrebno je spremeniti politiko; pravo novost in prilagodljivost predstavljajo Evropska združenja za območno sodelovanje, kakršno je združenje ALP-MED, ki povezuje dežele Liguria, Piemont, Provence-Alpes-Côte

sije José Manuel Barroso napovedal, da bo financiranje evroregij predstavljalo 40% evropskega proračuna. Za narodne in jezikovne skupnosti je zato zelo pomembno predstavništvo, ki ga lahko imajo preko poslanske skupine EFA v Evropskem parlamentu.

Staffler Hartmuth, predstavnik Südtiroler Freiheit, je predstavil glavni cilj svoje politične organi-

zacije, in sicer odcepitev Južne Tirolske od Italije. Pri tem je podčrtal vlogo EZTS kot povezovalno sredstvo za združitev s Tirolsko. Žal pa je ta organizem še precej nedorečen. Pri tem je poudaril vprašanje prometnih povezav na Južnem Tirolskem, kjer cestni promet predstavlja problem, medtem ko je železniški še vedno dokaj nerazvit. EZTS naj bi veliko vlogo igralo tudi v zdravstvu, saj v bociški pokrajini primanjkuje zdravnikov; sodelovanje s Tirolsko na avstrijski strani je pa težavno.

Fabrizio Comencini, predstavnik Lega Repubblica Veneta, je obžaloval propad zamisli o evroregiji Alpe-Adria, zaradi katere je veliko pridobila tudi italijanska narodna skupnost v Sloveniji in na Hrvaškem. Preveč je bilo vtičavanja države in tudi sedaj je veliko medijskega nasprotovanja proti avtonomiji. Zgovoren je primer pokrajine Belluno, ki bo močno prizadeta, če bo prišlo do njene ukinitve. Nujno je potreben neke vrste območni sindikat, ki bi bral avtonomijo narodnih in jezikovnih skupnosti.

V razpravo je posegel tudi **Julijan Čavdek (SSK)**, ki je spregovoril o naporih za evroregijo, ki pa ni nikoli zaživela, in o novonastalem EZTS med Gorico, Novo Gorico in Šempetrom-Vrtojbo. Omenil je dolg in zamuden proces ustanavljanja tega organa. Sedaj pa še iščejo prave projekte, da bi EZTS zaživel. Na to vpliva tudi ne ravno navdušen odnos goriške občine do čezmejnega sodelovanja. Predlog makroregije severne Italije pa je označil za politično provokacijo, ki ne upošteva narodnih in jezikovnih skupnosti.

Politični načrt zveze Alleanza Popoli Liberi je bila jutranja tema drugega dne. Predstavniki različnih gibanj so poudarili svoja gledanja na politične volitve, ki bodo v prihodnje v Italiji. Glavni cilj so evropske volitve v letu 2014, vendar imajo velik pomen tudi politične volitve spomladi 2013. Pomembno bi bilo, če bi APL zmožl izvoliti svojega predstavnika v italijanski parlament. Žal je pri tem glavna ovira ravno volilna zakonodaja, ki je

pravzaprav sploh še ni. Po drugi strani pa imata Dežela Aosta in avtonomna prokrajina Južna-Tirolska poseben volilni zakon, ki jima omogoča izvolitev predstavnikov.

Vprašanje predstavništva narodnih in jezikovnih skupnosti v parlamentu je še vedno nerešen problem in za to je treba izdelati jasno stališče. Sever Italije predstavlja danes zanimivo stvarno-

st, ker se je ustvaril prazen prostor zaradi težav, ki jih doživlja Severna liga.

Evropski poslanec François Alfonsi je predstavil uspešno povezavo, ki je v Franciji omogočila njegovo izvolitev v Evropski parlament. Ravno skupno zavezništvo vseh narodnih in jezikovnih skupnosti v Franciji je omogočilo zadostno število glasov za preboj. Tako izkušnjo je zaželel tudi za avtonomistična in narodna gibanja v Italiji.

Giovanni Colli, predsednik Partito sardo d'azione, je posvaril pred veliko nevarnostjo, če bo prišlo še do dodatnega dviga vstopnega praga. To bi bilo prava poguba za politično predstavništvo narodnih in jezikovnih skupnosti. EFA mora zato narediti vse, da se v Italiji ne zgodi kaj takega. APL sedaj potrebuje koordinacijsko telo, ki bi lahko omogočilo mreženje vseh njenih članov. **Julijan Čavdek (SSK)** je predstavil člen, ki v zaščitnem zakonu 38/2001 uvaja možnosti olajšane izvolitve slovenskega predstavnika v italijanski parlament in prizadevanja stranke SSK za uresničitev tega člena v novem volilnem zakonu. Pred koncem posveta APL so svoja mnenja izrekli tudi predstavniki Lega sud Ausonia, Gibanja iz Toskane in Movimento Friuli, ki ga je zastopal nekdanji poslanec Roberto Visentin.

Kmetijstvo v gorah in nova evropska kmetijska politika
Popoldanski del drugega dne je obravnaval kmetijstvo in ekologijo. **Predsednik Alpe Carlo Perrin** je uvodoma povedal, kako so evropski programi skušali ovrednotiti kmetijstvo. Pri tem je poudaril posebnost kmetijstva v hribovitih svetov, kjer ni mogoče računati na velike proizvodnje. Zato bo pomembno vlogo odigralo novo programsko obdobje 2012-2020. O tem je spregovoril najprej **evropski poslanec François Alfonsi**, ki je dejal, da bodo kmeta v prihodnje ne upoštevali le kot pridelovalca, ampak kot aktivni subjekt narav-

na snazevanje okolja. Sežiganje odpadkov povzroča izpust v ozračje zelo nevarnih in strupenih snovi. Še posebej se je zaustavil pri zdravstvenih težavah, ki lahko prizadenejo nosečnice in novorojenčke. Največ pozornosti je pritegnil znani **klimatolog Luca Mercali**, ki je javnosti postregel z vrsto skrb vzbujajočih podatkov o vplivu industrijske proizvodnje in uporabe zemeljskih virov na naše naravno okolje in še posebej na klimatske spremembe. Vsi trije predavatelji so v svojih izvirnih podčrtali evropsko direktivo za ravnanje z odpadki, ki sežiganje postavlja na zadnja mesta, medtem ko podpira recikliranje in zmanjševanje količin.

Volilni sistemi in pravice manjšin
V dopolnjev tretjega dne poletne univerze je potekala zadnja okrogla miza o volilnih sistemih in pravicah manjšin. Na njej je najprej spregovorila **strokovna tajnica EFA Eva Bidania**, ki je povedala, da Evropa nima kompe-

tenc za državne volilne sisteme. To najbolj občutijo ravno manjšine, ki so prepuščene politični volji trenutnih večin. Še najboljše zanje skrbijo v skandinavskih državah. **Deželni svetnik Alpe Alberto Bertin** je poudaril, kako v Italiji ne jemljejo v poštev vprašanja predstavništva manjšin v volilnem sistemu in razpravljajo celo o dodatnem dvigu vstopnega praga. Na evropski ravni je zelo zanimiv predlog za čezmejne liste in za dvojno volilno pravico, vendar tudi ta predlog ne upošteva manjšin in tako je prizadeto demokratično predstavništvo.

Giorgio Lunelli, načelnik pokrajinske svetniške skupine Unione per il Trentino je upošteval razmerje med predstavništvom in upravljanjem, saj na tem naj bi sponela prihodnost naših skupnosti. Predstavil je volilni sistem, ki velja za ladinsko narodno skupnost. Problem pa je pomanjkanje garancij za izvolitev. Tudi današnji volilni sistem, ki je bil formalno zamišljen za boljše upravljanje, je propadel in ni doprinesel nič primernega k predstavništvu. V novem volilnem zakonu bi morali zmanjšati volilna okrožja, a obeti so slabi in raste nevarnost novega državnega centralizma. Zato je tudi ukinitje pokrajin zelo vprašljivo dejanje, saj bodo pri tem prizadete narodne in jezikovne skupnosti, pri čemer je Lunelli omenil pokrajini Belluno in Sondrio.

Laurent Blondaz, predsednik Mouvement Région Savoia, je predstavil stanje narodnih in jezikovnih skupnosti v Franciji. Pariz ni nikoli priznal manjšin in to predstavlja veliko vprašanje demokracije in federalizma. Žal je tako od francoske revolucije dalje. Gibanje MRS želi pridobiti več avtonomije in predstavništva za Savojo, ki je sedaj v departmaju Rhones-Alpes.

Julijan Čavdek (SSK) je omenil hude posledice, ki se že kažejo zaradi ukinitja rajonskih svetov na Goriškem, kjer je slovenska narodna skupnost izgubila skoraj trideset predstavniških mest, in poudaril pravne napore proti takemu krivičnemu dejanju. Podčrtal je tudi veliko zaskrbljenost za nevarnost ukinitja pokrajin v deželi FJK. Tudi na pokrajinski ravni imamo Slovenci pomembno število predstavništev, če bi se te izgubili, bi bila raven zaščite močno načeta. Zato stranka SSK podpira napore APL, da bi v Italiji prišlo do pravičnega in primernega političnega predstavništva za narodne in jezikovne skupnosti.

Okroglo mizo je sklenil **predsednik Carlo Perrin**, ki je ugotovil, da je obdobje splošne krize še posebno nevarno za narodne in jezikovne skupnosti oziroma za manjše narode. Za njihovo prihodnost se moramo zavzeti sami in se med seboj povezovali, samo tako bodo lahko upoštevali njihov glas v sodobnem evropskem kontekstu. Poletna univerza v Dolini Aosta se je končala s skupnim sporočilom, ki je pozitivno ocenilo tridnevno delo in vse problematike, ki so bile izpostavljene na različnih področjih. V prihodnosti se bo še naprej nadaljevalo povezovalno delo APL (Alleanza Popoli Liberi), ki pri tem uživa popolno podporo EFA. Stranke in avtonomistična gibanja narodnih in jezikovnih skupnosti so prepričani, da je njihovo delo pomembno predvsem v odnosu do uprav krajevnih avtonomij in državnih organov, še posebno v tem trenutku, ko je zaznati močno oddaljenost ljudi od politike.

Julijan Čavdek